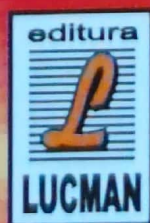

GH. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR

**ÎNDREPTAR
ORTOGRAFIC,
ORTOEPIC,
MORFOLOGIC
ȘI
DE PUNCTUAȚIE
AL
LIMBII ROMÂNE**

GH. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR

Î N D R E P T A R
ORTOGRAFIC, ORTOEPIC,
MORFOLOGIC ȘI DE PUNCTUAȚIE
AL LIMBII ROMÂNE

GH

19.09.2001.

GH

București - 2000

UN REPER AL CULTIVĂRII LIMBII ROMÂNE

După lucrările temeinice publicate anterior, menționate aici în scurta bibliografie atașată prezentei lucrări, prof. Gh. Constantinescu-Dobridor, fostul nostru asistent și lector universitar din anii '70, colaborator la „Dicționarul de sinonime” (din 1972) și la recentul „Dicționar de arhaisme și regionalisme”, ne oferă acum un *Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație*, care vine să completeze bibliografia apărută până astăzi în acest domeniu. Este o lucrare practică de cultivare a limbii prin cunoaștere și bună aplicare a normelor ortografice, ortoepice, gramaticale și de punctuație, oferite de studiul introductiv și de dicționarul atât de bogat și bine sistematizat din paginile cărții.

Spre deosebire de alte lucrări de acest fel, partea I, de prezentare amănunțită a normelor pe un spațiu întins, conține numeroase observații noi și excepții de la reguli, pentru a nu lăsa în dubiu pe cititor asupra unor forme diferite în raport cu norma generală (a se vedea capitolele despre locuțiuni sau scrierea cu minuscule – probleme puțin tratate în lucrările de dinaintea acesteia).

Frecvent este marcată, în paranteză, opreliștea folosirii unor forme aberante. Astfel, la *aduce*, citim după forma de imperativ *ădu* (nu: *ădo*, *ădă*), deși în graiul obștesc se recurge destul de des la forma *ădă*; la cuvântul *branșă* avem indicația: (nu: -șea). Se insistă îndelung asupra aspectelor morfologice ale substantivelor (mai ales feminine, care cu precădere necesită asemenea evidențieri), ale adjectivelor și ale verbelor românești (de care s-a ocupat, în trecut, romanistul suedez Alf Lombard, în lucrarea sa impresionantă, unică în felul ei: *Le verbe roumain*, 2 vol., 1230 pag., Lund, Suedia, 1954-1955). Mai puține ne spune autorul despre ortografia, ortoepia și formele gramaticale ale pronumelui personal (accentuate și neaccentuate), probabil considerând că ele constituie în toate gramaticile și manualele școlare un capitol bogat, inclusiv sub aspect stilistic.

Atenție sporită acordă autorul numeroaselor neologisme care au modernizat și continuă să îmbogățească limba română. La cele terminate în *-ie* sau *-iune*, se indică pronunțarea și scrierea în hiat (*-i-e*; *-i-u-ne*), chiar la unele rarități din limba română standard de azi

(acatagrafie, admonițiune, agriotermie, alogamie etc.), iar la cele formate cu pseudoprefixe sau prin compunere (autoaprecia, autoinstrui, autoexistență, autotipie, balneolog, antidiabetic, anaerob, aerian, aerobioză, aerofagie, aeronaut etc.) la fiecare se indică hiatul (a-u-to; -ne-o-; -di-a-; a-e-ro-na-ut), deși practic, în fluxul vorbirii, acel hiat e adesea anulat de curgerea lexicală a comunicării.

Un îndreptar prețios se vedește a fi acest volum, bine lucrat, pentru a asigura scrierea corectă a cuvintelor compuse (capitol bogat ca și cel al punctuației), dar și pentru corecta utilizare, în scris și rostire, a unor termeni de ultimă oră, intrați în limba română, mai ales englezisme (cum au fost franțuzismele în epoca interbelică): afterbeat, after hours (și mai frecvent: after-shawe).

Lucrarea de față este deci un valoros auxiliar al cunoașterii și aplicării normelor limbii scrise și vorbite, având nu numai un scop didactic, ci fiind în același timp un mijloc de control pentru toți cei ce au de formulat mesaje scrise ori vorbite, pentru cititorul obișnuit, preocupat de corectitudinea și eleganța limbajului propriu. În acest sens, autorul poate conta pe prețuirea muncii sale, lucrarea având o necontestată valoare practică.

Gh. Bulgăr

M-au impresionat în lucrările domnului Gh. Constantinescu-Dobridor, dincolo de contribuțiile lingvistice, recunoscute, constanta și tăria legăturilor cu școala. În majoritatea împrejurărilor, scriind, d-se pare că are în față elevi și (sau), alături, profesori și învățători, cărora și-a propus să le asigure succesul școlar – în sine, în obținerea de rezultate curente optime, și ca mijloc de realizare și de promovare a exprimării îngrijite, avizate. Scrupulul profesional îi impune să consemneze în amănunt cazurile din domeniul luat în considerație și să le limpezească dificultățile, să sublinieze insistent chestiunile majore și să avertizeze asupra confuziilor și erorilor posibile, spre a nu periclita prin omisiune, neînțelegere, lipsă de relief sau receptare defectuoasă țelul urmărit.

Simțul acesta acut al unei datorii de îndeplinit către școală caracterizează, evident, și cartea de față, îndreptându-i interesul cu care de bună seamă va fi primită.

G. Beldescu

Numai o pedagogie preventivă va
rezolva problema ortografiei în școală.
G. Beldescu

CUVÂNT ÎNAINTE

Urmărind lucrările care tratează problemele de ortografie, de ortoepie și de punctuație, ca și îndreptarele care au apărut până acum, având ca obiectiv prezentarea acestora, în vederea folosirii lor de către elevi și de către celelalte categorii de cititori, am ajuns la concluzia că, totuși, pentru elevi și tineret, în general, se impune realizarea unui îndreptar explicativ, în primul rând ortografic, cu multe exemple și cu un index de cuvinte care să vizeze exclusiv termenii și formele (lexicale și gramaticale) ce prezintă realmente dificultăți în scriere. Așa se face că, la acestea, am adăugat și aspectele de ordin morfologic, care privesc flexiunea (nominală, pronominală și verbală), pentru ca elevii, în primul rând, să se orienteze ușor în realizarea unor teme pentru acasă, atunci când au de declinat sau de conjugat anumite cuvinte, ale căror forme flexionare cer obligatoriu cunoașterea scrierii lor corecte (observație valabilă și pentru formularea propozițiilor în compunerile din fiecare clasă).

Cu alte cuvinte, am căutat să fac un îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație în primul rând pentru elevi și tineret, motiv pentru care l-am și organizat astfel.

Lucrarea dispune de două părți distincte: una cu explicații, la început, în care elevii și tinerii vor găsi, în cele opt capitole, aspectele fonetice, lexicale și morfologice ale acestei problematice, însoțite de exemplele necesare înțelegerii lor; ipotezele scrierii cu inițiale minuscule și cu inițiale majuscule; abrevierile din limba română; folosirea semnelor de punctuație și de ortografie. La toate acestea, am atașat și o listă cu cele mai importante ortograme pe care elevii urmează să le „descifreze” prin exerciții dirijate de profesori. Partea a doua a prezentei lucrări este reprezentată printr-un index de cuvinte, de fapt un dicționar, care cuprinde toți termenii și formele (lexicale și morfologice) ce trebuie să stea în atenția elevilor și a profesorilor, din punctul de vedere al scrierii lor corecte (în mod deosebit cuvintele cu hiaturi). Un loc important în acest index (dicționar) îl ocupă neologismele (printre acestea, cuvintele englezești la modă), care astăzi sunt atât de vehiculate de către vorbitorii limbii române. În stabilirea termenilor din index, am pornit de la DEX și de la greșelile frecvente în scriere ale elevilor și ale vorbitorilor limbii române.

Prezentul îndreptar poate fi consultat nu numai de către elevii de gimnaziu sau de liceu și de școli normale, ci și de către studenții tuturor facultăților (inclusiv de străinii care învață limba română), de toți profesorii, ziariștii, redactorii de edituri, scriitorii și traducătorii din țara noastră, de orice iubitor al limbii noastre, care dorește să-și îmbunătățească exprimarea orală și scrisă, devenind astfel, din acest punct de vedere, cât mai performant sub aspect calitativ în comunicarea de fiecare zi. Cititorul se poate orienta foarte ușor, urmărind atât „Cuprinsul”, cât și cuvintele din index. Fiecare cuvânt are înscrise în paranteză formele ortografice corecte ale segmentelor care ridică probleme din acest punct de vedere. Acolo unde un cuvânt are, în funcție de numărul de silabe, de accent și de silabe terminale, forme flexionare asemănătoare cu ale altuia, situat înaintea lui, se face trimitere la acesta. Formele nerecomandabile sunt trecute în paranteze, aflându-se întotdeauna în opoziție cu formele ortografice corecte subliniate; tot în paranteză sunt menționate accentuarea și pronunțarea corectă a unor cuvinte românești și străine.

Fiecare cuvânt declinat sau conjugat, inclus în indexul lucrării de față, „cheamă” în mintea cititorilor pe celelalte, asemănătoare, întărind astfel regula scrierii corecte a acestora. Totodată, cititorii își fixează și despărțirea corectă a acestora în silabe, ceea ce pentru străinii care învață acum limba română constituie un real ajutor.

Îndreptarul este însoțit și de o bibliografie selectivă, adăugată la sfârșit, care poate fi consultată cu folos de către toți cei interesați.

Suntem convinși că prezenta lucrare va contribui la formarea deprinderilor de scriere corectă a elevilor noștri, la îmbogățirea vocabularului activ al acestora, la consolidarea cunoștințelor de limba română, pe care aceștia le posedă, și a aspectului literar al exprimării în școlile noastre.

În încheiere, aducem un cuvânt de mulțumire domnului Constantin Zamfir, consilier editorial, și soților Marilena și Eugen Iftode, culegători și tehnoredactorii prezentei lucrări, pentru tot sprijinul acordat.

Autorul

PARTEA I

- FONETICA
- VOCABULARUL
 - Scrierea cuvintelor derivate
 - Scrierea cuvintelor compuse
- MORFOLOGIA
- SCRIEREA CU INIȚIALE MINUSCULE
- SCRIEREA CU INIȚIALE MAJUSCULE
- ABREVIERILE
- PUNCTUAȚIA
- ORTOGRAFIA

I. FONETICA

VOCALELE

A. Se scrie și se pronunță:

1. a, nu: ea, după literele ș, j:
 - în cuvintele care încep cu aceste litere: *șa, șapte, șaradă, șase, jachetă, jalbă, jale, jar* etc.
 - în cuvintele articulate care au aceste litere în terminație: *fașa, nașa, pașa, ușa; coaja, mreaja, straja, vraja* etc.
 - în interiorul formelor verbale de prezent: *așază, deșală, deșartă, înșală, șade* etc.
2. ă, nu e, după literele ș, j:
 - în substantivele și adjectivele nearticulate: *găinușă, păpușă, țepușă, ușă* etc. – *frunțașă, golașă, trufașă, uriașă* etc.; *coajă, grijă, plajă, vrajă* etc.
 - în pluralul unor substantive terminate în -are: *defrișări, îmbrățișări, înfățișări; amenajări, angajări, bandajări* etc.
 - în unele substantive și adjective derivate cu sufixul -ământ sau -ător: *îngrășământ, înfricoșător* etc;
 - în unele verbe, la pers. I pl. și a III-a sg. și pl. a indicativului prezent, ca și la pers. a III-a sg. a perfectului simplu: *îngrășăm, îngrașă, îngrășă; îngroșăm, îngroașă, îngroșă* etc.
 - în unele verbe, la pers. I pl. a indicativului prezent și a III-a sg. a perfectului simplu: *atașăm, atașă; ne funișăm, se funișă; înfățișăm, înfățișă; angajăm, angajă; neglijam, neglija; protejăm, proteja* etc.
3. ă, nu i, în derivatul *simțământ* (nu: simțimânt)
4. â, nu ă, în cuvinte ca: *întâi, până; cârâi, mârâi, scârțâi, vâjâi, zbârnâi* etc.

5. -ând, nu -ind, în gerunziile verbelor de conjugarea I:

– după consoanele *ș, j*: *atașând, defrișând, furișându-se, îmbrățișând, înfățișând, înfricoșând, îngrășând, îngroșând* etc.; *amenajând, angajând, bandajând, neglijând, protejând* etc.

– după vocala în hiat -e-: *agreând, creând, recreând* etc.

6. e, nu ă:

– în rădăcina cuvintelor, după literele *ș, j*: *deșelat, înșela, înșeuat, ședea, șef, șerpui, șes; jecmăni, jefui, jeg, jelanie, jelui* etc.

Observație: unele derivate se scriu și se pronunță cu ă, nu cu e, după *ș, j*: *șăgalnic, șântuleț, șătrar, jărat, jărăgai* etc.

– în unele cuvinte (monosilabice sau bisilabice): *de, pe, se – către*.

– în unele cuvinte formate cu sufixul -ețe: *blândețe, finețe, frumusețe, junețe, justețe, tinerețe* etc.

– în rădăcina unor cuvinte ca: *țertfă, reușit, sete, șed, ședință, țepi, zece* etc.

– în terminația unor substantive ca: *fuse, fețe, mătase, mese, tuse* etc.

– în terminația unor verbe la perfectul simplu, persoana a III-a singular: *aduse, ajunse, puse, spuse, unse* etc.

– în interiorul unor cuvinte: *frizerie* (nu frizărie), *loterie* (nu lotărie) etc.

7. e, nu ea, în cuvintele care conțin silabe inițiale cu vocala e accentuată: *crede* (nu: creade), *fete* (nu: feate), *merge* (nu: mearge), *trece* (nu: třeace), *verde* (nu: vearde) etc.

8. e, nu ie:

– la începutul unor neologisme: *ecran, ecuator, epocă, eră, eroism, evident, examen, explozie* etc.

– înaintea unei vocale în hiat, tot în neologisme: *aed, alee, coexistență, epopee, idee, poem, poet, poezie* etc.

Excepție: unele verbe de conjugarea a IV-a se scriu și se pronunță, la persoana a III-a, cu diftongul *ie* în terminație: *atribuie, constituie, contribuie, tencuie* etc.

- înaintea unui *e* în hiat, în formele verbale *agreez* și *creez* (nu: *agreiez* și *creiez*).
- în formele pronumelui posesiv *al meu* și *ai mei* (nu: *al mieu*, *ai miei*).

9. *i*, nu *î*(*â*):

- după consoanele *j*, *s*, *ș*, *ț*, *z* și după grupul consonantic *șt*, în rădăcina unor cuvinte ca: *jilav*, *jilț*, *jimblă*, *jir*, *simț*, *simțământ*, *simțire*, *singur*, *siniliu*; *șină*, *șip*, *șipcă*, *șiră*, *șiță*; *țicnit*, *țigară*, *țiglă*, *țiuie*, *țintă*, *țipăt*, *subțire*; *zi*, *zic*, *zid*; *stinge*, *stins* etc.
- în prepozițiile: *din*, *dintre*, *prin*, *printre*.

10. *i*, nu *e*, în sufixul *-atic* din unele cuvinte ca: *flușturistic*, *îndemânatic*, *nebunatic*, *primăvărat*, *tomnatic* etc.

11. *i*, nu *ii*, în cuvintele: *cunoștință* (nu: *cunoștiință*), *încunoștința* (nu: *încunoștiința*).

12. *-ind*, nu *-ând*, în gerunziile unor verbe de conjugarea I, cu rădăcina terminată în *-i*: *adiind*, *apropiind*, *fotografiind*, *îmbiind*, *muind*, *tăind* etc.

13. *i*:

- la sfârșitul unor pronume (demonstrative de identitate și de întărire) și al unor adverbe: *același* – *aceeași*; *aceiași* – *aceleași*; *însuși* – *însăși*; *înșiși* – *înseși*; *iarăși*, *totuși*.
- la sfârșitul unor substantive și adjective la plural: *brazi*, *crabi*, *găini*, *lupi*, *meri*, *pomi*, *struți*, *țevi*, *zarafi* etc.; *albi*, *buni*, *deși*, *înalți*, *oval*, *palizi*, *rari* etc.
- în formele de persoana a II-a singular a indicativului prezent ale unor verbe ca: *așezi*, *îngrași*, *îngroși*, *îngropi*, *răsești*, *seceri*, *sun* etc.

B. Se scrie:

1. *â* nu *î*, în poziție medială:

a) în toate cuvintele (cu unele excepții):

- *bârnă*, *câine*, *dâmb*, *fânețe*, *gând*, *hârâială*, *lână*, *mână*, *pâine*, *râie*, *sâmbure*, *târg*, *țânțar*, *vârf*, *zână* etc.

- bârfitor, cârnă, dârz, fârnâit, gânditor, hârbuit, lănos, mândru, pârâcios, rămător, sâcâitor, tânăr, tâfnos, vânjos, zâmbitor etc.
 - dânsul, dânsa, dânsii, dânsule.
 - bâjbâi, cântând, dârdâi, fâșâi, gâgâi, hâțâind, lăncezind, mârâi, pârâi, râde, sângeros, tâlcui, tâșni, vâjâi, zâmbi etc.
 - câinește, mâine, mâlț, mânzește, pândiș, tâlhărește, târziu, vâlvoi, vânătoarește etc.
 - bâr!, bâldâbâc!, câh! fâț! hâr!, mâr!, pârr!, țâr! zbâr!
 - lăngă, până; decât, încât.
 - C. Brâncuși, V. Pârvan etc. (în conformitate cu dorința purtătorilor acestor nume proprii) etc.
- b) **Excepții:** se scriu cu *î*, nu cu *â*, în poziție medială:
- cuvintele derivate cu prefixe de la un cuvânt care începe cu *î*: *neîmblânzit*, *neîncrezător*, *preîntâmpina*, *reîncepe*, *subînțelege* etc.
 - cuvintele compuse sudate, în care al doilea component începe cu *î*: *bineînțeles*, *oriîncotro*, *semiîntuneric*, *supraîncălzit* etc.
 - unele nume proprii de familie (în conformitate cu dorința purtătorilor acestora): G. Topîrceanu.
2. *î*, nu *â*, în poziție inițială sau finală, în toate cuvintele: *îi*, *îl*; *împrumut*, *înconjura*, *îs*, *își*, *îți* etc.; *coborî*, *doborî*, *hotărî*, *mohorî*, *tăbărî*, *zăvorî* etc.
3. *e*, dar se pronunță *ie*; în unele forme ale pronumelui personal și ale verbului a *fi*, potrivit cu tradiția literară: *eu*, *el*, *ea*, *ei*, *ele*; *ești*, *este*, *e*; *eram*, *erai*, *era*, *erați*, *erau*.
- C. Nu se scrie și nu se pronunță vocala *-u* la sfârșitul cuvintelor:
- terminate în diftongii *ai*, *âi*, *ei*, *ii*, *oi*, *ui*: *buhai*, *mai*; *lămâi*, *întâi*; *cârstei*, *mersei*; *oprii*, *venii*; *copoi*, *trifoi*; *haihui*, *secui* etc.
 - terminate în consoanele *k*, *g* și *č*, urmate de un *i* nesilabic: *rărunchi*, *unchi*, *vechi*; *dreptunghi*, *triunghi*, *unghi*; *arici*, *bici*, *terci*, etc.

VOCALELE ÎN HIAT

Se scrie și se pronunță:

1. **a-e**, nu *aie*, în cuvântul *aer* și derivatele sale: *aerian*, *aerisi*, *aerodrom*, *aeroport*, etc.
2. **e-a**, nu *ea* sau *ia*, în cuvintele: *boreal*, *cereale*, *ideal*, *leal*, *pineală*, *real*; *agreea*, *agreare*, *crea*, *creare*, *creație*, *impermeabil*, *impermeabilitate* etc.
3. **e-e**, nu *eie*, în cuvintele: *alee*, *azalee*, *epopee*, *idee*, *orhidee*, *licee*; *agreez*, *creez* etc.
4. **i-e**, nu *iie*, în cuvintele: *câmpie*, *cochilie*, *gresie*, *iahnie*, *istorie*, *moșie*, *mumie*, *porție*, *rafie*, *razie*, *sabie*, *șotie*, *ștevie* etc.; *arămie*, *argintie*, *cafenie*, *portocalie*, *roșie*, *stacojie*, *străvezie*, *vie* etc.
5. **i-a**, nu *iia* sau *iea*, în forme articulate de nom.-ac. ale substantivelor feminine terminate în *i-e*: *câmpia*, *cochilia*, *gresia*, *iahnia*, *istoria*, *moșia*, *mumia*, *porția*, *rafia*, *razia*, *sabia*, *șotia*, *ștevia* etc.
6. **i-i**, nu *i*, în cuvintele: *conștiință* (nu: conștință), *fiică* (nu: fică), *fiindcă* (nu: findcă, fincă), *ființă* (nu: fință), *știință* (nu: ștință) etc.
7. **o-e**, nu *oie*, în cuvintele: *coexista* (nu: coiexista), *poem* (nu: poiem), *poet* (nu: poiet), *poezie* (nu: poiezie) etc.
8. **o-o**, nu *o*, în cuvintele: *alcool* (nu: alcol), *cooperativă* (nu: coperativă), *cooperație* (nu: coperatie), *coopta* (nu: copta), *coordonate* (nu: cordonate), *epizootie* (nu: epizotie), *zoologie* (nu: zologie), *zootehnie* (nu: zotehnie) etc.
9. **u-e**, nu *uie*, în cuvintele: *duel* (nu: duiel), *duet* (nu: duiet), *menuet* (nu: menuiet), *accentuez* (nu: accentuiez), *perpetuez* (nu: perpetuiez) etc.

DIFTONGII

Se scrie și se pronunță:

1. **âi**, nu *â*, în cuvintele: *câine* (nu: căne), *mâine* (nu: mâne), *pâine* (nu: pâne).

2. ea, nu ia:

- a) după consoane, în cuvintele: *acea* (nu: *acia*), *aceasta* (nu: *aciasta*), *bearcă* (nu: *biarcă*), *beau* (nu: *biau*), *cea* (nu: *cia*), *ceafă* (nu: *ciafă*), *ceapă* (nu: *ciapă*), *ceară* (nu: *ciară*), *ceartă* (nu: *ciartă*), *céas* (nu: *cias*), *deal* (nu: *dial*), *deasă* (nu: *diasă*), *geac* (nu: *giac*), *geam* (nu: *giam*), *leac* (nu: *liac*), *leagă* (nu: *liagă*), *teacă* (nu: *tiacă*), *țeapă* (nu: *țiapă*), *veac* (nu: *viac*), *zeamă* (nu: *ziamă*) etc.
- b) după *ch*, *gh*, de obicei când există forme alternante cu *e*: *cheag* (nu: *chiag*), *blochează* (nu: *blochiază*), (chem) *cheamă* (nu: *chiamă*), (maschez) *maschează* (nu: *maschiază*), (stochez) *stochează* (nu: *stochiază*), (șochez) *șochează* (nu: *șochiază*); (tinichele) *tinichea* (nu: *tinichia*), (ghete) *gheață* (nu: *ghiată*), (gheturi) *gheață* (nu: *ghiată*), (îngheța) *îngheață* (nu: *înghiată*), (veghez) *veghează* (nu: *veghiază*) etc.
- c) după consoane, când există alternanța terminațiilor -esc, -ească și -ez, -ează: (citesc) (să) *citească* (nu: *citiască*); (întâlnesc) (să) *întâlnească* (nu: *întâlniască*); (întineresc) (să) *întinerească* (nu: *întineriască*); (privesc) (să) *privească* (nu: *priviască*); (sfârșesc) (să) *sfârșească* (nu: *sfârșiască*); (uimesc) (să) *uimească* (nu: *uimiască*); (agreez) *agreează* (nu: *agreiază*); (angajez) *angajează* (nu: *angajiază* sau *angajază*); (furișez) *furișează* (nu: *furișiază* sau *furișază*) etc.
- d) în formele articulate de nom-ac. singular ale substantivelor și adjectivelor feminine terminate în *e* și ale unor substantive masculine terminate în *e*: (alee) *aleea* (nu: *aleia*); (idee) *ideea* (nu: *ideia*); (noapte) *noaptea* (nu: *noaptia*); (ureche) *urechea* (nu: *urechia*); (zare) *zarea* (nu: *zaria*); (dulce) *dulcea* (nu: *dulcia*), (limpede) *limpedea* (nu: *limpedia*), (mare) *marea* (nu: *maria*), (veche) *vechea* (nu: *vechia*) etc.; (bade) *badea* (nu: *badia*), (nene) *nenea* (nu: *nenia*) etc.

e) în formele articulate ale unor nume de zile: (luni) *lunea* (nu: *lunia*), (marți) *marțea* (nu: *marția*), (miercuri) *miercurea* (nu: *miercuria*), (vineri) *vinerea* (nu: *vineria*).

Excepție: (joi) *joia* (nu: *joea*)

f) în majoritatea numeralelor ordinale: *al doilea* (dar: a doua), *al treilea* (dar: a treia), *al patrulea* (dar: a patra), *al cincilea* – *a cincea* (nu: a cincia), *al șaselea* – *a șasea*, *al șaptelea* – *a șaptea* etc.

g) în pluralul unor pronume și adjective demonstrative feminine ca *acestea* (nu: *acestia*) și *acelea* (nu: *acelia*) precum și în singularul pronumelui și adjectivului demonstrativ feminin *aceea* (nu: *acea* sau *aceia*).

h) în pronumele și adjectivul posesiv *mea* (nu: *mia*).

i) în formele de imperfect ale verbelor de conjugarea a II-a, a III-a și a IV-a (în -i): *tăceam*, *vedeam*; *treceam*, *vindeam*; *citeam*, *loveam* etc.

j) la sfârșitul unor adverbe: *aiurea* (nu: *aiuria*), *asemenea* (nu: *asemenia*), *așijderea* (nu: *așijderia*).

3. ea, nu a:

– după consoanele *ș*, *j*, în cuvintele formate cu sufixele *-eală*, *-ean* și *-eață*: *cerșeală* (nu: *cerșală*), *greșeală* (nu: *greșală*), *zăpușeală* (nu: *zăpușală*), *argeșean* (nu: *argeșan*), *clujean* (nu: *clujan*), *orășean* (nu: *orășan*), *roșeață* (nu: *roșată*) etc.

– în cuvintele: *seacă* (nu: *sacă*), *seamă* (nu: *samă*), *seară* (nu: *sară*), *searbăd* (nu: *sarbăd*), *țeapă* (nu: *țapă*), *țeapăn* (nu: *țapăn*), *țeavă* (nu: *țavă*), *zeamă* (nu: *zamă*) etc.

4. ia, nu ea:

– după consoanele *b*, *p*, *m*, *f* și *v*, când diftongul *ia* alternează cu diftongul *ie*: (biet) *biată* (nu: *beată*), (piețe) *piață* (nu: *peată*), (amiază) *amiază* (nu: *amează*), (fier) *fiare* (nu: *feare*), (vieți) *viață* (nu: *veată*), (dezmiard) *dezmiardă* (nu: *dezmeardă*), (pierd) (să) *piardă* (nu: *peardă*) etc.

- după *ch*, *gh*, când nu există forme alternante: *chiar* (nu: chear), *ghiaúr* (nu: gheáur).
- în formele de imperfect ale unor verbe de conjugarea a IV-a în *-i*: *croiam* (nu: croeam), *grăiam* (nu: grăeam), *suiam* (nu: sueam), *mârâia* (nu: mârâea), *trebuia* (nu: trebuea) etc.
- după vocale, când există forme alternante cu *ie*:
 - a-ia: (havaiene) *havaiană* (nu: havaeană);
 - ă-ia: (băieți) *băiat* (nu: băeat), (împăiere) *împăia* (nu: împăea) – *împăiat* (nu: împăeat), (tăiere) *tăia* (nu: tăea) – *tăiat* (nu: tăeat);
 - â-ia: (tămâiere) *tămâia* (nu: tămâea) – *tămâiat* (nu: tămâeat);
 - e-ia: (încheiere) *încheia* (nu: încheea) – *încheiat* (nu: încheeat); (întemeiere) *întemeia* (nu: întemeea) – *întemeiat* (nu: întemeeat); (scânteiere) *scânteia* (nu: scânteea) – *scântei* (nu: scânteeat);
 - o-ia: (boiele) *boia* (nu: boea), (îndoieli) *îndoială* (nu: îndoeală), (înapoiere) *înapoia* (nu: înapoea) – *înapoiat* (nu: înapoeat); (croiește) (să) *croiască* (nu: croească), (toege) *toiag* (nu: toeag);
 - u-ia: (alcătuiesc) (să) *alcătuiască* (nu: alcătuească), (bruftuieli) *bruftuială* (nu: bruftueală), (cheltuieli) *cheltuială* (nu: cheltueală), (chibzuieli) *chibzuială* (nu: chibzueală), (nuiele) *nuia* (nu: nuea), (puiendri) *puiandru* (nu: pueandru), (țuțuieni) *țuțuian* (nu: țuțuean).
- la sfârșitul pluralului masculin al unor pronume și adjective pronominale: *aceia* – pluralul lui *acela* (nu: aceea), *aceștia* – pluralul lui *acesta* (nu: aceștea), *atâția* – pluralul lui *atât* (nu: atâtea).

5. ie, nu e:

- la începutul unui cuvânt sau al unei silabe care urmează după o vocală: *ied* (nu: ed), *iederă* (nu: ederă), *ieftin* (nu: eftin), *ienicer* (nu: enicer), *ienupăr* (nu: enupăr), *iepure* (nu: epure), *ierbar* (nu: erbar), *ieri* (nu: eri), *iernatic* (nu: ernatic), *ierta* (nu: erta), *ieruncă* (nu: eruncă), *iesle* (nu: esle), *ieși* (nu: eși), *ieșire* (nu: eșire); *baie* (nu: bae), *baieră* (nu: baeră), *boier* (nu: boer), *buiestru* (nu: buestru), *caier* (nu: caer), *cheie* (nu: chee), *cuie* (nu: cue), *cuier* (nu: cuer), *claie* (nu: clae), *femeie* (nu: femee), *gaie* (nu: gae), *gutue* (nu: gutue), *laie* (nu: lae), *paie* (nu: pae), *ploaie* (nu: ploae), *Ploiești* (nu: Ploești), *proiect* (nu: proiect), *scânție* (nu: scântee), *statuie* (nu: statue), *verzuie* (nu: verzue), *voie* (nu: voe), *atribuie* (nu: atribue), *bubuie* (nu: bubue), *contribuie* (nu: contribue), *distribuie* (nu: distribue), *moaie* (nu: moae), *stivuie* (nu: stivue), *trebuie* (nu: trebue), *taie* (nu: tae) etc.
- după consoane, potrivit tradiției literare: *biet* (nu: bet), *fier* (nu: fer), *miei* (nu: mei), *miel* (nu: mel), *miercuri* (nu: mercuri), *piei* (nu: pei), *piele* (nu: pele), *piept* (nu: pept), *pierde* (nu: perde), *piere* (nu: pere), *vier* (nu: ver), *viespe* (nu: vespe), *vieți* (nu: veți) etc.

6. io, nu eo, în cuvintele: *chiolhan* (nu: cheolhan), *chiomp* (nu: cheomp), *chiondorâș* (nu: cheondorâș), *chior* (nu: cheor), *chiorî* (nu: cheorî), *chiorâș* (nu: cheorâș), *chioșc* (nu: cheoșc), *ciob* (nu: ceob), *cioban* (nu: ceoban), *cioc* (nu: ceoc), *ciocan* (nu: ceocan), *ciocănitore* (nu: ceocănitore), *ciocârlie* (nu: ceocârlie), *ciocni* (nu: ceocni), *ciocolată* (nu: ceocolată), *ciolan* (nu: ceolan), *ciomag* (nu: ceomag), *ciopli* (nu: ceopli), *ciorap* (nu: ceorap), *ciorbă* (nu: ceorbă), *ciorchine* (nu: ceorchine), *ciornă* (nu: ceornă), *ciortan* (nu: ceortan), *ciot* (nu: ceot), *ciovică*

(nu: ceovică), *ciozvârtă* (nu: ceozvârtă), *ghiol* (nu: gheol), *ghioold* (nu: gheold), *ghiont* (nu: gheont), *ghionti* (nu: gheonti), *ghiorț* (nu: gheorț), *ghiorțai* (nu: gheorțai), *ghiotură* (nu: gheotură), *ghiozdan* (nu: gheozdan) etc.

7. **eo**, nu **io**, în cuvintele: *leorpăi* (nu: liorpăi), *pleosc!* (nu: pliosc!).

8. **oa**, nu **ua**:

– în cuvintele cu alternanțele *o-oa* și *oa-o*: (bob) *boabe* (nu: buabe), (cos) *coase* (nu: cuase), (cot) *coate* (nu: cuate), (moi) *moale* (nu: muale), (mori) *moară* (nu: muară), (porți) *poartă* (nu: puartă), (pot) *poate* (nu: puate), (rod) *roade* (nu: ruade), (sori) *soare* (nu: suare), (sorti) *soartă* (nu: suartă) etc.

– în cuvintele fără alternanțe: *doar* (nu: duar), *foarte* (nu: fuarte), *poate* – adv. (nu: puate).

9. **ua**, nu **oa**, în cuvinte fără alternanța *o-oa*: *baclavaua* (nu: baclavaoa), *halvaua* (nu: halvaoa), *neaua* (nu: neaoa), *nuiua* (nu: nuiaoa), *piua* (nu: pioa), *roua* (nu: rooa), *sacaua* (nu: sacaoa), *steaua* (nu: steaoa), *zaua* (nu: zaoa), *ziua* (nu: zioa) etc.

10. **uă**, nu **o**, în cuvintele: *două* (nu: doo), *nouă* (nu: noo), *piuă* (nu: pio), *rouă* (nu: roo), *ziuă* (nu: zio).

TRIFTONGII

Se scrie și se pronunță:

1. **eai**, nu **iai**, în cuvinte ca: *auzeai* (nu: auziai), *beai* (nu: biai), *ceai* (nu: ciai), *cereai* (nu: ceriai), *dădeai* (nu: dădiai), *mergeai* (nu: mergiai), *rupeai* (nu: rupiai), *scoteai* (nu: scotiai), *soseai* (nu: sositai), *spuneai* (nu: spuniai), *striveai* (nu: striviai) etc.

2. **eoă**, nu **ioă**, în cuvântul *leoarcă* (nu: lioarcă).

3. **eau**, nu **iau**, în cuvintele: *beau* (nu: biau), *șleau* (nu: șliau), *vreau* (nu: vriau).

4. **iai**, nu **eai**: în formele de imperfect ale unor verbe ca: *jupui ai* (nu: jupue ai), *îndoia i* (nu: îndoe ai), *molfăia i* (nu: molfăe ai), *sâcăia i* (nu: sâcăe ai sau sâcăe ai), *suia i* (nu: sue ai), *tăia i* (nu: tăe ai), *văruia i* (nu: vărue ai) etc.

5. **iau**, nu **eau**:

- în formele de imperfect ale unor verbe ca: *jupuiau* (nu: jupueau), *îndoiau* (nu: îndoeau), *molfăiau* (nu: molfăeau), *sâcăiau* (nu: sâcăeau), *suiau* (nu: sueau), *tăiau* (nu: tăeau), *văruiau* (nu: vărueau);
- în forma de prezent a verbului *a lua*, persoanele I singular și a III-a plural: *iau* (nu: eau);
- în interjecțiile: *chiau!* (nu: cheau), *miau!* (nu: meu).

6. **ioa**, nu **eo**, în cuvinte ca: *aripioară* (nu: aripeoară), *cârciumioară* (nu: cârciumeoară), *chioară* (nu: cheoară), *cioară* (nu: ceoară), *ghioagă* (nu: gheoagă), *inimioară* (nu: inimeoară), *lăcrămioară* (nu: lăcrămeoară), *rumioară* (nu: rumeeoară) etc.

7. **oai**, nu **uai**, în cuvinte ca: *bulgăroaică* (nu: bulgăruaică), *cerboaică* (nu: cerbuaică), *frânțuzoaică* (nu: frânțuzuaică), *leoaică* (nu: leuaică), *lupoaică* (nu: lupuaică), *nemțoaică* (nu: nemțuaică), *orzoaică* (nu: orzuaică), *puștoaică* (nu: puștuaică), *rusoaică* (nu: rusuaică), *sârboaică* (nu: sârbuaică), *tigroaică* (nu: tigruaică), *unguroaică* (nu: unguruaică) etc.

CONSOANELE

A. Se scrie și se pronunță:

1. **b**, nu **v**, în numele unor luni: *februarie* (nu: fevruarie), *septembrie* (nu: septemvrie), *octombrie* (nu: octomvrie), *noiembrie* (nu: noiemvrie), *decembrie* (nu: decemvrie).
2. **h**, nu **ch**, în unele cuvinte ca: *arheolog* (nu: archeolog), *arhitect* (nu: architect), *psiholog* (nu: psiholog), *tehnic* (nu: technic) etc.

3. cu *h*, nu fără *h*, în unele cuvinte ca: *hectar* (nu: ectar), *hectolitr* (nu: ectolitr), *hernie* (nu: ernie), *hibrid* (nu: ibrid), *hidră* (nu: idră), *hidrogen* (nu: idrogen), *hingher* (nu: ingher), *hipodrom* (nu: ipodrom), *hoardă* (nu: oardă), *humă* (nu: umă) etc.
4. fără *h*, în cuvintele: *coerent* (nu: coherent), *coeziune* (nu: coheziune), *ipocrit* (nu: hipocrit), *ipotecă* (nu: hipotecă), *umor* (nu: humor) etc.
5. *j*, nu *ğ*, în unele neologisme: *abataj* (nu: abatagiu), *afişaj* (nu: afişagiu), *aliaj* (nu: aliagiu), *bobinaj* (nu: bobinagiu), *dresaj* (nu: dresagiu), *instructaj* (nu: instructagiu), *masaj* (nu: masagiu), *mesaj* (nu: mesagiu), *pasaj* (nu: pasagiu), *pavaj* (nu: pavagiu), *peisaj* (nu: peisagiu), *personaj* (nu: personagiu), *tonaj* (nu: tonagiu), *vernisaj* (nu: vernisagiu) etc.
6. cu un singur *l*, nu cu doi, în pronumele demonstrativ de depărtare *celălalt* (nu: cellalt).
7. cu *l*, nu cu *n*, în acelaşi pronume demonstrativ: *celălalt* (nu: celălant).
8. cu un singur *n*, nu cu doi, în cuvântul *conaţional* (nu: connaţional).
9. cu *r*, nu fără *r*, în prepoziţiile: *prin* (nu: pin), *printre* (nu: pintre).
10. *s*, nu *ş*, în unele cuvinte ca: *deschide* (nu: deşchide), *deschis* (nu: deşchis), *fişă* (nu: fişă), *scenă* (nu: şcenă), *schimba* (nu: şchimba), *stand* (nu: ştand), *stofă* (nu: ştofă) etc.
11. *s*, nu *z*, înainte de consoanele *l*, *m* şi *n*, în unele cuvinte, cum sunt: *asmuţi* (nu: azmuţi), *basm* (nu: bazm), *basma* (nu: bazma), *casnic* (nu: caznic), *căsnicie* (nu: căznicie), *desluşi* (nu: dezluşi), *pleasnă* (nu: pleaznă), *plesni* (nu: plezni), *slab* (nu: zlab), *slobod* (nu: zlobod), *smălţui* (nu: zmălţui), *smântână* (nu: zmântână), *smerenie* (nu: zmerenie), *sminti* (nu: zminti), *smoală* (nu: zmoală), *smochin* (nu: zmochin), *snop* (nu: znop), *trăsni* (nu: trăzni), *trosni* (nu: trozni) etc.

12. *s*, nu *z*, în unele neologisme (tot înainte de consoanele *m* și *n*): *diletantism* (nu: diletantizm), *entuziasm* (nu: entuziazm), *evoluționism* (nu: evoluționizm), *fantasmă* (nu: fantazmă), *fantasmagorie* (nu: fantazmagorie), *marasm* (nu: marazm), *plasmă* (nu: plazmă), *pleonasm* (nu: pleonazm), *prismă* (nu: prizmă), *prismatic* (nu: prismatic), *sarcasm* (nu: sarcazm), *snob* (nu: znob), *sofism* (nu: sofizm) etc.
13. *s*, nu *z*, în unele neologisme (înaintea unei vocale): *chintesență* (nu: chintezentă), *disident* (nu: dizident), *disidență* (nu: dizidență), *grimasă* (nu: grimază), *premisă* (nu: premiză), *sesiune* (nu: seziune) etc.
14. *s*, nu *z*, în unele neologisme (după consoana *s*): *cens* (nu: cenz), *senș* (nu: senz), *sensibil* (nu: senzibil) etc.
15. *s*, nu *ss*, în cuvintele: *casă* (de bani) (nu: cassă), *masă* (de oameni) (nu: massă), *rasă* (de oameni) (nu: rassă), *transcrie* (nu: transscrie).
16. *ș*, nu *č* sau *j*, în unele cuvinte (înainte de consoana *n*): *obișnuit* (nu: obicinuit, obijnuit), *pașnic* (nu: pacinic, pajnic), *veșnic* (nu: vecinic, vejnic) etc.
17. *z*, nu *s*, înainte de consoanele *b*, *d*, *g*, *v*, în cuvinte ca: *azbest* (nu: asbest), *azbociment* (nu: asbociment), *azvârli* (nu: asvârli), *brazdă* (nu: brasdă), *brăzda* (nu: brăsda), *brozbe* (nu: brosbe), *dezvoltă* (nu: desvoltă), *izgoni* (nu: isgoni), *izbi* (nu: isbi), *război* (nu: răsboi), *răzvrăți* (nu: răsvrăți), *zbate* (nu: sbate), *zbengui* (nu: sbengui), *zbici* (nu: sbici), *zbura* (nu: sbura), *zdreanță* (nu: sdreanță), *zdreli* (nu: sdreli), *zgaibă* (nu: sgaibă), *zgardă* (nu: sgardă), *zgomot* (nu: sgomot), *zgură* (nu: sgură), *zvâcni* (nu: svâcni) etc.

Observație: în unele neologisme, după *b*, *d* și *v* se scrie și se pronunță *s* nu *z*: *aisberg* (nu: aiisberg), *glasvand* (nu: glazvand), *jurisdicție* (nu: jurizdicție).

18. *z*, nu *s*, înainte de consoanele *l*, *m*, și *n*, în cuvintele: *bezmetic* (nu: besmetic), *beznă* (nu: besnă), *buzna* (nu: busna), *cazma* (nu: casma), *caznă* (nu: casnă),

cizmă (nu: cismă), *dezleg* (nu: desleg), *gleznă* (nu: glesnă), *izlaz* (nu: islaz), *izmă* (nu: ismă), *zloată* (nu: sloată), *zmeu* (nu: smeu), *zmeură* (nu: smeură) etc.

19. **z**, nu **s**, în cuvinte derivate cu sufixul *-nic* și cu rădăcina terminală în *-z*: *groaznic* (nu: groasnic), *obraznic* (nu: obrasnic), *paznic* (nu: pasnic) etc.

20. **z**, nu **s**, în unele neologisme ca: *bazin* (nu: basin), *cenșitar* (nu: censitar), *cenșură* (nu: censură), *dizolvă* (nu: disolvă), *furniza* (nu: furnisa), *furnizor* (nu: furnisor), *ioniza* (nu: ionisa), *martiriza* (nu: martirisa), *pulveriza* (nu: pulverisa), *regiza* (nu: regisa), *regizor* (nu: regisor), *senzație* (nu: sensație), *senzațional* (nu: sensațional), *senzitiv* (nu: sensitiv), *senzorial* (nu: sensorial), *senzual* (nu: sensual), *tranzitiv* (nu: transitiv), *tranziție* (nu: tranziție), *viteză* (nu: vitesă) etc.

B. Se scrie:

1. **c** și se pronunță **č**, nu **ț**, în unele neologisme ca: *aprecia* (nu: apreția), *cifră* (nu: țifră), *cilindru* (nu: țilindru), *ciment* (nu: țiment), *civil* (nu: țivil), *lucernă* (nu: luțernă), *viciu* (nu: vițiu) etc.

2. **g** și se pronunță **ğ**, nu **j**, în neologismele: *colegiu* (nu: colejiu), *cortegiu* (nu: cortejiu), *naufragiat* (nu: naufraciat), *omagiu* (nu: omajiu), *omagial* (nu: omajial), *privilegiu* (nu: privilejiu), *ravagiu* (nu: ravajiu), *sacrilegiu* (nu: sacrilejiu), *soflegiu* (nu: solfejiu) etc.

3. **x**, dar se pronunță **cs**, în neologisme ca: *axă*, *boxă*, *doxă*, *exacerba*, *expedia*, *explozie*, *fax*, *hexametrul*, *maximă*, *noxă*, *oxid*, *plex*, *roxolan*, *taxă* etc.

4. **x**, dar se pronunță **gz**, în neologisme ca: *exact*, *examen*, *exantematic*, *exemplu*, *exil* etc.

5. **ch**, dar se pronunță **k**, nu **č**, în cuvântul *chinilic* (nu: cirilic).

6. **ch**, dar se pronunță **k**, nu **h**, în unele neologisme: *chirurg* (nu: hirurg), *chirurgie* (nu: hirurgie), *orchestră* (nu: orhestră) etc.

7. **ch**, dar se pronunță *k*, nu *q* sau *cv*, în unele neologisme: *chintal* (nu: quintal sau cvintal), *chintesență* (nu: quintesență sau cvintesență).
8. **cs**, nu *x*, și se pronunță *cs*, în cuvintele: *micsandrá* (nu: mixandrá), *rucsac* (nu: ruxac), *vacs* (nu: vax).
9. **cu**, nu *cv*, în neologisme ca: *acuarelă* (nu: acvarelă), *ecuador* (nu: ecvator), *ecuație* (nu: ecvație).
10. **cv**, nu *q*, în neologisme ca: *acvariu* (nu: aquariu), *cvintet* (nu: quintet).
11. **gh** și se pronunță *g*, nu *gu*, în neologismul *drogherie* (nu: droguerie).
12. **gu**, nu *gv*, în neologismul *lingual* (nu: lingval).
13. **gv**, nu *gu*, în neologismele: *lingvist* (nu: linguist), *lingvistică* (nu: linguistică).
14. **consoană dublă** în unele cuvinte:

- **cc** (în neologisme: primul *c* notează sunetul *k*, iar al doilea, sunetul *č*): *accelera*, *accelerat*, *acclerație*, *accent*, *accentua*, *accentuare*, *accepta*, *acceptare*, *acceptat*, *acceptie*, *acces*, *accesibil*, *accesibilitate*, *accesoriu*, *accident*, *accize*, *boccea*, *coccis*, *succeda*, *succes*, *succesiune*, *succesiv*, *succesor*, *succint* etc.

Observație: unele neologisme se scriu și se pronunță cu un singur *c* sau *g*: *bacil* (nu: baccil), *facil* (nu: faccil), *sugera* (nu: suggera), *sugestie* (nu: suggestie).

- **nn** (în derivate formate cu prefixul *în-*, când cuvintele de bază încep cu *n*): *înnădi* (nu: înădi), *înnegura* (nu: înegura), *înnămoli* (nu: înămoli), *înnăscut* (nu: înăscut), *înnebuni* (nu: înebuni), *înnegri* (nu: înegri), *înnegura* (nu: înegura), *înnobila* (nu: înobila), *înnoda* (nu: înoda), *înnoi* (nu: înoi), *înnopta* (nu: înopta), *înnora* (nu: înora), *înnoroi* (nu: înoroi) etc.

Observație: Se pronunță și se scrie cu un singur *n*, nu cu doi:

- a) în cuvinte vechi, în care termenul de bază nu se mai simte ca începând cu *n*: *înăbuși* (nu: înnăbuși), *îneca* (nu: înnota);

b) în cuvinte vechi în care termenul de bază începe cu o vocală: *înadins* (nu: înnadins), *înainte* (nu: înnainte), *înalț* (nu: înnalț), *înapoi* (nu: înnapoi), *înăcri* (nu: înnăcri), *înălbi* (nu: înnălbi), *înălța* (nu: înnălța), *înăspri* (nu: înnăspri), *înăuntru* (nu: înnăuntru).

- **rr**, în cuvintele formate cu prefixul *inter-*, când cuvintele de bază încep cu *r*: *interregional* (nu: intereregional), *interregn* (nu: interegn) etc.
- **ss**, în derivate cu prefixul *trans-*, ale căror cuvinte de bază încep cu *s*: *transsaharian* (nu: transaharian), *transsiberian* (nu: transiberian), *transsudație* (nu: transudație).

DESPĂRȚIREA CUVINTELOR ÎN SILABE

- Summerson 09/12*
1. O consoană după o vocală, trece la silaba următoare: a-ra-mă, bu-cu-ra, ca-la-păr, di-fe-rit, fa-mi-li-e, go-go-șar etc.
 2. Dintre două sau mai multe consoane, aflate după o vocală, prima trece la silaba dinainte, iar cealaltă (celelalte) la silaba următoare: ab-sol-vent, ac-tor, ad-mi-nis-tra, al-toi, am-per, an-tra-cit, ar-gint, as-cul-ta, mon-stru etc.

Excepție: jert-fă.

3. Când după o vocală, prima consoană este *b, c, d, f, g, h, p* sau *v*, iar a doua este *l* sau *r*, amândouă consoanele trec la silaba următoare: o-blon, a-bre-vi-e-re; re-cla-mă, i-cre; co-dru; si-hlă; cu-plu; șo-pron; a-tlas, o-tra-vă; e-vla-vi-os, ă-vră-mea-să etc.
4. Consoanele din grupurile *ct, cf, pt* și *pt*, precedate de o altă consoană, trec în silabe diferite: onc-tu-os, punc-taj, punc-tu-a-ți-e; func-ți-e, punc-ți-e, sanc-ți-u-ne; somp-tu-os; pre-emp-ți-u-ne etc.
5. Vocalele succesive (în hiat) trec în silabe diferite: a-a (Ca-na-an), a-e (a-e-ri-an), a-i (a-is-berg), a-o (a-or-tă), a-u (a-u-tor); ă-i (fă-i-nă), ă-u (bă-u-tu-ră); e-a (le-al), e-e (a-le-e), e-i (se-in), e-o (ne-on), e-u (e-u-ca-

lipt); *i-a* (zi-ar), *i-e* (pif-ti-e), *i-i* (vi-i-tu-ră), *i-o* (fi-or), *i-u* (pi-u-it), *î-i* (scâr-țâ-i-tu-ră); *o-a* (to-as-ta), *o-e* (bo-e-mă), *o-i* (bo-im), *o-o* (zo-o-lo-gi-e), *o-u* (bo-ur); *u-a* (bi-vu-ac), *u-i* (vu-i) etc.

6. Semivocalele *i* și *u*, așezate între două vocale, trec la silaba următoare: *ga-ia*, *tră-ia*, *scân-te-ia*, *râ-ia*, *bo-ia*, *su-ia*; *ro-uă*, *zi-uă* etc.

7. La cuvintele compuse analizabile și la cele derivate (cu prefixe și sufixe), despărțirea în silabe se face, de obicei, ținându-se seama de părțile componente ale acestora:

- *alt-fel* (altfel), *ast-fel* (astfel), *cum-se-ca-de* (cumsecade), *de-oa-re-ce* (deoarece); *de-spre* (despre), nu: *des-pre*; *drept-unghi* (dreptunghi), nu: *drep-tunghi* etc.
- *în-e-gal* (inegal), nu: *i-ne-gal*; *ne-sta-bil* (nestabil), nu: *nes-ta-bil*; *sub-li-ni-a* (sublinia), nu *su-bli-ni-a*; *vârst-nic* (vârstnic), nu: *vâr-stnic*; *vul-tu-reș-te* (vulturește), nu: *vul-tu-re-ște* etc.

8. Când un cuvânt alcătuit din două sau mai multe silabe nu se poate termina într-un rând, se trec în rândul următor numai silabe întregi, nu bucăți din acestea: Oamenii s-au oprit la *semna-lul* dat de conducătorul lor.

ACCENTUL

1. Stă frecvent pe una dintre ultimele două silabe ale cuvântului:

- **fie pe ultima silabă** (cuvintele terminate în consoană): *abecedár*, *basoreliéf*, *caleidoscóp*, *diagnosticián*, *educaționál*, *fosforescént*, *giumbușlúc*, *hotărát*, *individualísm*, *îndatorítór*, *japonéz*, *kilomètráj*, *legumicultór*, *meșteșúg*, *naționálíst*, *obiectiv*, *petromáx*, *rămurós*, *stufăriș*, *șanțulét*, *tardigrád*, *tipiríg*, *universál*, *văzdúh*, *xilofón*, *rágáz* etc.
- **fie pe penultima silabă** (cuvintele terminate în vocală, de obicei substantive și adjective feminine): *armătúra*, *bucurie*, *cimentáre*,

drămuiálă, energie, furculiță, gumită, hăinúță, inimioară, jupuiță, kilometrare, laminare, milogéală, năfrámă, oblojeálă, purificáre, romanizáre, sărbătoáre, șugubeáță, tămâioásă, țâfnoásă, umilínță, vătămáre, xilogravúrá, zgripturoáică etc.

2. În substantivele terminate în -a sau -ea, împrumutate din limba turcă, accentul cade pe ultima silabă: *baclavá, bidineá, cerceveá, cișmeá, dandaná, halvá, ipingeá, laleá, mucavá, musacá, narghileá, sacá, șandramá, temeneá etc.*

De asemenea, sunt accentuate pe ultima silabă și verbele de conjugarea I, terminate la infinitiv în -a, cele de conjugarea a II-a terminate în -ea, și cele de conjugarea a IV-a, terminate în -i, sau în -î: *ascultá, bucurá etc.; tăceá, zăceá etc.; ascuți, cîripí etc.; coborí, hotări etc.*

3. Sunt accentuate pe silaba antepenultimă puține cuvinte: *altitúđine, beatitúđine, certitúđine, decrepitúđine, efigie, familie, gratitúđine, ingratitúđine, kilométrică, lamentábilă, mirifică, nerégulă, opoziție, politică, románică, semnificáție, șurubélنيță, toponomástică, țintáură, ulceráție, vanílie, zâzánie etc.*

4. Cele accentuate pe ante antepenultima silabă (adică pe a patra de la ultima, de fapt pe prima silabă) sunt foarte puține: *férfeniță, gărgăriță, gógoriță, gúșteriță, lápoviță, lúbeniță, pictoriță, prépeliță, măgăriță, răzmeniță, șlíboviță, véveniță etc.*

5. Cuvintele alcătuite din două silabe sunt, de obicei, accentuate pe prima silabă: *ápă, bárbă, cárne, dúlce, éste, fáce, gáră, háină, iárbă, jímblă, káizer, lámă, máre, núcă, óră, péște, rármă, sútă, șárpe, túndră, țără, úmăr, vérede, záre etc.*

Excepții: (mai puține): *azér, bacál, curáj, dorsál, etér, fachír, globál, haín, iobág, jochéu, kazáh, limán, murdár, nepót, obór, păcát, renál, sifón, timpán, tipár, uíum, vatmán, xilén, zenít etc.*

6. Cele alcătuite din trei silabe sunt accentuate:

- fie pe a doua silabă (relativ puține): *afără, bodégă, cerneală, durere, estétic, fereastră, gândíre, habótnic, iemátic, juvélnic, lacúnă, minciúnă, nevrálgic, oglíndă, pantéră, rachétă, suvéică, şindrilă, tumúra, ţepúşă, umbrélă, vítéză, zăpádă* etc.
- fie pe a treia silabă (mai multe): *amicál, bărbătésc, centirón, decenál, efemér, filozóf, gospodár, haidamác, iarmaróc, îmbătă, jeregái, kilográm, laminór, mahalá, naratív, obicéi, palmiér, rotocól, sarafán, şobolán, tăvălúg, ţipiríg, umaníst, vagabónd, xilofón, zaiáfét* etc.
- fie pe prima silabă (relativ puține): *ázimă, báieră, cópie, dália, épocă, flácără, gârliţă, hárpie, iéderă, jórdie, lácrimă, mármură, námilă, oáspete, pácoste, rániţă, sábie, şótie, tábără, ţándără, úliţă, víperă, zméură* etc.

7. Marea majoritate a sufixelor din limba română sunt accentuate, în cadrul derivatelor, fie integral, fie parțial, ca o vocală sau ca o silabă din ele:

a) **integral** (când sunt alcătuite din două sunete – frecvent): **-án**: *vulpán*; **-ás**: *copilás*; **-éa**: *nepoţea*; **-eán**: *clujeán*; **-él**: *clopoţél*; **-ét**: *făgét*; **-ét**: *glumét*; **-iş**: *pie-triş*; **îş**: *târâş*; **-ói**: *răţói*; **úi**: *brădúi*; **úş**: *piciorúş*; **-út**: *podút* etc.

b) **parțial** (când sunt alcătuite din trei, patru sau cinci sunete): **-ándru**: *puiándru*; **-ământ**: *îngrășământ*; **-ăráie**: *apăráie*; **-eálă**: *oblojeálă*; **-eătă**: *roşeătă*; **-éşte**: *româneşte*; **-éte**: *scumpéte*; **-ete**: *bătrâneţe*; **-ică**: *ţândăncă*; **-ie**: *câmpie*; **-erie**: *puierie*; **-íme**: *ustuníme*; **-ioără**: *inimioără*; **-işór**: *podişór*; **-iţă**: *vulturíţă*; **-oáică**: *cerboáică*; **-uleţ**: *cerculéţ* etc.

8. Câteva sufixe pot fi neaccentuate (sunt alcătuite din două sau trei sunete, reprezentând una sau două silabe): **-că**: *ialomiţeáncă*; **-ete**: *foámete*; **-işte**: *linişte*; **-iţă**: *bívoliţă* etc.

9. Când un cuvânt este accentuat în două feluri, pe silabe diferite, limba literară recomandă accentuarea pe silaba apropiată de finala cuvântului sau chiar pe finală: *bolnáv* (nu: bólnav), *caractér* (nu: carácter), *dumínică* (nu: dúminică), *duşmán* (nu: dúşman), *fenoméń* (nu: fenómen), *ianuárie* (nu: iánuarie), *lozíncă* (nu: lózincă), *profesór* (nu: profésor), *regizór* (nu: regizor) etc.

Excepții: *călugăriță* (nu: călugăriță), *dóctoriță* (nu: doctoriță), *píctoriță* (nu: pictoriță) etc.

10. În morfologie, accentul diferențiază uneori:

- a) formele verbale temporale ale conjugării I, cum ar fi prezentul indicativului și al imperativului (la persoana a II-a singular) de perfectul simplu al acestuia la persoana a III-a singular): *cântă* (prez. ind.) și *cântă!* (prez. imper.) – *cântă* (perf. simplu).
- b) formele conjugării a II-a de cele ale conjugării a III-a, la indicativul și conjunctivul prezent, pers. I și a II-a plural, și la imperativul prezent (pers. – a II-a plural), orice accentuare greșită ducând la confuzia dintre cele două conjugări:
 - la conjugarea a II-a: (să) *scădém* (nu: scádem), (să) *scădeți* (nu: scádeți); (să) *tăcém* (nu: tácem), (să) *tăceți* (nu: táceți); (să) *vedém* (nu: védem), (să) *vedeți* (nu: védeți) etc.
 - la conjugarea a III-a: (să) *bátem* (nu: bătém), (să) *băteți* (nu: bătéți); (să) *dúcem* (nu: ducém), (să) *dúceți* (nu: ducéți); (să) *făcem* (nu: făcém), (să) *făceți* (nu: făcéți); (să) *mérgem* (nu: mergém), (să) *mérgeți* (nu: mergéți) etc.
- Din tabloul de mai sus se poate deduce o regulă: la formele verbale amintite, de la conjugarea a II-a, accentul stă pe sufixul conjugării, pe când la cele de la conjugarea a III-a, pe tema verbului.

c) La marea majoritate a numelor, accentul rămâne invariabil în cursul flexiunii: *bărbăt – bărbátului; bărbáti-bărbátilor; bucuríe-bucuríei, bucuríi-bucuríilor; creión-creiónului, creioáne-creioánelor* etc.

11. De obicei, accentul nu se notează în scris; fac excepție de la regulă formele și cuvintele care se confundă între ele datorită asemănării: *descúie-descuíe* (prezent-perf.simplu), *modéle-módele; úmbrele-umbréle; véselă-vesélă* etc.

II. VOCABULARUL

A. Scrierea cuvintelor derivate

Prefixele

Se scrie și se pronunță:

1. **ante-**, nu *anti-*, în unele neologisme ca *antedeluvian* (nu: antideluvian), *antepenultim* (nu: antipenultim) etc.
2. **anti-**, nu *anté-*, în unele neologisme ca: *anticameră* (nu: antecameră), *antipoetic* (nu: antepoetic), *antisocial* (nu: antesocial), *antitific* (nu: antetific) etc.
3. **co-**, nu *con-*, în cuvintele: *corupe* (nu: conrupe), *corupere* (nu: conrupere), *corupție* (nu: conrupție), *corupt* (nu: conrupt).
4. **com-**, nu *con-*, în cuvântul *compatriot* (nu: conpatriot).
5. **con-**, nu *co-*, în cuvintele: *concetățean* (nu: cocetățean), *conjudețean* (nu: cojudețean), *consătean* (nu: cosătean) etc.
6. **de-**, nu *des-*, în cuvintele: *dejuca* (nu: desjuca), *dejuga* (nu: desjuga), *desăra* (nu: dessăra), *desărcina* (nu: dessărcina), *deșela* (nu: desșela), *dezice* (nu: deszice) etc.

7. **des-**, nu **de-**, în cuvinte ca: *deszăpezi* (nu: dezăpezi), *deszăvorî* (nu: dezăvorî).
8. **des-**, nu **deș-**, în cuvântul *deschide* (nu: deșchide).
9. **des-**, nu **dez-**, în cuvinte ca: *descoase* (nu: dezcoase), *desface* (nu: dezface), *deshăma* (nu: dezhăma, dehăma), *despărți* (nu: dezpărți), *destroieni* (nu: deztroieni) etc.
10. **dez-**, nu **des-**, înainte de consoanele *b, d, g, l, m, n, r, v* și înainte de vocale, în derivate ca: *dezbate* (nu: desbate), *dezbrăca* (nu: desbrăca), *dezbrobodi* (nu: desbrobodi), *dezdoi* (nu: nu desdoi), *dezgoli* (nu: desgoli), *dezgropa* (nu: desgropa), *dezlâna* (nu: deslâna), *dezlega* (nu: deslega), *dezmierda* (nu: desmierda, desmerda), *dezminți* (nu: desminți), *deznădăjdui* (nu: desnădăjdui), *deznoda* (nu: desnoda), *dezrădăcina* (nu: desrădăcina), *dezrobi* (nu: desrobi), *dezvălui* (nu: desvălui), *dezveli* (nu: desveli); *dezamăgi* (nu: desamăgi), *dezaproba* (nu: desaproba), *dezechipa* (nu: desechipa), *dezinforma* (nu: desinforma), *dezobișnui* (nu: desobișnui), *dezumfla* (nu: desumflă), *dezuni* (nu: desuni) etc.
11. **îm-**, nu **în-**, în cuvintele: *îmboldi* (nu: înboldi), *împărți* (nu: înpărți) etc.
12. **răs-**, nu **răz-**, în cuvinte ca: *răsalaltăieri* (nu: răzalaltăieri), *răscoli* (nu: răzcoli), *răsfoire* (nu: răzfoire), *răspăr* (nu: răzpăr), *răsturna* (nu: răzturna) etc.
13. **răz-**, nu **răs-**, înaintea consoanelor *b, d, g, j, l, m, n, v* și de vocale, în cuvinte ca: *răzbate* (nu: răsbate), *răzbuna* (nu: răsbuna), *răzda* (nu: răsda), *răzgândi* (nu: răsgândi), *răzjudeca* (nu: răsjudeca), *răzleți* (nu: răsleți), *răzminți* (nu: răsminți), *răznepot* (nu: răsnepot), *răzvorbi* (nu: răsvorbi) etc.
14. **trans-**, nu **tranz-**, înainte de *b, d, l, m, v*, și de vocale, în neologisme ca: *transborda* (nu: tranzborda), *transdanubian* (nu: tranzdanubian), *translator* (nu: tranzlator), *translație* (nu: tranzlație), *transmisiune* (nu: tranzmisiune), *transmite* (nu: tranzmite),

transversal (nu: tranzversal), *transalpin* (nu: tranzalpin), *transatlantic* (nu: tranzatlantic), *transilumina* (nu: tranzilumina), *transoceanic* (nu: tranzoceanic), *transuranic* (nu: tranzuranic) etc.

Sufixele

Se scriu și se pronunță:

1. -ăraie, nu -ărae, în cuvântul *apăraie* (nu: apărae).
2. -ărie, nu -erie, în cuvântul *berărie* (nu: bererie).
3. -eală, nu -ală, după *j*, *ș*, în cuvintele: *cojeală* (nu: cojală), *oblojeală* (nu: oblojală), *scorojeală* (nu: scorojală); *roșeală* (nu: roșală), *sfârșeală* (nu: sfârșală) etc.
4. -ean, nu -an, după *j*, *ș*, în cuvinte ca: *doljean* (nu: doljan), *gorjean* (nu: gorjan), *ieșean* (nu: ieșan), *mureșean* (nu: mureșan), *sălăjean* (nu: sălăjan) etc.
5. -eață, nu -ață, în cuvântul *roșeață* (nu: roșată).
6. -ețe, nu -eță sau -eață, în cuvintele: *bătrânețe* (nu: bătrâneță, bătrâneată), *frumusețe* (nu: frumuseță, frumușeață), *tinerețe* (nu: tinereță, tinereață).
7. -ială, nu -eală, în cuvintele derivate de la unele verbe de conjugarea a IV-a în -i: *boială* (nu: boeală), *cârâială* (nu: cârâeală), *croială* (nu: croeală), *dârdâială* (nu: dârdăeală sau dârdăeală), *dijmuială* (nu: dijmueală), *îndoială* (nu: îndoeală), *mârâială* (nu: mârăială, mârăeală), *mușuială* (nu: murueală), *răzuială* (nu: răzueală), *spoială* (nu: spoeală), *turuială* (nu: turueală) etc.
8. -ian, nu -ian, în cuvintele: *buzoian* (nu: buzoean), *țuțuiian* (nu: țuțuean), *vasluian* (nu: vasluean), *buzoiancă* (nu: buzoeancă), *țuțuiiancă* (nu: țuțueancă), *vasluiiancă* (nu: vaslueancă) etc.
9. -ism, nu -izm, în multe neologisme: *budism* (nu: budizm), *cultism* (nu: cultizm), *darwinism* (nu: darvinizm), *exorcism* (nu: exorcizm), *fatalism* (nu: fatalizm) etc.
10. -oaică, nu -uaică, în cuvintele: *arăpoaică* (nu: arăpuaică), *chinezoaică* (nu: chinezuaică), *englezoaică*

(nu: englezuaică), *rusoaică* (nu: rusuaică), *șerpoaică* (nu: șerpuaică), *tătăroaică* (nu: tătăruaică) etc.

11. –*oasă*, nu *uasă*, în multe adjective derivate, cu formă de feminin: *afoasă* (nu: ațuasă), *bănoasă* (nu: bănuasă), *cețoasă* (nu: cețuasă), *lânoasă* (nu: lănuasă), *mâloasă* (nu: măluasă), *pietroasă* (nu: pietruasă), *râioasă* (nu: râiuasă), *sticloasă* (nu: sticluasă), *umbroasă* (nu: umbruasă), *voioasă* (nu: voiuasă), *zeloasă* (nu: zeluasă) etc.

B. Scrierea cuvintelor compuse

1. Substantivele:

a) comune:

- **fără cratimă**: acid carbonic, apă grea, arc voltaic, beton armat, bună ziua, curent electric, metal galben, ochi magic, punct mort, rămas bun, școală primară, tub fluorescent, sistem tehnic etc.
- **cu cratimă**: câine-lup, copil-minune, inginer-șef, mașină-unealtă, meșter-lăcătuș, redactor-șef, vagon-cisternă, zi-muncă etc.
- argint-viu, bun-simț, bună-credință, bună-cuviință, coate-goale, liber-cugetător, limbă-lungă, mână-moartă, prim-ministru, proces-verbal, rea-voință, vorbă-lungă etc.
- calea-laptelui, calea-robilor, ciuboțica-cucului, drumul-mătășii, floarea-soarelui, gura-leului, iarba-fiarelor, ochiul-boului, rochița-rândunicii, traista-ciobanului etc.
- ex-director, ex-inspector, ex-ministru etc.
- aprindere-de-plămâni, buhai-de-baltă, cal-de-mare, car-de-foc, drum-de-fier, floare-de-colt, gură-de-foc, iarbă-de-mare, lamă-de-ras, miere-de-albine, nucă-de-cocos, ordonanță-de-urgență, pod-de-piatră, ridichi-de-lună, sărbători-de-iarnă, șuncă-de-Praga, tren-de-marfă, untură-de-pește, vagon-de-dormit, zi-de-lucru etc.

– fluieră-vânt, gură-cască, încurcă-lume, linge-blide, papă-lapte, pierde-vară, prinde-muște, soarbe-zeamă, târaie-brâu, vântură-lume, zgârie-brânză etc.

- **într-un cuvânt:** bunăvestire (<bună+vestire), bunăstare (<bună+stare), bunăvoie (<bună+voie), bunăvoință (<bună+voință), untdelemn (<unt+de+lemn) etc.; nemaiauzit (<neauzit+mai), nemaiputând (<neputând+mai), nemaștiind (<neștiind+mai) etc.

b) **proprii:**

- **fără cratimă:**

– *nume de localități:* Adunații Copăceni, Agrișu Mic, Apele Vii, Balta Albă, Bicazu Ardelean, Râmnicu Sărat, Satu Mare, Târgu Frumos etc.; Alba Iulia, Albeștii Ungureni, Apa Asău, Aranca Haltă, Baraj Vidraru, Băbeni Oltețu, Băile Herculane, Bogdan Vodă, Fetești Gară, Râmnicu Vâlcea, Târgu Jiu, Trei Fântâni etc.; Adunații Teiului, Albeștii Bistriței, Balta Doamnei, Băile Ocna Sibiului, Bărăștii Hațegului, Bistrița Bârgăului, Bâsca Chiojdului, Gura Șuții, Lunca Bradului, Poiana Țapului, Vatra Dornei etc.; Albeștii de Argeș, Aninișu din Vale, Arieșu de Câmp, Baia de Aramă, Băița de sub Codru, Bărăștii de Ceptură, Bolintinul din Vale, Becleanu pe Someș Gară, Roșiorii de Vede etc.; Arieșu de Jos, Apoldu de Sus etc.

– *nume de zone geografice:* Cheile Bicazului, Câmpia Transilvaniei, Câmpia Română, Delta Dunării, Insula Șerpilor, Măgura Odobeștilor, Porțile de Fier, Țara Hațegului, Valea Prahovei, Vârful cu Dor etc.

– *nume de persoane:* Alexandru Ioan Cuza, Barbu Știrbei, Constantin Brâncuși, Dimitrie Bolintineanu, Eftimie Murgu, Florin Piersic,

George Călinescu, George Topîrceanu, Ion Creangă, Mihai Eminescu, Mihai Viteazul, Nicolae Grigorescu, Octavian Goga, Petru Maior, Mircea Vulcănescu, Romulus Vulpescu, Sergiu Celibidache, Tudor Vladimirescu, Vasile Alecsandri, Vasile Pârvan, Zaharia Bârsan etc.

– *nume de ape (lacuri, mări, oceane, râuri, fluvii)*: Balta Brăilei, Lacul Roșu, Marea Neagră, Oceanul Atlantic, Pârâul Rece, Crișul Alb, Râul Doamnei, Târnava Mică, Fluviul Albastru etc.

– *nume de munți*: Alpii Occidentali, Carpații Orientali, Muntele de Sare, Muntele Mic, Munții Apuseni, Munții Sebeșului, Vârful cu Dor etc.

– *nume de țări*: Africa de Sud, Arabia Saudită, Noua Zeelandă, Principatul Liechtenstein, Republica Federativă Rusă, Statele Unite ale Americii etc.

– *nume de străzi*: Barajul Dunării, Bulevardul Aviatorilor, Calea Victoriei, Codrii Neamțului, Drumul Găzarului, Dunărea Albastră, Eroina de la Jiu, Floarea Câmpului, Hanul cu Tei, Izvorul Muntelui, Limanul Corbului, Linia Arsenalului, Maica Domnului, Mașina de Pâine etc.

• **cu cratimă:**

– *nume de localități*: Baba-Novac, Băița-Plai, Băleni-Români, Bălești-Cătun, Bălteni-Deal, Băneasa-Giurgiu Gară, Bortăluși-Mocani, Berești-Bistrița, Bârnova-Sanatoriu, Bistrița-Năsăud, Bocșa-Sălaj, Borod Dealu-Piatra Craiului, Botoșești-Paia, Broșteni-Deal, Chișineu-Criș, Cluj-Napoca, Drobeta-Turnu Severin, Gura-Văii, Negrești-Oaș, Ocna-Mureș, Peșteana-Jiu,

Piatra-Neamț, Poiana-Brașov, Popești-Leordeni, Puchenii-Moșneni, Sângeorz-Băi, Slănic-Moldova etc.

- *nume de persoane*: Ana-Maria, Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, Constantin Ionescu-Argetoiaia, Ion Budai-Deleanu, Ion Codru-Drăgușan, Ion Heliade-Rădulescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Hortensia Papadat-Bengescu, Alexandru Lascarov-Moldovanu, Constantin Rădulescu-Motru, Grigore Vasiliu-Birlic etc.; Ali-Pașa, Roșu-Împărat, Ștefan-Vodă etc.
- *nume de personaje* (din basme și povestiri): Albă-ca-Zăpada, Făt-Frumos, Rilă-lepurilă, Sfarmă-Piatră, Zâna-Zorilor etc.
- *nume populare de constelații*: Calea-Laptelui, Carul-Mare, Carul-Mic, Cloșca-cu-Pui etc.

• **într-un cuvânt:**

- *nume de localități și de locuri*: Babaroaga (<baba+roaga), Bărbălești (<barbă+lătești), Berislăvești (<beri+ slăvești), Bunavestire (<buna+vestire), Caransebeș (<caran+sebeș), Caraorman (<cara+orman), Castranova (<castra+ nova), Câmpulung (<câmpu+lung), Cernavodă (<cerna+vodă), Ciorogârla (<cioro+gârla), Cîncșângeorgiu (<cînc+ sân+georgiu), Cârlibaba (<cârli+baba), Dobridor (<dobri+dor), Dobrogostea (<dobro+gostea), Dragodana (<drago+ dana), Eibenthal (<eiben+thal), Galoșpetreu (<galoș+petreu), Johanisfeld (<Iohan+feld), Întregalde (<între+ galde), Întrerâuri (<între+râuri), Lenauheim (<Lenau+heim), Sâncrai (<sân+crai), Sândominic (<sân+ Dominic), Sângeorge (<sân+George), Sâniacob (<sân+lacob),

Sânlazăr (<sân+Lazăr), Sânmartin (<sân+Martin), Sânmărgghita (<sân+Mărgghita), Sânmiclăuș (<sân+Miclăuș), Sânmihaiu (<sân+Mihaiu), Sânnicoară (<sân+Nicoară), Sânnicolau (<sân+Nicolau), Sânpaul (<sân+Paul), Sânpetru (<sân+Petru), Sânsimion (<sân+Simion), Sântămăria (<sântă+Maria), Sântandrei (<sânt+Andrei), Sântion (<sânt+Iôn), Sântoma (<sânt+Toma), Streisângeorgiu (<Strei+sân+Georgiu), Subcetate (<sub+cetate), Subpiatră (<sub+piatră), Teleorman (<tele<deli+orman), Turulung (<turu+lung) etc.

– *nume de persoane*: Amariei (<a Mariei), Barbălată (<barbă+lată), Barbăneagră (<barbă+neagră), Bouroș (<bou+roș), Decusară (<de+cu+seară), Țărălungă (<țară+lungă) etc.

2. Adjectivele:

- **fără cratimă**: (adjectivele pronominale negative): nici un, nici o.

- **cu cratimă** (adjectivele calificative):

- afro-asiatic, anglo-francez, asiro-babilonian, economico-social, franco-german, tehnico-științific etc.

- așa-numit, așa-zis, înainte-mergător, nou-născut, propriu-zis, rău-platnic, sus-numit, sus-pus etc.

- est-european, nord-american, sud-asiatic, vest-german etc.

- acru-dulce, alb-gălbui, alb-negru, albastru-închis, galben-deschis, instructiv-educativ, latin-român, literar-muzical, roșie-vânăta, roșu-aprins, roșu-portocaliu, verde-prăzuliu etc.

- **într-un cuvânt** (unele adjective calificative și pronominale – de întărire și nehotărâte):

- atotștiutor, binefăcători, pursânge, răuvoitor etc.

- nemaiauzit, nemaiîntîlnit, nemaivăzut etc.
- balneoclimateric (<balneo+climateric), dacoromân (<daco+român), electromecanic (<electro+mecanic), electromagnetic (<electro+magnetic), electrotehnic (<electro+tehnic), gastrointestinal (<gastro+intestinal), istroromân (<istro+român), macedo-român (<macedo+român), meglenoromân (<meglano+român), etc.
- cuminte (<cu+minte), cumsecade (<cum+se+cade).
- însuși (<însu+și), însăși (<însă+și), înșiși (<înși+și), înseși (<înse+și) etc.
- oarecare (<oare+care), oarecât (<oare+cât), oarecâtă (<oare+câtă), oarece (<oare+ce), oarecine (<oare+cine), oricare (<ori+care), oricât (<ori+cât), oricâtă (<ori+câtă), orice (<ori+ce), oricine (<ori+cine), fiecare (<fie+care), fiecă (<fie+ce), fiecine (<fie+cine), orișicât (<ori+și+cât), orișicâtă (<ori+și+câtă), fieștecă (<fie+ște+care), oareșicare (<oare+și+care) etc.

3. Numeralesle:

- *fără cratimă*: douăzeci și unu, o sută cincisprezece, o mie nouă sute nouăzeci și șapte etc.; câte doi, câte cinci, câte zece etc.; de șase ori, de opt ori, de douăzeci de ori etc.; opt la sută, paisprezece la sută etc.
- *într-un cuvânt*: unsprezece (<unu+spre+zece), șaptesprezece (<șapte+spre+zece), douăzeci (<două+zeci), optzeci (<opt+zeci) etc.

4. Pronumele:

- *fără cratimă* (pronumele posesive, unele pronume relative și negative):
 - al meu-a mea, al tău-a ta, al său-a sa etc.
 - cel ce, ceea ce, cei ce, cele ce etc.
 - nici unul, nici una, nici unii, nici unele etc.
- *într-un cuvânt* (pronumele personale de politețe, pronumele de înțrărire, pronumele demonstrative de identitate și unele pronume nehotărâte):

- dumneata (<domnia+ta), dumneavoastră (<domnia+voastră), dumnealui (<domnia+lui), dumneaei (<domnia+ei) etc.
- însumi (<însu+mi), însămi (<însă+mi), însuți (<însu+ți) însăți (<însă+ți), însuși (<însu+și), însăși (<însă+și), înșine (<înși+ne), însene (<înse+ne), înșivă (<înși+vă), însevă (<înse+vă), înșiși (<înși+și), înseși (<înse+și), însele (<înse+le).
- același (<acela+și), aceeași (<aceea+și), aceiași (<aceia+și), aceleași (<acelea+și);
- oarecare (<oare+care), oarece (<oare+ce), oarecine (<oare+cine); oareșicare (<oare+și+care); oricare (<ori+care), orice (<ori+ce), oricine (<ori+cine), oricâți (<ori+câți), oricâte (<ori-câte); fiecare (<fie+care), fiecă (<fie+ce), fiecine (<fiecine); orișicare (<ori+și+care), orișice (<ori+și+ce), orișicine (<ori+și+cine); fieștecare (<fie+ște+care) etc.

5. **Verbele:** *într-un cuvânt* – binecuvânta (< bine+cuvânta), binemerita (<bine+merita), binevoi (<bine+voi), preamări (<prea+mări) etc.

6. Adverbele:

- *cu cratimă:* colo-ia, colo-șa, ici-șa, acolo-ia etc. (de factură populară).
- *într-un cuvânt:*
 - acasă (<a+casă), alene (<a+lene), anevoie (<a+nevoie), altundeva (<alt+undeva), anume (<a+nume), aseară (<a+seară), deasupra (<de+asupra), dedesubt (<de+de+subt), înapoi (<în+apoi), oareunde (<oare+unde), oriunde (<ori+unde), orișunde (<ori+și+unde), pretutindeni (<pre+tutindeni) etc.
 - adeseori (<adese+ori), alaltăieri (<alaltă+ieri), alaltăseară (<alaltă+seară), altădată (<altă+dată), alteori (<alte+ori), arareori (<a+rare+ori), astăzi (<astă+zi), cândva (<când+va), câteodată (<câte+odată), deasupra (<de+asupra), demult

(<de+muit), deocamdată (<de+o+cam+dată), deseară (<de+seară), deunăzi (<de+ună+zi), devreme (<de+vreme), îndată (<în+dată), îndeseară (<în+de+seară), întotdeauna (<în+tot+de-a+una), nicicând (<nici+când), niciodată (<nici+odată), numaidecât (<numai+decât), oarecând (<oare+când), odinioară (<o+dinioară), oricând (<ori+când), orișicând (<ori+și+când), rareori (<rare+ori), totdeauna (<tot+de-a+una), uneori (<une+ori), vreodată (<vre+odată) etc.

– altcum (<alt+cum), bagsam (<bag+samă), bineînțeles (<bine+înțeles), bunăoară (<bună+oară), cică (<zice+că), deopotrivă (<de+o+potrivă), deodată (<de+odată), deseori (<dese+ori), desigur (<de+sigur), fiecum (<fie+cum), iarăși (<iară+și), înadins (<în+adins), îndeaproape (<în+de+aproape), întocmai (<în+tocmai), laolaltă (<la+o+laltă), nicidecum (<nici+de+cum), oarecât (<oare+cât), oarecum (<oare+cum), oareșicum (<oare+și+cum), oricât (<ori+cât), orișicât (<ori+și+cât), oricum (<ori+cum), orișicum (<ori+și+cum), parcă (<se+pare+că), pesemne (<pe+semne), precum (<pre+cum), totuna (<tot+una), totodată (<tot+odată) etc.

7. Interjecțiile:

- *cu cratimă*: balanga-langa!, cioc-boc!, cioca-boca!, haida-ha!, haida-hai!, hăp-șă!, hârț-scârț!, hei-rup!, hodoronc-tronc!, șart-part!, tic-tac!, treopa-leopa!, tronca-tranca!, trosc-pleosc!, tic-vic! etc.
- *într-un cuvânt*: haidade! (<haida+de), oleoleo! (<o+leo+leo), uiuiu! (<u+iu+iu) etc.

8. Prepozițiile:

- *fără cratimă*: de către, de din, de după, de la, de lângă, de pe, de peste, de prin, de sub; fără de; pe din, pe după, pe la, pe lângă, pe sub; până către, până după, până la, până lângă, până sub; de pe la, de pe lângă, de pe sub; până pe la, până pe lângă etc.

- *cu cratimă*: de-a (inclusă în locuțiunile adverbiale de tipul: de-a azvârlita, de-a berbeleacu, de-a binelea, de-a dreptul, de-a dura etc.; la fel, în locuțiunile propoziționale de tipul: de-a latul, de-a lungul, de-a curmezișul).
- *într-un cuvânt*: deasupra (<de+asupra), dedesubtul (<de+de+subt+ul), dimprejurul (<de+împrejurul), despre (<de+spre), dinspre (<de+înspre), dintre (<de + între), dinaintea (<de+înaintea), dinapoia (<de+înapoia), dindărătul (<de+îndărătul), înspre (<în+spre), împotriva (<în+potrivă), împrejurul (<în+pre+jur+ul).

9. Conjucțiile:

- *fără cratimă*: ca să, ci și, dar și, de să, fie că, încât să, ori că, și cu etc.
- *într-un cuvânt*: așadar (<așa+dar), decât (<de+cât), deoarece (<de+oare+ce), deși (<de+și), fiindcă (<fiind+că), încât (<în+cât), întrucât (<întru+cât) etc.

III. MORFOLOGIA

Substantivul

1. Din cele două *forme de plural* ale unor substantive, unele sunt *literare* și altele *neliterare*: *balamale* (nu: bălămăli), *biruințe* (nu: biruinți), *chibrituri* (nu: chibrite), *coli* (nu: coale), *cunoștințe* (nu: cunoștinți), *pagini* (nu: pagine), *pâraie* (nu: pârâuri, pârăuri), *radiouri* (nu: radiuri), *reguli* (nu: regule), *republici* (nu: republice), *școli* (nu: școale), *științe* (nu: științi), *umeri* (nu: umere), *zerouri* (nu: zeruri) etc.
2. Unele substantive feminine și neutre au două forme de plural literare: *chipie* – *chipiuri*, *râpi* – *râpe*, *seminare* – *seminarii*, *tunele* – *tuneluri*, *vremi* – *vremuri* etc.

3. Pluralul substantivelor neutre terminate în -aj este -aje, nu -agii: *abataje* (nu: abatagii), *afișaje* (nu: afișagii), *aliaje* (nu: aliagii), *foraje* (nu: foragii), *instructaje* (nu: instructagii), *mesaje* (nu: mesajii), *pasaje* (nu: pasagii), *peisaje* (nu: peisagii), *personaje* (nu: personagii), *tonaje* (nu: tonagii), *vernisaaje* (nu: vernisagii) etc.
4. Pluralul substantivelor masculine, terminate în consoana -d este -zi, nu -ji: *brad* – *brazi* (nu: braji), *dud* – *duzi* (nu: duji), *ied* – *iezi* (nu: ieji), *plod* – *plozi* (nu: ploji) etc.
5. Pluralul substantivului *linx*, terminat în -x, este *lincși*, în -cș-, nu *linxi*, cu -x-.
6. Pluralul substantivelor masculine terminate în consoana -z, este -zi, nu -ji: *chinezi* (nu: chineji), *francezi* (nu: franceji), *japonezi* (nu: japoneji), *irlandezi* (nu: irlandeji) etc.
7. Pluralul unor substantive vechi și noi nu antrenează alternanța fonetică a-ă: *albie* – *alpii* (nu: âlbii), *arie* – *arii* (nu: ârii), *ăripă* – *ăripi* (nu: âripi), *așchie* – *așchii* (nu: âșchii), *candelă* – *candele* (nu: cândili), *datină* – *datini* (nu: dătini), *fabrică* – *fabrici* (nu: făbri), ***prestație* – *prestații*** (nu: prestății), *stație* – *stații* (nu: stății) etc.
8. Substantivele feminine fără plural, terminate la nominativ singular în -e, fac genitiv-dativul nearticulat în -e și articulat în -ei: *finețe*, (unei) *finețe*, *fineței*; *justețe*, (unei) *justețe*, *justeței*; *politețe*, (unei) *politețe*, *politeței*; *tandrețe*, (unei) *tandrețe*, *tandreței* etc.
9. Substantivele feminine fără plural, terminate la nominativ singular în -ee, fac genitiv-dativul nearticulat în -ee și articulat în -eei: *coree*, (unei) *coree*, *coreei*; *dispnee*, (unei) *dispnee*, *dispneei*; *logoree*, (unei) *logoree*, *logoreei* etc.
10. Unele substantive neologisme nu dispun de alternanța o accentuat -oa, pentru diferențierea formelor masculine de cele feminine: *dermatolog* –

dermatologă (nu: dermatoloagă), *pedagog* – *pedagogă* (nu: pedagoagă), *psiholog* – *psihologă* (nu: psiholoagă) etc.

11. Unele substantive se scriu și se pronunță:

a) *achiziție* (nu: achizițiune), *casăție* (nu: casațiune), *discuție* (nu: discuțiune), *explozie* (nu: exploziune), *iluzie* (nu: iluziune), *inflație* (nu: inflațiune) etc.

b) *acțiune*, *ficțiune*, *moniune*, *națiune*, *pasiune* etc.

c) *divizie* (unitate militară) – *diviziune* (împărțire)
porție (de mâncare) – *porțiune* (de teren)
rație (de alimente) – *rațiune* (judecată)
reacție (chimică) – *reacțiune* (politică)

d) *dispreț* (nu: despreț), *disprețui* (nu: desprețui),
distructiv (nu: destructiv), *distruge* (nu: destruge) etc.

e) *ceferist*, *itebist*, *orelist* etc.

f) *îmbold* (nu: îmbold), *împregnat* (nu: împregnat),
împroviza (nu: împroviza), *încriminare* (nu: încriminare),
încrustat (nu: încrustat), *îndemnizație* (nu: îndemnizație),
înfiltre (nu: înfiltre), *înfleuența* (nu: înfleuența),
întitula (nu: întitula), *întonație* (nu: întonație) etc.

Adjectivul

1. Pluralul adjectivelor cu formă masculină, terminate în consoana -d, este -zi, nu -ji: *-crud* – *cruzi* (nu: cruji), *hâd* – *hâzi* (nu: hâji), *nerod* – *nerozî* (nu: neroji, năroji), *slobod* – *slobozi* (nu: sloboji) etc.

2. Pluralul adjectivelor cu formă de masculin, terminate în consoana -z, este -ji, nu zi: *breaz* – *breji* (nu: brezi), *treaz* – *treji* (nu: trezi), *viteaz* – *viteji* (nu: vitezi) etc.

3. Pluralul adjectivului *nou* – *nouă* este *noi*: *nou* – *noi* (nu: noui); *nouă* – *noi* (nu: nouă).

4. Pluralul adjectivelor cu formă de masculin, terminată în -x (pron. -cs), este notat -cși, nu -xi: *fix* – *ficși* (nu:

fixi), *lax* – *lacși* (nu: *laxi*), *ortodox* – *ortodocși* (nu: *ortodoxi*), *perplex* – *perplecși* (nu: *perplexi*) etc.

5. Femininul unor adjective neologisme, cu formă de masculin, păstrează vocalele *e* și *o* accentuate din ultima silabă, fără ca acestea să devină diftongii *ea* sau *oa*: *baroc* – *barocă* (nu: *baroacă*), *burlesc* – *burlescă* (nu: *burlească*), *dantesc* – *dantescă* (nu: *dantească*), *echivoc* – *echivocă* (nu: *echivoacă*) etc.

Articolul

1. Unele substantive masculine, care se termină la plural nearticulat în *-i* (silaba conținând grupurile consonantice *br*, *dr* și *tr*), se scriu la forma articulată cu doi *-i*:

a) *membru* – *membri* – *membrii*

zimbbru – *zimbri* – *zimbrii*

b) *cilindru* – *cilindri* – *cilindrii*

codru – *codri* – *codrii*

c) *astru* – *aștri* – *aștrii*

pilastru – *pilaștri* – *pilaștrii*

2. Substantivele masculine și adjectivele cu formă de masculin, care se termină la plural nearticulat în *-ii*, se scriu la forma articulată cu trei *-i*: *cafegiu* – *cafegii* – *cafegiii*, *copil* – *copii* – *copiii*, *fiu* – *fii* – *fiii*, *geamgii* – *geamgii* – *geamgiii*, *iaurgiu* – *iaurgii* – *iaurgiii*, *surugiu* – *surugii* – *surugiii* etc. – *chefliu* – *cheflii* – *cheflii*, *mijlociu* – *mijlocii* – *mijlociii*, *pirpiriu* – *pirpirii* – *pirpiriii*, *portocaliu* – *portocalii* – *portocaliii*, *țimpuriu* – *țimpurii* – *țimpuriii*, *vișiniu* – *vișinii* – *vișinii* etc.

3. Substantivele feminine terminate în vocalele *-a*, *-ă*, *-e* și *-i* sau în diftongii *-ea* și *-ie* fac genitiv-dativul articulat prin adăugarea articolului *-i* la forma de genitiv-dativ nearticulat: *carte* – (unei) *cărți* – *cărții*, *cheie* – (unei) *chei* – *cheii*, *duminică* – (unei) *duminici* – *duminicii*,

lumină – (unei) *lumini* – *luminii*, *masă* – (unei) *mese* – *mesei*, *saca* – (unei) *sacale* – *sacalei*, *surcea* (unei) *surcele* – *surcele*i, *zi* – (unei) *zile* – *zilei* etc.

Excepție: Substantivul feminin *piele* face genitiv-dativul articulat prin adăugarea articolului *-i* la forma de nominativ-acuzativ nearticulat (nu la cea de genitiv-dativ nearticulat): *piele* – (unei) *piei* – *pielii* (nu: *pieii*).

4. Adjectivele cu formă de feminin, terminate în vocalele *-ă* și *-e*, fac genitiv-dativul articulat prin adăugarea articolului *-i* la forma de genitiv-dativ nearticulat: *albă* – (unei pânze) *albe* – (lungimea) *albei* pânze; *tare* – (unei băuturi) *tari* – (cantitatea) *tarii* băuturi etc.
5. Substantivele feminine și adjectivele cu forma de feminin terminate în *-ie*, în hiat, fac genitiv-dativul articulat prin adăugarea articolului *-i* la terminația de nominativ-acuzativ nearticulat (nu de genitiv-dativ nearticulat): *arămie* – (unei frunze) *arămii* – (nervurile) *arămiei* frunze; *timpurie* – (unei primăveri) *timpurii* – (consecințele) *timpuriei* primăveri etc.

Numeralul

1. Unele *numerale cardinale* se scriu și se pronunță: *unsprezece* (nu: unșpe), *doisprezece* (nu: doișpe), *treisprezece* (nu: treișpe), *paisprezece* (nu: paișpe, patrușprezece), *cincisprezece* (nu: cinsprezece, cinșpe), *șaisprezece* (nu: șasesprezece) etc.
2. *Numeralele ordinale* se scriu și se pronunță: *clasa întâi* (nu: clasa întâia, clasa a întâia), *întâia* clasă; *clasa a doua* (nu: clasa doua), *a doua* clasă; *clasa a treia* (nu: clasa treia) – *a treia* clasă etc.

Pronumele

1. Formele neaccentuate de dativ și de acuzativ ale pronumelor personale și reflexive interesează ortografic atunci când sunt conjuncte cu alte cuvinte

(sau cu ele însele), în silabe comune: *mi-l, ți-o, mi-ți; l-a, le-o, ne-ar; s-a, m-aș, s-or; că-mi, să-i, a-ți* etc.

2. Pronumele personale *dânsul* și *dânsa* ne interesează ortografic:

a) la nominativ-acuzativ plural, unde formele de masculin (singure sau conjuncte cu unele prepoziții) se scriu cu doi *i*: *dânșii, dintr-înșii, într-înșii, printr-înșii*;

b) la acuzativ, singular și plural, unde conjuncte cu cele trei prepoziții de la pct. 2a se scriu cu cratimă: *dintr-însul, dintr-însa; într-însul, într-însa; printr-însul, printr-însa*.

3. Unele forme de plural ale pronumelor și adjectivelor pronominale posesive se scriu și se pronunță cu un singur *i* (silabic): (ai, alor) *noștri*, (ai, alor) *voștri*.

4. Unele forme la plural ale pronumelor nehotărâte și negative se scriu cu doi *i*: *alții* (forma nearticulată *alți* este de adjectiv pronominal nehotărât), *unii, vreunii, nici unii*.

5. Pronumele și adjectivele pronominale demonstrative se scriu și se pronunță:

– la feminin singular $\left\{ \begin{array}{l} \text{aceea} \\ \text{aceeași} \end{array} \right.$

– la masculin plural $\left\{ \begin{array}{l} \text{aceia} \\ \text{aceiași} \end{array} \right.$

6. Pronumele și adjectivul pronominal de întărire se folosește potrivit cu persoana, cu genul și cu numărul cuvântului înlocuit sau determinat:

- *masculin*: însumi, însuți, însuși, înșine, înșivă, înșiși.
- *feminine*: însămi-însemi, însăți-înseți, însăși-înseși, însene, însevă, înseși-însele.

Verbul

1. Formele de indicativ prezent, pers. I sg. și I, a II-a și a III-a pl. ale verbului *a fi* se scriu: (eu, -ei) *sunt*, (noi) *sîntem*, (voi) *sunteți*.

2. Forma de imperativ afirmativ, persoana a II-a singular, a verbului a *fi*, se scrie cu doi *i*, iar cea negativă cu un singur *i*: *fii* (corect!) – *nu fi* (necăjit!).
3. Conjunctivul prezent al verbului a *avea* se scrie și se pronunță la persoana a III-a singular și plural *să aibă* (nu: să aibe, să aivă).
4. Conjunctivul prezent al verbului a *fi*, persoana a II-a singular, forma afirmativă și forma negativă, se scrie cu doi *-i*: *să fii* (sănătos!) – *să nu fii* (obraznic!).
5. Toate formele verbelor a *vrea* și a *voi*, luate separat, sunt corecte. Sunt însă *neliterare formele hibride*, rezultate din contopirea anumitor forme ale celor două verbe, ca: a *vroi* (<a *vrea* + a *voi*), *vroi* (<*vreau* + *voi*), *vroiesc* (<*vreau*+*voiesc*), *vroiești* (<*vrei* + *voiești*), *vroiește* (<*vrei* + *voiește*), *vroim* (<*vrem* + *voim*), *vroiți* (<*vreți* + *voiți*), *vroiesc* (<*vor* + *voiesc*), *vroiam* (<*vream* + *voiam*) etc., *vroii* (<*vrui* + *voii*) etc., *am vroit* (<*am vrut* + *am voit*) etc., *vroisem* (<*vrusesem* + *voisem*) etc.
6. Unele verbe de conjugarea a IV-a ca a *acoperi*, a *descoperi* și a *suferi* se scriu și se pronunță la:

indicativ
prezent

- acopăr (nu: acoper), acoperă (nu: acopere)
- descopăr (nu: descoper), descoperă (nu: descopere)
- sufăr (nu: sufer), suferă (nu: sufere)

conjunctiv
prezent

- să acopăr (nu: să acoper), să acopere
- să descopăr (nu: să descoper), să descopere
- să sufăr (nu: să sufer), să sufere

7. Unele verbe neologisme se scriu și se pronunță cu alternanța vocalică o-a, iar altele fără această alternanță:

a) *convoc, convoacă* (nu: *convocă*), *să convoc, să convoace* (nu: *să convoce*), *provoc, provoacă* (nu: *provocă*), *să provoc, să provoace* (nu: *să provoce*) etc.

b) *abrog, abrogă* (nu: *abroagă*), *să abrog, să abroge* (nu: *să abroage*), *disloc, dislocă* (nu: *disloacă*), *să disloc, să disloce* (nu: *să disloace*); *invoc, invocă* (nu: *invoacă*), *să invoc, să invoce* (nu: *să invoace*), *revoc, revocă* (nu: *revoacă*), *să revoc, să revoce* (nu: *să revoace*) etc.

8. Verbele de conjugarea a III-a se scriu și se pronunță la prezentul indicativului și al conjunctivului, persoana I și a II-a plural, cu accentul pe prima silabă: *bătem* (nu: *bătém*), *să bătem* (nu: *să bătém*), *băteți* (nu: *bătéți*), *să băteți* (nu: *să bătéți*); *facem* (nu: *făcém*), *să facem* (nu: *să făcéți*), *mergem* (nu: *mergém*), *să mergem* (nu: *să mergém*), *mergeți* (nu: *mergéți*), *să mergeți* (nu: *să mergéți*); *treceam* (nu: *trecém*), *să treceam* (nu: *să trecém*), *treceți* (nu: *trecéți*), *să treceți* (nu: *să trecéți*) etc.

9. Formele de infinitiv prezent, de indicativ prezent, persoanele I și a II-a plural, de imperativ prezent, persoana a II-a plural, și de conjunctiv prezent, persoanele I și a II-a plural, de la verbul *a scrie*, se scriu și se pronunță: *a scrie* (nu: *a scri*), *scriem* (nu: *scrim*), *scrieți* (nu: *scriți*); *scrieți!* (nu: *scriți!*); *să scriem* (nu: *să scrim*), *să scrieți* (nu: *să scriți*).

10. Formele unor verbe de conjugarea a IV-a în *î*, ca *a hotărî* și *a posomori*, se scriu și se pronunță la indicativul și conjunctivul prezent: *hotărăsc* (nu: *hotărésc*), *hotărăști* (nu: *hotăréști*), *hotărăște* (nu: *hotăréște*); *să hotărăsc* (nu: *să hotărésc*), *să hotărăști* (nu: *să hotăréști*), *să hotărăscă* (nu: *să hotărească*).

11. Unele verbe ca *aprinde*, *arde*, *auzi*, *cădea*, *crede*, *vedea* etc. se scriu și se pronunță la pers. I singular a indicativului și a conjunctivului prezent și la persoana

a III-a singular și plural a conjunctivului prezent: *aprind* (nu: aprinz), *să aprind* (nu: să aprinz), *să aprindă* (nu: să aprinză); *ard* (nu: arz), *să ard* (nu: să arz), *să ardă* (nu: să arză); *aud* (nu: auz), *să aud* (nu: să auz), *să audă* (nu: să auză); *cad* (nu: caz), *să cad* (nu: să caz), *să cadă* (nu: să cază); *cred* (nu: crez), *să cred* (nu: să crez), *să creadă* (nu: să crează); *văd* (nu: văz), *să văd* (nu: să văz), *să vadă* (nu: să vază) etc.

12. Unele verbe de conjugarea a III-a, ca *pune*, *rămâne*, *spune*, *ține* etc. se scriu și se pronunță la persoana I singular a indicativului și conjunctivului prezent și la persoana a III-a singular și plural a conjunctivului prezent: *pun* (nu: pui), *să pun* (nu: să pui), *să pună* (nu: să puie); *rămân* (nu: rămâi), *să rămân* (nu: să rămâi), *să rămână* (nu: să rămâie), *spun* (nu: spui), *să spun* (nu: să spui), *să spună* (nu: să spuie); *țin* (nu: țiu), *să țin* (nu: să țiu), *să țină* (nu: să ție) etc.

13. Unele verbe de conjugarea a IV-a în -i, ca *a pieri* și *a sări*, se scriu și se pronunță la persoana I și a II-a singular a indicativului și a conjunctivului prezent, la persoana a II-a singular a imperativului și la persoana a III-a singular și plural a conjunctivului prezent: *pier* (nu: piei), *pieri!* (nu: piei!), *să pier* (nu: să piei), *să pieri* (nu: să piei); *sar* (nu: sai), *șări!* (nu: sai! săi!), *să sar* (nu: să sai), *să sari* (nu: să sai);

14. Verbul *a trebui* se folosește corect:

a) ca verb impersonal (frecvent): *trebuie*, *trebuia*, *trebui*, *a trebuit*, *trebuie*, *va trebui*, *va fi trebuit*, *să trebuiască*, *ar trebui*, *ar fi trebuit*, *trebuind*, *trebuit*, *de trebuit*;

b) ca verb personalizat (mai rar): *trebuiește* – *trebuie*, *trebuia* – *trebuiau*, *trebui* – *trebui*, *a trebuit* – *au trebuit*, *trebuie* – *trebuiseră*, *va trebui* – *vor trebui*, *va fi trebuit* – *vor fi trebuit*, *să trebuiască* – *să trebuiască*, *ar trebui* – *ar trebui*, *ar fi trebuit* – *ar fi trebuit*, *trebuind*.

15. Imperfectul unor verbe de conjugarea a II-a, a III-a și a IV-a (în -i) se scrie și se pronunță cu diftongul -ea,

nu -ia: *tăceam, zăceam; băteam, treceam; citeam, vorbeam* etc. (nu: *tăciam, zăciam; bătiam, treciam; citiam, vorbiam*).

16. Imperfectul verbelor de conjugarea I și al verbelor de conjugarea a IV-a (în -î) se scrie și se pronunță cu vocala a, nu cu diftongul -ea în structură: *cântam, jucam; coboram, hotăram* etc.

17. Imperfectul unor verbe de conjugarea a III-a și de conjugarea a IV-a, cu rădăcina terminată în -i, se scrie și se pronunță: *scriám* (nu: *scrieam*), *subscriam* (nu: *subscrieam*); *suiam* (nu: *sueam*), *voiam* (nu: *voeam*) etc.

18. Imperfectul unor verbe de conjugarea I se scrie și se pronunță: *dădeam* (nu: *dedeam*), *dădeai* (nu: *dedeai*), *dădea* (nu: *dedea*), *dădeai* (nu: *dedeai*), *dădeau* (nu: *dedeau*); *stăteam* (nu: *steteam*), *stăteai* (nu: *steteai*), *stătea* (nu: *stetea*), *stăteai* (nu: *steteai*), *stăteau* (nu: *steteau*); *luam* (nu: *loam*), *luai* (nu: *loai*), *lua* (nu: *loa*), *luați* (nu: *loați*), *luau* (nu: *loau*).

19. Verbele de conjugarea a IV-a în -i se scriu și se pronunță la persoana I a perfectului simplu cu doi *i*, iar la persoana a III-a cu un *i*: *dormii, dormi; tușii, tuși; venii, veni; vorbii, vorbi* etc.

20. Forma verbului auxiliar din structura persoanei I a modului condițional-optativ (a vrea) se scrie și se pronunță *aș*, nu *ași*: *aș merge, aș fi mers; aș scrie, aș fi scris* etc.

21. Imperativul pozitiv și negativ al verbelor *a duce, a face* și *a zice* se scrie și se pronunță: *du! – nu duce!; fă! – nu face!; zi! – nu zice!* (nu: *nu du!, nu fă!, nu zi!*).

22. Unele verbe se scriu și se pronunță la infinitiv, viitor și condițional-optativ: *a cădea* (nu: *a cade*), *va cădea* (nu: *va cade*), *ar cădea* (nu: *ar cade*); *a părea* (nu: *a pare*), *va părea* (nu: *va pare*), *ar părea* (nu: *ar pare*); *a plăcea* (nu: *a place*), *va plăcea* (nu: *va place*), *ar plăcea* (nu: *ar place*); *a prevedea* (nu: *a prevede*), *va prevedea* (nu: *va prevede*), *ar prevedea* (nu: *ar prevede*) etc.

23. Verbele de conjugarea a IV-a în -î se scriu fie numai cu -î la sfârșit, fie cu -ă- în interiorul formelor temporale și modale:

a) infinitiv prezent: *a coborî*

viitorul indicativului: *voi coborî, vei coborî* etc.

condițional-optativ prezent: *aș coborî, ai coborî* etc.

imperativ negativ: *nu coborî!*

perfectul simplu: (el, ea) *coborî*

b) indicativ prezent: *coborâm, coborâți*

perfectul compus: *am coborât, ai coborât* etc.

perfectul simplu: *coborâi, coborâși, coborârăm, coborârăți, coborâră*

mai mult ca perfectul: *coborâsem, coborăseși* etc.

viitorul anterior: *voi fi coborât, vei fi coborât* etc.

conjunctiv perfect: *să fi coborât* etc.

condițional-optativ perfect: *aș fi coborât, ai fi coborât* etc.

imperativ afirmativ și negativ: *coborâți!* – *nu coborâți!*

infinitiv perfect: *a fi coborât*

gerunziu: *coborând*

participiu: *coborât* – *coborâtă, coborâți* – *coborâte*

supin: *de coborât*

24. Unele verbe ale conjugării a IV-a în -i, de origine onomatopeică, au în formele temporale și modale doi -ă-: *bâhâi, dârdâi, fâlfâi, gâlgâi, hâhâi, mârâi, pâcâi, pârâi, râcâi, râgâi, târâi, țâțâi, zâzâi* etc.

25. Unele verbe de conjugarea I au la gerunziu doi -ă- (unul în rădăcină și altul în sufixul modal -ând): *cântând, mâncând, rânchezând, sângerând, vânând* etc.

26. Toate verbele de conjugarea I, a II-a, a III-a și a IV-a în -î se scriu la gerunziu, în sufixul modal, cu -ă-: *adresând, bisând, certând, demarând, emanând, formând* etc.; *având, bând, tăcând, zăcând* etc.; *mergând, născând, păscând, renăscând, stingând* etc.; *coborând, doborând, omorând, tăbărând, zăvorând* etc.

27. Unele verbe se scriu și se pronunță: *incarna* (nu: încarna), *încasa* (nu: incasa); *intitula* (nu: întitula), *interesa* (nu: îteresa) etc.

Adverbul

1. Se scriu și se pronunță astfel următoarele adverbe simple: *abíá* (nu: ábia, abía), *aídoma* (nu: áidoma), *aiévea* (nu: aévea), *apói* (nu: ápoi), *contínuu* (nu: contínu), *dinainte* (nu: dânainte), *dînapoi* (nu: dânapoi), *exclusív* (nu: esclusív), *lésne* (nu: lézne), *măcár* (nu: măcar), *rázna* (nu: rásna).
2. Se scriu și se pronunță astfel următoarele adverbe compuse:
 - a) **de loc**: *acasă*, *acolo-ia*, *acolo-șa*, *altundeva*, *colo-șa*, *deasupra* (nu: dasupra), *dedesubt*, *deoparte*, *dincoace*, *dincolo*, *ici-șa*, *înapoi*, *îndeaproape*, *niciunde*, *orișiunde* etc.
 - b) **de timp**: *alaltăieri*, *altădată*, *altcând*, *altcândva*, *astăzi*, *cândva*, *câteodată*, *deocamdată*, *îndată*, *îndeseară*, *întotdeauna*, *nicicând*, *niciodată*, *numaidecât*, *odată*, *odinioară*, *totdeauna* etc.
 - c) **de mod**: *altcumva*, *bagsam*, *cică*, *de-abia*, *de asemenea*, *degrabă*, *deodată*, *deseori*, *desigur*, *fiecum*, *iarăși*, *împreună*, *întocmai*, *laolaltă*, *nicidecum*, *oarecum*, *parcă*, *pesemne*, *precum*, *rareori*, *totodată*, *totuna* etc.
3. Se scriu cu -â în interior adverbele: *altcând*, *altcândva*, *atât*, *când*, *cândva*, *cât*, *câtva*, *chiorâș*, *curând*, *fiecând*, *nicicând*, *nicicât*, *oricând*, *oricât*, *orișicând*, *orișicât*, *târâș*, *târziu* etc.
4. Se scriu cu -î în interior adverbele: *bineînțeles*, *neîncetat*, *oriîncotro*.

Interjecția

1. Unele interjecții simple se scriu și se pronunță: *ao! leu!, chiau!, ghiorț!, hait(i)!, hm!, huideo!, huștiuluc!, oleoleo!, phii!, pleosc!, prr!, ptii!, ptiu!, ptru!, sst!, ștobâlc!, tii!*
2. Unele interjecții compuse se scriu și se pronunță: *balanga-langa!, bogdaproste, câr-mâr, cioc-cioc!, cioca-boca, fi-fi-fi!, haidade!, ha-ha-ha!, he-he-he!, hi-hi-hi!, hăp-șa!, hei-rup!, hârț-scârț!, hodoronc-tronc!, lipa-lipa!, șart-part!, şu-șu-șu!, tic-tac!, țic-vic!, țiric-țiric!, tronca-tranca!, treopa-leopa!, trosc-pleosc!*
3. Se scriu cu vocala â în interior următoarele interjecții: *bâldâbâc!, bârr!, bâz!, câr!, câț, fâl!, fâș!, gâl!, gogâlț!, hârști, hât!, hontâc!, mârr!, odâr! pâc!, pârr!, pâs!, pâș!, sâc!, sfârr!, scârț!, țâști!, vâjj!, zbârr!, zvâc! zvârr!*

Prepoziția

Se scriu și se pronunță astfel următoarele prepoziții: **către** (nu: cătră), **de** (nu: dă, di), **deasupra** (nu: dasupra), **dedesubtul** (nu: dădăsubtul), **despre** (nu: dăspre), **din** (nu: dâ), **dinaintea** (nu: dânaaintea), **dinapoia** (nu: dânapoia), **dinspre** (nu: dânspre), **dintre** (nu: dântre), **dintru** (nu: dântru), **după** (nu: dupe, dipă), **până** (nu: pănă), **pe** (nu: pă, pi), **pentru** (nu: pântru, pintru), **peste** (nu: păste, piste), **prin** (nu: pân, pin), **printre** (nu: pântre, pintre), **sub** (nu: subt, supt).

Conjuncția

Unele conjuncții se scriu și se pronunță: **așadar** (nu: așeadar), **căci**, **deoarece** (nu: dăoarece, dioarece), **decât** (nu: dăcât), **deși**, **fiindcă** (nu: fîndcă, fîncă), **încât**, **întrucât**, **până** (nu: pănă).

Scrierea locuțiunilor

1. **Locuțiunile substantivale** (fără cratimă): băgare de seamă, bătaie de cap, bătaie de joc, dare de mână, încetare din viață, învățare de minte, luare de cuvânt, părere de rău, strângere în brațe, tragere de inimă, ținere de minte; aruncătură de ochi, deschizător de drumuri; făcător de bine; nod în papură, punct de vedere, verzi și uscate etc.

2. **Locuțiunile adjectivale** (fără cratimă): cu judecată, cu minte, de căpetenie, de geniu, de ispravă, de încredere, în lege, de seamă, de valoare, într-o ureche, în floarea vârstei, numai piele și os, soră cu moartea etc.; câtă frunză și iarbă, cu sânge rece, de mai mare dragul, de zile mari, gros de obraz, în toată firea, în toată puterea cuvântului etc.; ca aceea; cu două fețe, la șapte ace, o dată și jumătate, tot unu și unu etc.; ruptă din soare, scoasă din cutie, trasă de păr, scos din fire etc.; de căpătat, de invidiat, de neînlocuit, de neuitat etc.; ca vai de lume; cum trebuie, de doamne-ajută etc.

3. **Locuțiunile verbale** (fără cratimă): a da ajutor, a se face foc, a da de veste, a se lua la harță, a pune țara la cale, a se face luntre și punte, a face zile fripte, a ajunge la sapă de lemn etc.; a o scălda, a o croi la fugă, a o face de oaie, a o lua la sănătoasa, a o face fiartă, a o lăsa moartă etc.; a da pe din două, a face în patru, a lua la trei etc.; a se da huța, a se da jos, a ieși înainte, a o lua razna etc.; a da cu sâc, a face tranc, a face țuști etc.

4. Locuțiunile adverbiale

a) **fără cratimă**: bob cu bob, cu asprime, din fir în păr, de nevoie, din greșeală, fără teamă, la pas, pe de o parte, pe de rost, ca la moară; în lung, de bună voie, cu orice preț; cu toții, până una alta, pe de alta, unul după altul; cu una cu două, nici una nici două, din cinci în cinci, pe din două, pe din trei, prima dată; cu anevoie, pe îndelete, de voie de nevoie; cine știe cum, cine știe cât, nu știu cum,

nu știu cât; pe alese, pe negândite; cu chiu cu vai etc.; cu bucata, cu carul, cu ghiotura, cu grămada, cu nemiluita, cu toptanul, cât de cât, de multe ori etc.; în permanentă; din nou, a doua oară; din ce în ce, ba bine că nu, cu siguranță, de bună seamă, fără doar și poate, fără îndoială, nici vorbă; câtuși de puțin, ferească dumnezeu, în ruptul capului, în nici un caz, nici de fel, nici discuție, nici pomeneală, nici vorbă, odată cu capul etc.; cel puțin; cât pe ce; de exemplu, de pildă etc.

- în dos, în față, în spate, în urmă, în sfârșit, peste tot, la dreapta, la stânga, cât colo, de colo până colo, de jur împrejur, în jur; de ici de colo, pe ici pe colo, ici și colo, unde și unde, cine știe unde, nu știu unde etc.

- de cu seară, de dimineață, după amiază, după masă, pe ploaie, pe urmă, pe vremuri, în permanentă, în veci; an de an, ceas de ceas, lună de lună, seară de seară, zi de zi; după aceea, după asta, după aia; întâia dată (oară), prima dată (oară), a doua oară; când și când, din când în când, cine știe când, nu știu când, cine știe cât, nu știu cât, pe înserat, pe înnoptate etc.

- de aceasta, de aceea, de aia, de asta.
- pentru aceasta, pentru aceea, pentru aia, pentru asta.
- cu toate acestea, cu toate astea.

b) cu cratimă:

- de-a berbeleacul, de-a binelea, de-a bușilea, de-a curmezișul, de-a dreapta, de-a dreptul, de-a dura, de-a gata, cu de-a sila, de-a pururea, de-a latul, de-a lungul, dintr-o dată, într-adevăr, într-o clipă, târâș-grăpiș, așa și așa, câr-mâr; într-una; într-adevăr; ferit-a sfântul etc.

- cu noaptea-n cap, din vreme-n vreme, după-amiază, după-masă, după-prânz, într-un rând, într-un răstimp; astă-noapte, astă-iarnă, astă-primăvară, astă-vară, astă-toamnă, azi-dimineață, dis-de-dimineață; ieri-dimineață, ieri-noapte, ieri-seară.

- într-adins, într-ascuns, dintr-adins etc.

- calea-valea, câine-câinește, harcea-parcea, nitam-nisam, târâș-grăpiș, treacă-meargă etc.

5. Locuțiunile interjecționale

a) *fără cratimă*: apoi del, auzi colo!, bună treabă!, ca să vezi!, ce dracu!, doamne dumnezeule!, dragă doamne!, drăgăliță doamne!, doamne ferește!, ei da!, ei las'!, ia auzi!, la naibal!, maică sfântă!, măiculița mea!, pentru dumnezeul, tronc Mărico!, slavă domnului!, păcatele mele!, vai de mine!, vezi doamne!, vai maica mea! etc.

b) *cu cratimă*: doamne iartă-mă!, na-ți-o bună!, ți-ai găsit!, vai și-amar! etc.

6) Locuțiunile prepoziționale

a) *fără cratimă*:

- din afara, din fața, din dosul, din susul; în afara, în dosul, în dreapta, în dreptul, în fața, în josul, în jurul, în largul, în latul, în marginea, în mijlocul, în preajma, în spatele, în stânga, în susul, în urma; pe deasupra, pe dinafara, pe dinaintea, pe dinapoia, pe dinăuntru, pe dindărătul; de jur împrejurul, în curmezișul, în latul, în lungul; din cauza, din josul, din pricina; din susul, în vederea; în cazul, în ipoteza; în locul; în lipsa; în cursul, în timpul, în vremea, la începutul, la mijlocul, la sfârșitul, pe timpul, pe vremea; în locul; în afara; despre partea, din partea, în privința, sub aspectul, sub raportul; în ciuda, în pofida; cu excepția.

- asemănător cu, conform cu, contrar cu, de față cu, în chip de, în conformitate cu, în funcție de, în raport cu, în rând cu, întocmai ca; la fel cu, potrivit cu; din cauză de, din pricină de; alături cu, alături de, aproape de, de din vale de, departe de, dincoace de, dincolo de, din jos de, din sus de, în jos de, în sus de, peste drum de; începând cu, în timp de, în vreme de, la data de; odată cu; cu tot cu, dimpreună cu, împreună cu, în alianță cu, laolaltă cu, la un loc cu; în caz de, la caz de; cu toată, cu tot; cât despre, cât pentru, cât privește (de), cu privire la, față cu, față de, în

(ceea) ce privește, în legătură cu, în materie de, privitor la, referitor la, relativ la; în loc de; (în) afară de.

b) *cu cratimă*: de-a dreapta, de-a stânga, de-a curmezișul, de-a latul, de-a lungul.

7. Locuțiunile conjuncționale (fără cratimă):

- cât și, (pre)cum și; în schimb, decât că, numai că, numai cât; așa că, ca atare, în concluzie, în consecință, cu alte cuvinte, prin urmare, drept care, (care) va să zică.

- cum că; acolo unde, chiar și unde; (mai) înainte ca să, până când să, până ce, până să; în timp ce, în vreme ce, ori de câte ori, pe când; imediat ce, îndată ce, numai ce, după ce, de cum; atunci când, chiar și când; decât să, de ce, pe măsură ce, după cum, față de cât, față de cum, astfel cum, așa cum, așa precum, atât cât, ca și când, ca și cum, cu cât, pe cât; de ciudă că, de frică să, de teamă că, din cauză că, din pricină că, pe motiv că, sub pretext că, dat fiind că, pentru că, de vreme ce, din moment ce, odată ce, după cât; pentru ca să; în caz că, în caz când, în caz dacă, la caz când; cu toate că, las(ă) că, chiar dacă, chiar de, chiar să, chit că, măcar că, măcar de, măcar să, nici dacă, nici de, nici să, și dacă, și de, și să, (și) fără să, fără ca să; așa că, așa încât; în loc să, în loc ca să, pe câtă vreme, de unde; după ce că, în afară că, pe lângă că etc.

IV. SCRIEREA CU INIȚIALE MINUSCULE

1. **Substantivele comune** (în interiorul propozițiilor): După un *timp* de *vreme*, numai ce se pomenește Păcală cu *citație*, însă nu se duce la *judecată* (*Păcală avocat*).

Tot cu litere minuscule se scriu:

a) numele de personaje literare care denumesc tipurile omenești corespunzătoare: *donjuan*, *harpagon* etc.

- b) numele de ființe din mitologia popoarelor: *elfi, iele, nimfe, rusalce, satiri, sirene* etc.
- c) numele unor produse, obiecte, mașini, invenții care amintesc de numele creatorului sau inventatorului lor: *amper* (unitate de măsură pentru intensitatea curentului electric), *ford* (limuzină), *hertz* (unitate de măsură pentru frecvență), *joule* (unitate de măsură a energiei), *ohm* (unitate de măsură a rezistenței electrice), *watt* (unitate de măsură a puterii), *weber* (unitate de măsură pentru fluxul de inducție negativă), *cotnar* (soi de vin), *damasc* (pânză), *olandă* (pânză), *savarină* (prăjitură) etc.
- d) denumirile funcțiilor de stat, politice și militare: *ban, deputat, emir, domn (domnitor), general, han, împărat, maior, mareșal, ministru, parlamentar, pașă, președinte, prim-ministru, rege, secretar, senator, șah, țar, voievod, vodă* etc.
- e) numele punctelor cardinale: *răsărit, est; apus, vest; miazăzi, sud; miazănoapte, nord*.
- f) denumirile epocilor istorice și geologice, care nu au semnificația unor evenimente: *antichitate, capitalism, evul mediu, feudalism, mezozoic, paleolitic, paleozoic* etc.
- g) numele de popoare: *albanez, american, bulgar, burundez, camerunez, chinez, cubanez, danez, etiopian, francez, gabonez, italian, japonez, kurd, lituanian, maltez, nepalez, olandez, peruan, român, suedez, turc, ugandez, venezuelean, zambian* etc.
- h) numele generice: *baltă, deal, fluviu, insulă, lac, munte, peninsulă, râu, vale* etc., când nu fac parte din denumire, ca de exemplu *balta Greaca, comuna Tulnici, dealul Balaurul, fluviul Dunărea, insula Corsica, județul Călărași, municipiul Focșani, orașul Odobești, muntele Găina, peninsula Koreea, râul Olt, satul Dobridor, strada Malul cu Flori, valea Amaradia, vârful Negoiu* etc. (dar: *Balta Albă, Dealul Spirei, Lacul Sărat, Muntele Roșu, Valea Mare* etc.).

- i) denumirile organelor politice și administrative, când au valoare de nume comune: *birou, comitet, plenară, partid, președinte, secretar* etc.; *primar, primărie, notar, notariat, prefect, prefectură* etc.
- j) numele comune de origine străină: *fotbal, lider, miting* (mai vechi); *caw-boy „păzitor de vite”, loes „rocă sedimentară”* (mai noi) etc.
- k) numele titlurilor și al gradelor științifice: *academician, asistent, cercetător, conferențiar, docent, doctor, preparator, profesor* etc.
- l) numele funcțiilor din ierarhia bisericească: *arhiereu, arhiepiscop, călugăr, dascăl, diacon, episcop, maică, mitropolit, paroh, patriarh, preot, protopop, pustnic, stareț, stavrofor, vicar* etc.
- m) unele cuvinte de adresare în ierarhia bisericească: *părinte, domnule părinte, preacucernice părinte, preacuvioase părinte, preasfințite părinte* etc.

Excepții:

- când se află la începutul propoziției (și se scrie cu literă majusculă): *Fata de împărat dăte apă lui Prâslea...* (Petre Ispirescu, *Prâslea cel voinic și merele de aur*).
- când reprezintă sau intră ca prim element în titlul unei opere literare: *Toamna* (de Octavian Goga), *Vântul* (de George Coșbuc), *Amintiri din copilărie* (de Ion Creangă) etc.

2. Adjectivele (în interiorul propozițiilor) : Stăteam atent și deslușeam tot mai bine cântecul *biruitor* și *limpede*. (Mihail Sadoveanu, *Ciocârlia*).

Excepții:

- când se află la începutul propoziției (și se scrie cu literă majusculă): *Vesela verde câmpie acu-i tristă, vestejită.* (Vasile Alecsandri, *Sfârșit de toamnă*); *Trist se sculă din patul împărătesc...* (Mihail Eminescu, *Făt-Frumos din lacrimă*).
- când reprezintă sau intră ca prim element în titlul unei opere literare: *Hoinar* (de Emil Gârleanu), *Eternul cântec* (de A. Vlahuță), *Mic și nebun* (de B.Șt. Delavrancea), *Mică odă unei fete* (de Lucian Blaga) etc.

3. **Articolul** (în interiorul propozițiilor): Și de-atunci i-a mers **lui** Ciubuc numele de omul **lui** vodă. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); Cică era odată **un** împărat și **o** împărăteasă. (*Povestea ciocârliei*); Și împăratul a încălecat pe calul **cel** mai bun. (B. Șt. Delavrancea, *Bunica*).

Excepții:

- când se află la începutul propoziției (și se scrie cu literă majusculă): **Lui** dascălul Vasile a Vasilcăi îi plăteam numai câte un sorcovăț pe lună. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); **Un** om liniștit, cu mustața foarte cărunță, trecu pe lângă mine... (Mihail Sadoveanu, *Ciocârlia*); **O** linie subțire de sânge se arătase la răsărit. (ibidem); **Cel** mai bun... îngânam eu... (B. Șt. Delavrancea, *Bunica*).

- când se află ca prim element în titlul unei opere literare: **Lui** Eminescu (de A. Vlahuță), **Un** cântec (de Tudor Arghezi), **O** rază (de Emil Gârleanu), **Cel** din urmă vis (de Veronica Micle), **Cea** fără umbră (de Vasile Voiculescu) etc.

4. **Numeralele** (în interiorul propozițiilor): Într-o zi, iată că intră pe poarta ogrăzii **doi** străini (Mihail Sadoveanu, *Domnul Trandafir*); Stete **o** zi, stete **două**. (Aleodor Împărat); Iar marți des-dimineată puse tarnițele și desagii pe cai și, legându-i frumușel cu căpăstrul: pe cel de al **doilea** de coada celui **întăiu**, pe cel de-al **treilea**, cum leagă muntenii, am zis: (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*).

Excepții:

- când se află la începutul propoziției (și se scriu cu literă majusculă): **Două** mari bulevarde taie-n cruciș orașul. (A. Vlahuță, *România pitorească*); **A doua** zi am purces din Fărcașa pe la Borșa. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*);

- când se află ca prim element în titlul unei opere literare: **Două** loturi (de I.L. Caragiale), **Doi** flămânzi (de Tudor Arghezi), **Trei**, Doamne, și toți trei (de George Coșbuc), **Cinci** pâni (de Ion Creangă), **Prima** lecție (de A. Vlahuță), **Ultima** noapte de dragoste. **Întâia** noapte de război (de Camil Petrescu) etc.

5. **Pronumele** (în interiorul propozițiilor): Pe bădița Vasile îl prinsese la oaste cu arcanul. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); Călătorul își simți sufletul împăcat. (Emil Gârleanu, *Prizonierul*); Sinan însuși, târât de ai săi, căzu călare de pe pod în baltă. (N. Bălcescu, *Românii supt Mihai Voievod Viteazul*); Am luat însumi această hotărâre. Am consultat pentru aceasta toate dicționarele noastre.; (Alexandru Odobescu); De dreapta cui ascultă el...? (George Coșbuc, *El-Zorab*); Nu era frunză care să cadă. (Emil Gârleanu, *Furnica*); Dumneata, femeie, îl urmărești pe careva dintre dâșii pentru o datorie? (Mihail Sadoveanu, *Baltagul*); Bătrân și neștiut de nimeni e acest sihastru vegetal. (Geo Bogza).

Excepții:

- când se află la începutul propoziției (și se scriu cu literă mare): **Eu** mă duc în pădure... (Ion Creangă, *Capra cu trei iezi*); **Se** sperie oarecum fiul de împărat. (Petre Ispirescu, *Brâasca cea fermecată*); **Ai noștri** se odihnesc. (Zaharia Stancu, *Desculț*); **Însumi** mă voi prezenta la ora fixată.; **Aceasta** între noi adesea o vedem. (Gr. Alexandrescu, *Câinele și cățelul*); **Cine** a fost pe aici? (Emil Gârleanu, *Moștenitorul*); **Unii** plini de plăcere petrec a lor viață. (Mihail Eminescu, *Împărat și proletar*); **Nimic** nu m-a speriat. (Mihail Davidoglu) etc.
- când reprezintă sau se află ca prim element în titlul unei opere literare: **Noi** (de Octavian Goga), **Ție**, mamă... (de A. Vlahuță), **Eu**, umbra (de Tudor Arghezi), **Noi** vrem pământ (de George Coșbuc), **Se** duc aceia... (de B.Șt. Delavrancea), **Asta** nu se poate... (idem), **Aceluiași** (de Cincinat Pavelescu), **Unuia** care-mi citise niște versuri (idem), **Cine** fuge? (de Tudor Arghezi), **Cel** ce gândește singur (idem), **Nimica** nu atinge iubirea mea curată (de Vasile Voiculescu) etc.

6. **Verbele** (în interiorul propozițiilor): Și așa zicând, pune poalele-n brâu, își suflecă mânecile, atâță focul și s-apucă de făcut bucate. (Ion Creangă, *Capra cu trei iezi*)

Tot cu litere minuscule se scriu unele verbe care urmează după semnul întrebării, semnul exclamării,

două puncte și punctele de suspensie (când acestea nu marchează sfârșitul propoziției sau al frazei): – Vezi că sunteți proaste amândouă? **întrerupe** tânărul Goe. (I.L. Caragiale, *D-I Goe*); – la poftim de încalecă pe Bălan, jupâneasă! **zise** părintele de tot posomorât. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); Ea i-a numărat: **lipsea** unul. (Ioan Al. Brătescu-Voinești, *Puiul*); – A nu... **știu** unde ești, laaa... zâna florilor. (B.Șt. Delavrancea, *Bunica*); Ce faci, soro? **ești** nebună? **nu știi** ce simțitor e? **zice** mam'mare. (I.L. Caragiale, *D-I Goe*) etc.

Excepții:

- când se află la începutul propoziției (și se scriu cu literă majusculă): **Auzisem** prin vis. (B.Șt. Delavrancea, *Bunica*); **Venise** primăvara! (Emil Gârleanu, *Primăvară!*); – **Ține** acest solzișor... (Aleodor Împărat) etc.
- când reprezintă sau intră ca prim element în titlul unei opere literare: **Tună** (de Tudor Arghezi), **Sărută** pământul acesta (de Ileana Vulpescu), **Dați-mi** un trup voi munților (de Lucian Blaga).

7. **Adverbele:** (în interiorul propozițiilor): Am cunoscut **bine** vechile ei sate. (Geo Bogza, *Dobrogea! Dobrogea!*); Soarele pășise **de mult, acum**, peste creștetul stâncii mele de adăpost. (Calistrar Hogaș, *Singur*) etc.

Excepții:

- când se află la începutul propoziției (și se scriu cu literă majusculă): **Depart** strălucea lacul. (Emil Gârleanu, *Primăvară!*); **Asemenea**, dragi îmi erau șezătorile, clăcile, horile și toate petrecerile din sat... (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*) etc.
- când reprezintă sau intră ca prim element în titlul unei opere literare: **Sus** (de Lucian Blaga), **Afară!** (de B.Șt. Delavrancea); **Zadarnic** (de Octavian Goga); **Cum** curge vremea... (de A. Vlahuță); **Numai** una! (de George Coșbuc); **Când** stăpânul nu-i acasă! (de Emil Gârleanu); **Totuși**, iubirea (de Adrian Păunescu) etc.

8. **Interjecțiile:** (în interiorul propozițiilor): Iar el **zvârr!** cu o scurtătură în urma noastră. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); Apoi **de!** n-a învățat toată lumea carte

ca d-ta! (I.L. Caragiale, *D-I Goe*); Și bunica spunea, spunea înainte, și fusul sfâr, sfâr, pe la urechi, ca un bondar. (B. Șt. Delavrancea) etc.

Excepții:

- când se află la începutul propoziției (și se scrie cu literă majusculă): **Uf!** Că mult mai am de suit, Doamne! (Emil Gârleanu, *Gândăcelul*); **De**, ca omul, fiecare cu necazurile lui. (Păcală avocat); **Ei**, amu ce-i de făcut? (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); **Uite**, ca de ieri mi-aduc aminte de înserarea aceea. (Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*) etc.
- când reprezintă sau intră ca prim element în titlul unei opere literare: **Cioc! cioc! cioc!** (de Emil Gârleanu), **Haide** (de Tudor Arghezi), **O**, lunca mea (de Vasile Militaru) etc.

9. **Prepozițiile** (în interiorul propozițiilor): Ea își înfigea furca **că** caierul **de** in, în brâu... (B. Șt. Delavrancea, *Bunica*); Corbul, **fără** a mai întârzia, aduse în unghiile sale seu, puse **peste** viteazul Prâslea și prinse mai multă putere. (Petre Ispirescu, *Prâslea cel Voinic și merele de aur*) etc.

Excepții:

- când se află la începutul propoziției (și se scrie cu literă majusculă): **În** aer un popor întreg de rândunele se pregătește de plecare. (Emil Gârleanu, *Puișorii*); **Pe** culmea Colibașilor oprim, să răsuflă caii. (A. Vlahuță, *România pitorească*) etc.
- când intră ca prim element în titlul unei opere literare: **Prin** frunzele (de Vasile Alecsandri), **Dintre** sute de catarge (de Mihai Eminescu); **Fără** ritm (de A. Vlahuță), **Din** Veneția (de Vasile Voiculescu) etc.

10. **Conjuncțiile** (în interiorul propozițiilor și al frazelor): Avea o poală fermecată **și**-un glas **și**-un fus, care mă furau pe nesimțite **și** adormeam fericit sub privirile **și** zâmbetul ei. (B. Șt. Delavrancea, *Bunica*); O luptă-i viața; **deci** te luptă/ Cu dragoste de ea, cu dor. (George Coșbuc, *Lupta vieții*); – Bine, atâta am vrut **să** aflu din gura ta... (Ion Creangă, *Povestea lui Harap Alb*) etc.

Excepții:

- când se află la începutul propoziției sau al frazei (și se scrie cu literă majusculă): **Dar** fereastra tot nu se lumina. (Emil Gârleanu, *Părăsită*); **Și**-l pupă în vârful nasului. (I.L. Caragiale, *D-I Goe*) etc.
- când intră ca prim element în titlul unei opere literare: **Să** ți-o sărut (de Tudor Arghezi); **Dar** unde merg? (idem); **Dacă** m-aș gândi. (idem); **Și** dacă vii... (de Șt. O. Iosif); **De** va veni la tine vântul (de Octavian Goga) etc.

V. SCRIEREA CU INIȚIALE MAJUSCULE

A. Cuvinte românești

1. *Primul cuvânt:*

- al unui text: **Noi**, atunci, am pârlit-o la fugă. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
- al fiecărui vers (de obicei): **La** mijloc de codru des/ **Toate** păsările ies. (Mihai Eminescu, *La mijloc de codru...*)
- al formulelor de politețe: **Domnia** sa, **Excelența** voastră, **Luminăția** sa, **Măria** ta etc.
- după punct: Tresări. **Era** el altul? (Emil Gârleanu, *Gândăcelul*)
- după semnul întrebării (când acesta marchează sfârșitul propoziției): – Se poate să știu și eu? **Pe** mine mă cam interesează toate fleacurile (*Păcală avocat*)
- după semnul exclamării (când acesta marchează sfârșitul propoziției): Ce se mai întreba! **Fără** îndoială, de acolo căzuse... (Emil Gârleanu, *Gândăcelul*)
- după două puncte (când începe vorbirea directă sau un citat): Zgripsoroaica zise: – **Pune-te** deasupra mea cu merinde cu tot. (Petre Ispirescu, *Prâslea cel Voinic și merele de aur*); Dădu a doua pagină și acolo citi următoarele: **Cum** îți vei așterne, așa vei dormi.

- după punctele de suspensie (uneori): Păcat însă de pălărie!... **Ce-o** să facă Goe la București cu capul gol? (I.L. Caragiale, *D-I Goe*).
- 2. *Nume de persoane*: Ana, Badea, Bogdan, Cezar, Ciprian, Constantin, Dana, Doru, Elena, George, Ileana, Jana, Lenuța, Maria, Narcisa, Olguța, Pușa, Ramona, Silviu, Teofilia, Tache, Vasile, Zenovia etc.
- 3. *Nume de familie* (așa cum sunt scrise de purtătorii lor): Aaron, Alecsandri, Alexandrescu, Asachi, Aslan, Bolliac, Brâncuși, Comănicu, Coșbuc, Demetrescu, Dimitriu, Enăchescu, Eftimiu, Enescu, Foartă, Furtunescu, Gaiță, Găvănescu, Haiducu, Hasdeu, Iliăș, Ibrăileanu, Jătariu, Jugureanu, Kiriță, Kogălniceanu, Lăncrănjan, Lăcusteanu, Lepădatu, Manolache, Mille, Negri, Negruzzi, Olăreanu, Oprișan, Pallady, Pann, Pârvan, Papagheorghe, Philippide, Pillat, Rosetti, Russo, Seceleanu, Socol, Șandru, Șerbú, Tăslăuanu, Tonitza, Topîrceanu, Țițeica, Țurcanu, Udrea, Urziceanu, Velcea, Vintilescu, Zamfir, Zăbavă, Xenopol etc.
- 4. *Pseudonime* (nume de persoane, de obicei de scriitori, care înlocuiesc pe cele adevărate): Tudor Arghezi (pentru: Ion N. Theodorescu), George Bacovia (pentru: George Vasiliu), Ion Barbu (pentru: Dan Barbilian), Ana Blandiana (pentru: Otilia Coman), Ion Caraion (pentru: Stelian Diaconescu), Otilia Cazimir (pentru: Alexandra Gavrilesu), Barbu Delavrancea (pentru: Barbu Ștefănescu), Ilariu Dobridor (pentru: Constantin Cioroianu), Ștefan Augustin Doinaș (pentru: Ștefan Popa), Paul Everac (pentru: Petre Constantinescu), Laurențiu Fulga (pentru: Laurențiu Ionescu), Gala Galaction (pentru: Grigore Pișculescu), Gib Mihăescu (pentru: Gheorghe I. Mihăescu), Petre Pandrea (pentru: Petre Marcu), Al. Petroff (pentru: Dumitru Theodorescu), Ștefan Roll (pentru: Gheorghe Dinu), Dimitrie Stelaru (pentru: Dumitru Petrescu),

Vladimir Streinu (pentru: Nicolae Iordache), Ion Vineanu (pentru: Ion Iovanaki) etc.

5. *Denumiri ale funcțiilor de stat, politice și militare care intră în compunerea unor nume proprii de persoane:* Ali-Pașa, Negru-Vodă, Aleodor-Împărat, Cuza-Vodă, Mehmet-Bej, Batu-Han, Roșu-Împărat, Mihai-Voievod, Ștefan-Vodă, Mircea-Vodă, Dragoș-Vodă, Știrbei-Vodă etc.
6. *Titluri oficiale și onorifice, nume ale ordenelor și medaliei de stat:* Meritul Cultural, Meritul Științific, Ordinul „Mihai Viteazul”, Ordinul „Steaua României”, Doctor „Honoris Cauza”, Maestru emerit al Sportului etc.
7. *Unele formule de adresare în ierarhia bisericească:* Fericirea Voastră, Părinte Patriarh, Sanctitate, Sfinția Ta, Sfinția Voastră, Înalt Preasfinția Ta, Înalt Preasfinția Sa etc.
8. *Nume de personaje din mitologie și religioase:* Afrodita, Agamemnon, Apollo, Ares, Artemis, Athena, Augias, Bacchus, Calypso, Calisto, Carybda, Castor, Cassandra, Ceres, Cronos, Cupido, Daedalus, Demeter, Diana, Didona, Dionysos, Eros, Flora, Fortuna, Gaea, Hades, Hector, Helios, Hephaistos, Hera, Heracles (Hercules), Hermes, Hyperion, Ianus, Icarus, Iuno (Iunona), Jupiter, Leda (Lede), Mars (Marte), Midas, Minerva, Nausicaa, Nemesis, Neptunus, Nessus, Niobe, Oceanus, Odysseus (Ulysses), Oedipus, Orestes, Orpheus, Pan, Pandora, Paris, Patroclus (Patrocle), Pegasus, Peleus, Penelope, Persephone (Proserpina), Perseus, Phaedra, Phaëthon, Philomela, Pheonix, Pollux, Priamus, Prometheus (Prometeu), Proteus, Psiche, Pygmalion, Rea Silvia, Remus, Rhesus, Romulus, Sapho (Safo), Scylla, Selene, Semiramis, Sisyphus (Sisif), Styx, Tantalus, Tartarus, Telemachus, Theseus, Thetis, Tiresias, Uranus, Venus, Zephyrus, Zeus etc.; Ahriman, Alan, Amon-Ra, Antichrist, Buda, Brahma, Cristos, Dumnezeu, Iehova, Krisna, Mahomed, Vișnu, Zalmoxis (Zamolxis) etc.

9. *Nume de personaje din basme*: Albă-ca-Zăpada, Baba-Cloanța, Făt-Frumos, Flămânzică, Gerilă, Ghionoaia, Greuceanu, Harap-Alb, Ielele, Ileana Cosânzeana, Ochilă, Păcală, Păunașul Codrilor, Prâslea, Scufița Roșie, Setilă, Statu-Palmă-Barbă-Cot, Strâmbă-Lemne, Sfarmă-Piatră, Tândală etc.
10. *Nume de animale*: Azor, Castor, Grivei, Lăbuș, Molda, Patrocle, Pripășel, Ursu etc.; Breazu, Murgu, Roiba, Suru, Vânăta, Zefir, etc.; Joian, Joiana, Vinerica, Sâmbotin, Plăvan etc.
11. *Nume de aștri și de constelații*: Andromeda, Balanța, Balena, Calea Robilor, Berbecul, Capricornul, Casiopeea, Câinele Mare, Câinele Mic, Cloșca cu Pui, Dragonul, Fecioara, Jupiter, Lebăda, Leul, Lira, Luceafărul, Luna, Lupul, Marte, Mercur, Neptun, Orion, Pământul, Pegas, Perseu, Peștii, Pluto, Racul, Saturn, Săgeata, Săgetătorul, Scorpionul, Sirius, Soarele, Steaua Polară, Șarpele, Taurul, Racul, Uranus, Ursa Mare (Carul Mare), Ursa Mică (Carul Mic), Văcarul, Vărsătorul, Venus, Vizitiul, Vulturul etc.
12. *Nume geografice și teritorial-administrative*: Alba, America Latină, Antarctica, Antartida, Banat, Bosfor, Bucegi, Capul Bunei Speranțe, Capul Verde, Carpații Meridionali, Carpații Orientali, Caraiman, Ceahlău, Crișana, Delta Dunării, Dâmbovița, Dobrogea, Dolj, Dunăre, Golful Persic, Gorj, Groapa Filipinelor, Ialomița, Insula Șerpilor, Jiu, Lacul Sărat, Leaota, Maramureș, Marea Albă, Marea Mediterană, Moldova, Muntenia, Munții Apuseni, Munții Himalaia, Mureș, Nil, Nistru, Oceanul Pacific, Olt, Oltenia, Parâng, Peninsula Scandinavă, Podișul Transilvaniei, Prut, Semenice, Siret, Someș, Vâlcea, Orientul Apropiat, Orientul Mijlociu, Extremul Orient (Orientul Îndepărtat) etc.
13. *Nume de țări*: Afganistan, Africa de Sud, Africa Centrală, Albania, Algeria, Anglia (Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord), Angola, Arabia Saudită, Argentina,

Birmania, Bolivia, Bulgaria, Burundi, Canada, Cehia, Chile, China, Ciad, Columbia, Coreea, Danemarca, Ecuador, Egipt, Elveția, Estonia, Etiopia, Federația Emiratelor Arabe Unite, Filipine, Finlanda, Franța, Gabon, Germania, Georgia, Grecia, Gruzia, Japonia, Letonia, Liberia, Libia, Lituania, Malaezia, Mali, Maroc, Mauritania, Mexic, Mongolia, Mozambic, Namibia, Nigeria, Norvegia, Olanda, Oman, Pakistan, Panama, Paraguay, Peru, Portugalia, România, Senegal, Somalia, Spania, Statele Unite ale Americii, Sudan, Tanzania, Togo, Turcia, Ungaria, Venezuela, Vietnam, Zambia, Zimbabwe etc.

14. *Numele punctelor cardinale* (când au sensul de toponimice): Estul (Răsăritul), Vestul (Apusul), Nordul, Sudul.
15. *Denumiri de evenimente istorice*: Comuna, Imperiul Roman, Marea Unire, Reforma, Renașterea, Revoluția de la 1848, Răscoala din 1907, Unirea Principatelor etc.
16. *Nume de sărbători calendaristice naționale și internaționale* etc.: Anul Nou, Întâi Mai (1 Mai), Ziua Aviației, Ziua Eroilor, Ziua Marinei, Ziua Minerului, Ziua Victoriei, Ziua Unirii, Ziua Internațională a Copilului (a Femeii, a Muncii), Crăciunul, Paștile, 24 Ianuarie etc.
17. *Denumiri oficiale ale instituțiilor, ale organelor și organizațiilor de stat și politice, naționale și internaționale*: Academia de Înalte Studii Militare, Guvernul României, Parlamentul României, Președintele României, Adunarea Națională Franceză, Camera Lorzilor, Camera Comunelor, Partidul Național Țărănesc – Creștin și Democrat (PNT-CD), Partidul România Mare (P.R.M.), Partidul Democrației Sociale din România (PDSR), Partidul Unității Naționale Române (PUNR), Partidul Național Liberal (PNL), Partidul Social Democrat (PSD), Partidul Național Român (PNR), Alianța pentru România (ApR), Partidul Umanist din România (PUR), Organizația Națiunilor Unite (ONU), Consiliul de Securitate (CS), Federația Sindicală Mondială (FSM) etc.

18. *Denumiri oficiale ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor de tot felul:* Biblioteca Academiei (BA), Biblioteca Națională a României, Biblioteca Pedagogică Națională „I.C. Petrescu”, Editura Academiei (EA), Editura Științifică (EȘ), Editura Albatros (EA), Editura Teora (ET), Facultatea de Geografie, Institutul Politehnic, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Liceul Frații Buzești, Muzeul Literaturii Române, Uzina de Mașini Agricole „Semănătoarea”, Mitropolia Olteniei, Arhiepiscopia Sibiului, Episcopia Maramureșului, Asociația Crescătorilor de Albine din România (ACAR), Asociația Vânătorilor și Pescarilor Sportivi (AVPS), Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor (CARP), Colegiul Național „Sfântul Sava”, Liceul Militar „Dimitrie Cantemir”, Ministerul Sănătății, Patriarhia Română, Radioteleviziunea Română (RTVR), Societatea Națională de Petrol (SNP), Regia Autonomă de Transport București (RATB), Ministerul Educației Naționale (MEN), Facultatea de Litere, Fabrica de Mase Plastice, Întreprinderea de Calculatoare Electronice, Muzeul de Istorie Națională „Grigore Antipa”, Uniunea Artiștilor Plastici etc.
19. *Titluri de publicații* (numai la primul cuvânt), Gazeta matematică, Libertatea, Convorbiri literare, Curentul, Dreptatea, Limba română, Tribuna învățământului, România liberă, Evenimentul zilei, Ziua, Magazin, Național, Jurnalul național, Adevărul, Viața românească, Dilema, Cotidianul, Curierul național etc.
20. *Nume de edificii și de monumente:* Arcul de triumf, Monumentul aviatorilor, Columna lui Traian, Mănăstirea Tismana, Casa memorială „George Coșbuc”, Ateneul român, Sala sporturilor etc.
21. *Nume de localități:* Blaj, Cluj, Filiași, Huși, Iași, Lugoj, Mangalia, Năvodari, Olănești, Predeal, Rășinari etc.; Bolintinul din Deal, Gura Văii, Lunca Bradului, Poiana Negri, Râmnicu Vâlcea etc.; Borșa-Cătun, Burdujeni-

Stat, Ocna-Şugatag, Piatra-Olt, Slănic-Moldova, Târgu-Mureş etc.; Câmpulung, Ciorogârla, Dragodana, Sânmartin, Subpiatră etc.

22. *Nume de titluri ale unor opere* (literare, istorice, artistice etc.): Luceafărul, Mănăstirea Argeşului, Nunta Zamfirei, Oltul, Toma Alimoş; Istoria armatei române, Istoria pădurii româneşti; Rapsodia română; Lupta de la Călugăreni; Poarta sărutului etc.

23. *Nume de documente şi acte de importanţă naţională sau internaţională*: Conversiunea, Dezrobirea Țiganilor, Declarația drepturilor omului, Proclamația de la Islaz, Regulamentul Organic, Secularizarea averilor mănăstirești etc.

24. *Nume ale mărcilor de produse industriale*: Arctic, Calex, Zil, Diamant, Goldstar; Aro, Dacia, Mercedes, Renault, Skoda, Suzuki, Honda, Tico, Volvo, Fiat, Matiz, Nubira, Cielo etc.

B. Cuvinte străine

1. *Nume de persoane* (cu ortografia limbilor respective): Ady Endre, Vittorio Alfieri, Hans Cristian Andersen, Guillaume Apollinaire, Miguel Angel Asturias, Francis Bacon, Honoré de Balzac, Charles Pierre Baudelaire, Ludwig van Beethoven, Nikolai Alexandrovici Berdiaeff, Giovanni Boccaccio, Hristo Botev, Giordano Bruno, Michelangelo Buonarroti, Pedro Calderon de la Barca, Albert Camus, Karel Čapek, Thomas Carlyle, Pablo Casals, Piotr Ilici Ceaikovski, Anton Pavlovici Cehov, Miguel de Cervantes Saavedra, François René Chateaubriand, Winston Leonard Spencer Churchill, Georges Clemenceau, Jan Amos Comenius (Komenski), Kun-Fu tsî Confucius, Benedetto Croce, Olivier Cromwell, Alighieri Dante, Leonardo Da Vinci, Daniel Defoe, René Descartes, John Dewey, Feodor Mihailovici

Dostoievski, Iovan Ducici, Thomas Alfa Edison, Albert Einstein, Dwight David Eisenhower, Ralph Waldo Emerson, Serghei Alexandrovici Esenin, William Faulkner, Abu Kasim Mansur ben Hasan Firdusi, Mahatma Mokandas Karmchand Gandhi, Calderon Ventura Garcia, Charles de Gaulle, Johann Wolfgang Goethe, Iaroslav Hašek, Ernest Hemingway, Victor-Marie Hugo, Aldous Leonard Huxley, Henrik Ibsen, František Kafka, Lao-Tse, Li-Tai-Pe, Federico Garcia Lorca, Paolo Mantegazza, Adam Mickiewicz, Pablo Neruda, Omar Khayam, Gabriel Tureson Oxenstierna, Sandor Petöfi, Antoine de Saint-Exupéry, Abu-Abdallah Muşriffa Saadi, Ferdinand de Saussure, William Shakespeare, Jan Sibelius, Henryk Sienkiewicz, Sî-ma Tsien, Iordan Stratiev, U Siun, George Washington etc.

2. *Pseudonime*: Guillaume Apollinaire (pentru Wilhelm Apollinaris de Kostrowitzky), Alexandr Bestujev (pentru: Alexandr Alexandrovici Marlinski), Céline (pentru: Louis-Ferdinand Destouches), Chikamatsu Monzaemon (pentru: Sugimori Nobumori), Forez (pentru: François Mauriac), Anatole France (pentru: Anatole François Thibault), Maxim Gorki (Alexei Maximovici Peşkov), Jean Paul (pentru: Johann Paul Friedrich Richter), Le Corbussier (pentru: Charles Edouard Jeanneret-Gris), Lenau Nikolaus (pentru: Franz Niemesch Edler von Strehlenau), Malaparte Curzio (pentru: Curzio Suckert), Mansfield Katherine (pentru: Kathleen Murry Beauchamp), Metastasio Pietro (pentru: Pietro Antonio Domenico Bonaventura Trapassi), Migjeni (pentru: Gjorgj Nikolla Milosh), Jean Moreas (pentru: Joannis Papadiamantopoulos), Multatuli (pentru: Edward Dauwes Dekker), Pablo Neruda (pentru: Neftali Ricardo Reyes Basualto), Gérard de Nerval (pentru: Gérard Labrunie), Nervo Amado (pentru: Juan Crisostomo Ruis de Nervo), Novalis (pentru: Friedrich Leopold von Hardenberg), Jules Romain (pentru: Louis Farigoule), George

Sand (pentru: Amandine Lucie Aurore Dupinbaronne Dudevant), Stanislas (pentru: Stanislas Leszczynski), Stendhal (pentru: Marie-Henri Bayle), Mark Twain (pentru: Samuel Langhorn Clemens) etc.

3. *Nume geografice*: Adriatica, Africa, Ahhagar, Andaluzia, Alaska, America, Antile, Anzi, Asia, Atacama, Atlas, Australia, Balaton, Barents, Bermude, Bretagne, Burgas, Carintia, Catalonia, Caucaz, Cipru, Corsica, Dardanele, Dinarici, Erie, Europa, Florida, Galapagos, Gobi, Groenlanda, Hawaii, Hebride, Hudson, Jura, Kamceatka, Kalahari, Kattegat, Kola, Labrador, Liguria, Madagascar, Malta, Marmara, Normandia, Ohrid, Okinawa, Onega, Ontario, Patagonia, Peloponez, Pirinei, Pomerania, Prespa, Rodos, Sardinia, Siberia, Sicilia, Skagerrak, Sumatra, Tahiti, Tasmania, Terra-Nova, Tian-Şan, Tibet, Ural, Valencia, Volga, Zambezi etc.
4. *Nume de oraş*: Asuncion, Alger, Addis-Abeba, Amman, Ankara, Atena, Bagdad, Berlin, Berna, Bogota, Brasilia, Brazzaville, Bruxelles, Buenos-Aires, Budapesta, Cairo, Caracas, Ciudad de Mexico, Copenhaga, Dacca, Dakar, Damasc, Dar Es Salaam, Delhi, Djakarta, Dublin, Erevan, Florenţa, Geneva, Havana, Helsinki, Ierihon, Ierusalim, Innsbruck, Ispahan, Johannesburg, Kabul, Karachi, Kartoum, Kiev, Kinshasa, Lagos, La Paz, Lima, London, Los Angeles, Lusaka, Madrid, Manila, Mexic, Miami, Mogadicio, Montevideo, Montreal, Moscova, Napoli, New-York, Oslo, Ottawa, Panama, Paris, Phnom-Penh, Praga, Quebec, Quito, Rabat, Rangoon, Rio de Janeiro, Saigon, San Francisco, San José, San Salvador, Santiago, Seul, Singapore, Sofia, Stockholm, Sydney, Teheran, Tel Aviv, Tirana, Tokio, Tripoli, Ulan Bator, Vancouver, Varşovia, Viena, Vladivostok, Washington, Zagreb, Zaragoza, Zürich etc.
5. *Nume latine*: Ambrosius, Aurelius Augustinus, Avicenna (Abu Ali ibn Sina), Marcus Tullius Cicero,

Quintus Flaccus Horatius, Titus Carus Lucretius, Antonius Marcus Aurelius, Publius Ovidius Naso, Aulus Persius Flaccus, Caius Arbiter Petronius, Titus Maccius Plautus, Marcus Fabius Quintilianus, Caius Crispus Sallustius, Publius Syrus, Publius Cornelius Tacitus, Publius Terentius Afer, Tibullus Albius (Tibul), Titus-Livius, Marcus Terrentius Varro, Publius Vergilius Maro (Virgilius) etc.

6. *Nume grecești*: Ahile, Anacreon, Anaxagoras, Anaximenes, Arhimede, Aristofan, Aristotel, Democrit, Demostene, Diogene, Empedocle, Epictet, Epicur, Eschil, Esop, Euripide, Heraclit, Herodot, Hesiod, Isocrate, Lucian, Menandru, Pitagora, Platon, Sapho, Socrate, Sofocle, Solon, Teocrit, Teofrast, Thales, Teognis, Tucidide, Xenofon, Zenon etc.

VI. ABREVIERILE

1. *Simbolurile în chimie, fizică și matematică*: Au=aur, Ag=argint, Cu=cupru, Fe=fier, H=hidrogen, Hg=hidrargir (mercur), Mg=magneziu, O=oxigen, A=amper, V=volt, d =diametru, l =lungime, n =număr natural (întreg), r =rază etc.
2. *Unitățile de măsură*: g=gram, kg=kilogram, l=litru, dal=decalitru, m=metru, km=kilometru etc.
3. *Punctele cardinale*: N (nord), S (sud), E (est), V (vest).
4. *Cuvintele de adresare*: d-ta (dumneata); dv., dvs. sau d-voastră (dumneavoastră); d-ei (dumneaei); d-nei (doamnei); d-lui (dumnealui, domnului), d-lor (dumnealor, domnilor), D-sa (Domnia sa), D-sale (Domniei sale).
5. *Prenumele persoanelor*: M (Mihai) Eminescu; I.L. (Ion Luca) Caragiale; B. (Barbu) Delavrancea; A. (Alexandru) Vlahuță etc.

6. *Indicațiile bibliografice*: *art.* (articol), *cap.* (capitol), *cf.* (confer=compară), *f* (folio=filă numerotată o singură dată, pe o singură față), *ib.* sau *ibid.* (ibidem=de același autor și în același loc), *id.* (idem=de același autor), *lucr.cit.* (lucrarea citată), *op.cit.* (opera citată), *p.* sau *pag.* (pagina), *pass.* (passim=în diverse locuri), *r.* (rândul), *r°* (recto=prima pagină sau pagina din dreapta), *v.* (vezi), *v°* (verso=fața a doua a paginii, dosul paginii, contrapagina).
7. *Indicațiile din corespondență*: *N.B.* (nota bene=indicație prin care se atrage atenția în mod deosebit); *P.S.* (post-scriptum=indicație prin care se arată că, după semnarea unei scrisori, urmează un adaos, o completare); *L.S.* (locul sigiliului, ștampilei); *s.s.* (cu semnătura sa).
8. *Titlurile academice*: *acad.* (academician), *arh.* (arhitect), *conf.* (conferențiar), *dr.* (doctor), *dr.doc.* (doctor docent), *ing.* (inginer), *prof.* (profesor) etc.
9. *Gradele militare*: *cap.* (caporal), *serg.* (sergent), *slt.* (sublocotenent), *lt.* (locotenent), *mr.* (maior), *col.* (colonel), *gen.* (general) etc.
10. *Unele cuvinte folosite frecvent în limbă*: *a Chr.* (ante Christum=înainte de Christos), *Adm.* (administrație), *A.G.A.* (Adunarea Generală a Acționarilor), *Alg.* (algebră), *Anat.* (anatomie), *Arhit.* (arhitectură), *Astron.* (astronomie), *BIG* (articole de băcănie, industriale și de tip „Gospodina”), *Biol.* (biologie), *Bot.* (botanică), *Chim.* (chimie), *C.P.* (cal-putere; căsuța poștală), *Econ.* (economie), *Fin.* (finanțe), *Fiz.* (fizică), *Geogr.* (geografie), *Geol.* (geologie), *Geom.* (geometrie), *Gram.* (gramatică), *Jur.* (juridic), *Mar.* (marină), *Mat.* (matematică), *Mec.* (mecanică), *Med.* (medicină), *Meteor.* (meteorologie), *Mineral.* (mineralogie), *Mit.* (mitologie), *Muz.* (muzică), *Opt.* (optică), *Ornit.* (ornitologie), *R.A.* (Regia Autonomă), *Sericic.* (sericicultură), *Tehn.* (tehnică), *Telef.*

(telefonie), *Tipogr.* (tipografie), *Zool.* (zoologie) etc.; *a.c.* (anul curent), *a.m.* (antemeridian, de dimineață), *ap.* (apartamentul), *bd.* (bulevardul), *bl.* (blocul), *cca* (circa=aproximativ), *d.a.* (după-amiază), *d.ex.* sau *de ex.* (de exemplu), *e.n.* (era noastră, al erei noastre), *et.* (etajul) etc. (etcaetera= și celelalte), *fam.* (familiar), *fig.* (figurat), *î.a.* (înainte de amiază), *î.e.n.* (înaintea erei noastre), *jud.* (județul), *nr.* (numărul), *obs.* (observație), *O.Z.N.* (obiect zburător neidentificat), *p.m.* (postmeridian=după amiază), *S.A.* (Societate pe Acțiuni), *sc.* (scara), *sec.* (secolul), *S.O.S.* (din engl. „Salvați sufletele noastre” – Save our souls), *str.* (strada), *ș.a.* (și altele), *ș.a.m.d.* (și așa mai departe), *șos.* (șoseaua), *V.I.P.* (din engl. *very important person*, „persoană foarte importantă”), *V.S.H.* (viteză de sedimentare a hematiilor) etc.

11. *Termeni folosiți în analiza limbii (fonetică, vocabular, gramatică):* *A* (atribut), *a.adj.* (atribut adjectival), *a.adv.* (atribut adverbial), *acc.* (accentuat/ă), *Ac.* (acuzativ), *adj.* (adjectiv; adjectival), *adv.* (adverb; adverbial), *afirm.* (afirmativ/ă), *a.interj.* (atribut interjecțional), *a.num.* (atribut numeral), *Ap.* (apozitie), *AP.* (propoziție apozitională sau apozitivă), *a.pron.* (atribut pronominal), *arg.* (argou; argotic), *arh.* (arhaic; arhaism), *art.* (articol; articulat), *a.s.* (atribut substantival), *AT.* (subordonată atributivă), *a.vb.* (atribut verbal), *C.* (complement), *c.ag.* (complement de agent), *C.AG.* (subordonată completivă de agent), *card.* (cardinal), *c.cdf.* (complement circumstanțial condițional), *C.CDT.* (subordonată circumstanțială condițională), *c.cnt.* (complement circumstanțial consecutiv), *C.CNT.* (subordonată circumstanțială consecutivă), *c.csv.* (complement circumstanțial concesiv), *C.CSV.* (subordonată circumstanțială concesivă), *c.cz.* (complement circumstanțial de cauză), *C.CZ.* (subordonată circumstanțială de cauză), *c.cumul.* (complement circumstanțial cumulativ), *C.CUMUL.* (subordonată

circumstanțială cumulativă), *c.d.* (complement direct), *C.D.* (subordonată completivă directă), *c.exc.* (complement circumstanțial de excepție), *C.EXC.* (subordonată circumstanțială de excepție), *c.i.* (complement indirect), *C.I.* (subordonată completivă indirectă), *c.instr.* (complement circumstanțial instrumental), *C.INSTR.* (subordonată circumstanțială instrumentală), *c.l.* (complement circumstanțial de loc), *C.L.* (subordonată circumstanțială de loc), *c.m.* (complement circumstanțial de mod), *C.M.* (subordonată circumstanțială de mod), *cond.* (modul condițional), *conj.* (modul conjunctiv), *conjct.* (conjuncție; conjuncțional), *cons.* (consoană; consonantic), *c.op.* (complement circumstanțial opozițional), *C.OP.* (subordonată circumstanțială opozițională), *coord.* (coordonată; coordonatoare), *c.rel.* (complement circumstanțial de relație), *C.REL.* (subordonată circumstanțială de relație), *c.s.* (complement circumstanțial de scop), *C.S.* (subordonată circumstanțială de scop), *c.soc.* (complement circumstanțial sociativ), *C.SOC.* (subordonată circumstanțială sociativă), *c.t.* (complement circumstanțial de timp), *C.T.* (subordonată circumstanțială de timp), *D.* (dativ), *dem.* (demonstrativ), *E.P.S.* (element predicativ suplimentar), *f.* (feminin), *fig.* (figurat), *G.* (genitiv), *ger.* (gerunziu; gerunzial), *hot.* (hotărât), *imper.* (imperativ/ă), *imperf.* (imperfect), *impers.* (impersonal), *ind.* (indicativ), *inf.* (infinitiv), *int.* (interogativ), *interj.* (interjecție; interjecțional), *intrans.* (intransitiv), *invar.* (invariabil), *înv.* (învechit), *jarg.* (jargon; de jargon), *m.* (masculin), *m.m.c.p.* (mai mult ca perfectul), *n.* (neutru), *N.* (nominativ), *neg.* (negativ), *nehot.* (nehotărât), *n.p.* (nume predicativ), *num.* (numeral), *opt.* (optativ/ă), *ord.* (ordinal), *P.* (predicat), *P.A.* (predicat adverbial), *part.* (participiu; participial), *perf.c.* (perfectul compus), *perf.s.* (perfectul simplu), *pers.* (persoana; personal), *P.I.* (predicat interjecțional),

pl. (plural), *P.N.* (predicat nominal), *pop.* (popular), *pos.* (posesiv), *P.P.* (propoziție principală), *PR.* (subordonată predicativă), *pref.* (prefiț), *prep.* (prepoziție; prepozițional), *prez.* (prezent, prezumtiv), *pron.* (pronume; pronominal), *prop.* (propoziție), *PR.S.* (subordonată predicativă suplimentară), *P.S.* (propoziție secundară, subordonată), *P.V.* (predicat verbal), *R.* (propoziție regentă), *refl.* (reflexiv), *reg.* (regionalism; regional; regentă), *S.* (subiect), *SB.* (subordonată subiectivă), *sec.* (secundară), *sg.* (singular), *sil.* (silabă), *subord.* (subordonată; subordonatoare), *suf.* (sufix), *sup.* (supin), *tranz.* (tranzitiv), *unipers.* (unipersonal), *V.* (vocativ), *vb.* (verb; verbal), *vb.cop.* (verb copulativ), *viit.* (viitor), *voc.* (vocală; vocalic) etc.

VII. PUNCTUAȚIA

Este reprezentată prin 11 semne specifice și două nespecifice. Astfel:

1. **PUNCTUL** [.] marchează grafic o pauză care se face în vorbire, cu coborârea tonului. El se pune:

a) *după propoziții sau fraze independente ca înțeles*: S-a inserat [.] Cineva a deschis ușa [.] A aprins lampa [.] Unul din cei zece se apropie de mine [.] Se așează pe marginea patului [.] Zaharia Stancu, *Descult*); Când fură aproape de Zâna Crăiasă, făcură popas într-o pădure, de unde se vedea(u) palaturile cele strălucite ale zânei [.] Se învoiră cu Făt-Frumos și cu credinciosul său să aștepte la tulpina unui copaci bătrân până s-o întoarca lupul [.] (Petre Ispirescu, *Lupul cel năzdrăvan și Făt-Frumos*);

b) *după cuvinte sau grupuri de cuvinte izolate, echivalente ale unor propoziții independente*: – Dormi? – Nu [.] – Nici eu [.] (Zaharia Stancu, *Descult*); După câteva clipe, m-a poftit înăuntru. – Intră. – Mulțumesc. Vii de

departe? – *Din susul Dunării* [.]. – Oi fi ostenit, taică? – Nițeluș [.]. (ibidem);

c) *înaintea propozițiilor și a frazelor introduse prin conjuncția și*, care sugerează succesiunea neîntreruptă a unor acțiuni: Am mers, am mers [.]. *Și* aş fi tot mers. (Zaharia Stancu, *Descult*); – Vine, vine acuma, puișorul mamei! răspunde cucoana [.]. *Și* sărută pe nepoțel; apoi îi potrivește pălăria. (I.L. Caragiale, *D-I Goe*);

d) *după propozițiile unor fraze fragmentate* (în raportul de coordonare și de subordonare): Merge tata [.]. Merge mama [.]. Merge soră-mea Evanghelina, soră-mea Rița [.]. Merge frate-meu Ion [.]. (Zaharia Stancu, *Descult*); Când își aduse aminte că el plecase să aducă mume-si mere de la măru roșu, voi s-o zbughească [.]. *Dar*ă zâna măiastră îl opri și-l întrebă unde se duce [.]. (Petre Ispirescu, *Voinicul cel fără de tată*); – Vorbiți cu logofătul Strâmbu [.]. Să ne îngăduie să luăm din depozit un braț de scânduri și o căciulă de cuie [.]. (Zaharia Stancu, *Descult*); Lupul îi spuse că hoțul este împăratul păsărilor [.]. Că el, când venea a fura merele, aduna păsările cele mai agere la zbor și cu ele în stol venea de le culegea [.]. (Petre Ispirescu, *Lupul cel Năzdrăvan și Făt Frumos*);

e) *înaintea și în urma unor părți de propoziție dintr-o propoziție fragmentată*: – Măine veniți la săpatul viei [.]. *Cu sapele voastre* [.]. Trec repede anii [.]. *Nespus de repede...* (Zaharia Stancu, *Descult*);

f) *după propozițiile sau frazele enunțiative* (cu propoziții principale și secundare): Ai lui porniseră de cu seară în sus pe Jiu [.]. Potecile se prefăcură în șuvoaie, iar din satele de pe vale nu se mai auzi nimic [.]. (Gala Galaction, *La Vulturii*); Femeile aveau broboadă cafenie pe cap; fetele erau cu capetele goale gătite cu flori de grădină [.]. (Mihail Sadoveanu, *Neamul Șoimăreștilor*); Inima lui e plină de milă pentru cei nenorociți și limba lui e dulce și plină de mângâieri [.]. (A. Vlahuță, *România pitorească*); Dar niciodată nu mi-am închipuit că Dobrogea

ar putea deveni o imensă grădină [...] (Geo Bogza, *Dobrogea! Dobrogea!*);

g) după propozițiile enunțiative optative sau la sfârșitul unor fraze cu propoziții dependente de optative: Aș vrea odată-n viață tu/ Să te înalți în sus [...] (Mihai Eminescu, *Din noapte*); Ar fi rupt-o d-a fuga [...] (Petre Ispirescu, *Broasca țestoasă cea fermecată*); Dar pentru asta ar trebui să mă duc la oraș la școală [...] (Zaharia Stancu, *Desculț*); – Când aș ști că-mi vei fi de ajutor să sfârșesc ce am pus de gând, mai-mai că aș face așa precum zici tu [...] (Petre Ispirescu, *Ileana Sânziana*);

h) după propoziții enunțiative dubitative: – Nume de păgâni sunt. – Or fi, oameni buni [...] (Zaharia Stancu, *Desculț*).

i) după propozițiile imperative sau la sfârșitul unor fraze cu propoziții dependente de imperative, rostite pe un ton neutru care le anulează caracterul imperativ: – Dă-mi, fă, Margareto, o fărâma de pâine [...] (Zaharia Stancu, *Desculț*); – Să treci pe la mine [...] (ibidem); – Tată, lasă-mă și pe mine să fac o încercare, lasă-mă, rogu-te, să mă duc și eu să-mi încerc norocul [...] (Petre Ispirescu, *Ileana Simziana*);

j) după o propoziție exclamativă sau după o frază alcătuită dintr-o propoziție exclamativă urmată de propoziții subordonate (în care tonul exclamativ se pierde până la sfârșitul frazei): – Cum aș mai mânca carne din mielul ăla al nostru [...] (Petre Ispirescu, *Înșir' te mărgăritari*); Cum n-aș iubi-o acum, când, dându-și un nou chip, rămâne la fel de ciudată, învăluită în marea ei taină [...] (Geo Bogza, *Dobrogea! Dobrogea!*);

k) după o propoziție interogativă indirectă (în cadrul unei fraze): Atunci el întrebă pe cal de ce este iarba pârlită [...] (Petre Ispirescu, *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*);

l) după paranteza de la sfârșitul unei propoziții sau fraze: Se scrie însă (cu) de-amănuntul (de-a mănuntul fiind simțit ca format din *amănunt*) [...] (*Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație*, Ediția a V-a, A.R., E. Univers enciclopedic, București, 1995, p. 34); Pluralul substantivelor

și adjectivelor masculine terminate în x (cs) se scrie și se pronunță cs: *fix*–*ficși*, *ortodox*–*ortodocși* (nu *fixi*, *ortodoxi*) [...] (ibidem, p. 25);

m) *în interiorul parantezei în care se află o propoziție sau o frază întreagă*: Chiriac: Mă duc să-i trimeț gornistul cu biletul pentru mâine. (Iese repede [...]) – I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*; (Se anunță cap. VI și VII cu sumarele lor, în numărul viitor [...]) – Barbu Șt. Delavrancea, *Patria unora și patria tuturor*; Pristanda: Ascult! (Merge în fund la stânga și aduce pe Cațavencu [...]). Poftim, stimabile, poftim. (Îl introduce și iese repede [...]) – I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*.

Excepții:

Nu se pune punct:

- după titlurile cărților (al operelor literare și muzicale): *Zăpezile* (de Paul Anghel); *Romante și cântece de voie bună* (Editura Muzicală, București, 1981) etc.
- după formulele de adresare din scrisori și cuvântări (unde substantivele sunt în cazul vocativ, cerând prezența virgulei, nu a punctului): *Dragă Ioane* [...]; *Onorată asistență* [...]; *Iubiți concetățeni* [...]; *Scumpa mea mamă* [...] etc.
- după unele abrevieri: *d-ta d-voastră Tarom Romarta* etc.
- după simbolurile din chimie, fizică și matematică: *O H Mg*; *A V*; *d l n r* etc.
- după simbolurile unităților de măsură: *g Kg*; *l dal*; *m Km* etc.
- după simbolurile punctelor cardinale: *N S E V*

2. SEMNUL ÎNTREBĂRII [?] marchează grafic o intonație specifică, cu urcarea sau coborârea tonului. El se pune:

- a) *după cuvintele și grupurile de cuvinte interogative*:
- *Apoi* [?] – Se trage de supt cal împăratul nost'... – *Și* [?]
 - Se trage și Roșu vodă și cade mototol. (B.Șt. Delavrancea, *Stăpânea odată*); Să facem legătură. – *Așa* [?] – Așa! (Petre Ispirescu, *Aleodor Împărat*); – Mă uitam, măria ta. – Ei, unde [?] – Iacă, așa... – *Ei, cum așa?* (B.Șt. Delavrancea, *Stăpânea odată*) etc.

Când cuvântul interogativ este o interjecție intonată, în același timp, și exclamativ, după ea se pun ambele

semne: – Închipuiește-ți, Dănuț, că Olguța a început să-l combată pe Tache Ionescu! – *Ei* [?!] – Și încă cum! (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*).

b) *după propozițiile și frazele interogative*: Scară nu era. Ce să faci [?] Voia să intre. (Petre Ispirescu, *Porcul cel fermecat*) – De unde știi că mă gândesc [?] (B.Șt. Delavrancea, *Paraziții*) etc.

Când comunicarea este intonată interogativ și exclamativ, în același timp, după ea se pun ambele semne: – Pe mine, fata lui Hagi Cănuță, să-ndrăznești tu să mă bați, păcătosule, janghinosule și râiosule [?!] (I.L. Caragiale, *Kir lanulea*); – Măria ta, mai vezi, mai auzi, or ți s-a făcut foame și-ți vine să dormi [?!] (B. Șt. Delavrancea, *Neghiniță*) etc.

c) *după propoziții și fraze din vorbirea indirectă liberă*: Măcar s-o vadă. Unde-o fi [?] De unde-l vrăjește, din ce colț îl pofteste cu atâta stăruință la dânsa [?!] (Emil Gârleanu, *Când stăpânul nu-i acasă*) etc.

d) *după propozițiile interogative retorice*: Nu ești frumoasă, nu ești înavuțită [?...] pentru ce curg lacrămile tale [?...] (Alec Russo, *Cântarea României*) etc.

e) *după cuvintele, grupurile de cuvinte sau propozițiile cu caracter dubitativ-deliberativ*: – Miel [?]... Ce fel de miel [?]... Cum miel [?]... Miroase a oaie... (B.Șt. Delavrancea, *Hagi-Tudose*); Însă cel mare se dă după ușa și – să tragă, să nu tragă [?] – în sfârșit, trage zăvorul... (Ion Creangă, *Capra cu trei iezi*); L-a zărit. Uite-l, îi vede mărgelile ochilor. Iese [?] Iese oare [?] Da, da; așa, încă un pas, încă unul, doi, așa! (Emil Gârleanu, *Când stăpânul nu-i acasă*) etc.

f) *după o propoziție incidentă*: Nu l-am găsit nicăieri – ce-o fi făcând [?] – și nu știu unde să-l mai caut. etc.

g) *după o replică nerostită dintr-o conversație, redată prin mimică și gesturi*: – Știi ce? –... [?] – Scriu și eu cu tine. (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*) etc.

Când replica nerostită are caracter interogativ și exclamativ, în același timp, se pun amândouă semnele de

punctuație: – Dumneata știi ce e poezia? – [!?] – Atunci ce tot spui prostii cu poeții de azi? (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*).

h) după titlul unei opere literare, cu valoare interogativă directă; Ce te uiți cu ochii galeși [?] (de A. Vlahuță), Unde ni sunt visătorii [?] (idem), Dar ochii tăi [?] (de Tudor Arghezi) etc.

Când titlurile sunt considerate propoziții interogative indirecte, depinzând de regente neexprimate, nu mai primesc semnul întrebării: *Ce te legeni, codrule* (de Mihai Eminescu), *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* (idem), *De ce nu-mi vii* (idem) etc.

i) după rezervele sau îndoielile exprimate de un vorbitor față de o afirmație anterioară (așezat între paranteze rotunde): Obișnuită să fie iubită, nu se laudă în tramvaie și nu-l face pe eroul [?] căzut să joace public, exasperându-i suferința... (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*) etc.

3. SEMNUL EXCLAMĂRII [!] marchează grafic o intonație specifică, cu urcarea și apoi coborârea tonului. El se pune:

a) după anunțarea locurilor vizitate într-o excursie: – Colțu' Ortoaia [!] – Osoiu [!] – Gura Sunătorii [!] – Colțu' Acrii [!] – Balta Fagului [!] – Căldarea [!] – Dâmbu Colacului [!] – La Cruce [!] – Balta Cânelui [!] – Toancele [!] (A. Vlahuță, *România pitorească*) etc.

b) după o propoziție sau o frază exclamativă: Ce dulce cânta freamătul codrilor întunecați [!] Ce tânără și falnică era când se bătea cu stâncile, ca să-și facă loc în lume [!] (A. Vlahuță, *România pitorească*) etc.

c) după fiecare exclamație dintr-o înșiruire: Ce conace [!] ce gospodării [!] ce rost temeinic [!] (Gala Galaction, *La Vulturi!*) etc.

d) după o propoziție sau o frază imperativă: – Urcați-vă-n vagoane [!] (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*); Zdrobiți

orânduiala cea crudă și nedreaptă/ Ce lumea o împarte în mizeri și bogați [!] (Mihai Eminescu, *Împărat și proletar*) etc.

Când intensitatea vocii crește gradat, *după propoziția imperativă* apar mai multe semne de exclamare: Mosafirul intră. Peste un moment intră și doamna... Dumnezeule, tu care ții vămile văzduhului! Cine era? Infamul! – *leși* [!] – Doamna mea, am să ies după ce vă voi da o mică explicație... – *leși* [!!] – Vă datoresc... – *leși* [!!!] – Șase mii de franci, pe care vă rog să-i primiți. (I.L. Caragiale, *Momente și schițe*)

e) *după o propoziție exclamativă incidentă*: Veniseră cu toții la sfat – *nici prin gând nu ne trecuse* [!] – și acum discuțiile se aprinseseră și mai mult.

f) *după interjecții sau locuțiuni interjecționale*: Oh [!] Doamne, Doamne, ce bun ești, ce înțelept ești! (B. Șt. Delavrancea, *Hagi-Tudose*); *Ehei* [!] la dânsa nu prea se gândise! (Emil Gârleanu, *Când stăpânul nu-i acasă*); – *Bravo* [!] bun vin ai, domnule Stavrache. (I.L. Caragiale, *În vreme de război*); *Vai* [!] tot mai gândești la anii, când visai în academii... (Mihai Eminescu, *Scrisoarea II*); *Ha, ha* [!] bine v-au mai făcut, pughibale spurcate ce sunteți! (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); *Vai de mine* [!] îi vine rău băiatului înăuntru! (I.L. Caragiale, *D-I Goe*) etc.

Când interjecția este intonată exclamativ și interogativ, în același timp, după ea se pun ambele semne: Mioara, surprinsă, încântată, acesta fiind felul ei de receptivitate artistică, normal: – A [!?] Di Tulpină? (Camil Petrescu, *Teatru*) etc.

g) *după o repetare sau o înșiruire de interjecții*: Didina (căzând d-a-ndăratelea pe un scaun și leșinând): A [!] a [!] a [!] (I.L. Caragiale, *D-ale carnavalului*); Uneori făcea fi, fi, fi, *tiha* [!] *tiha* [!] *tiha* [!], *chiau* [!] *chiau* [!] *chiau* [!], *clings* [!] (Ioan Al. Brătescu-Voinești, *Privighetoarea*); *Bang* [!] *Dang* [!] *Bing* [!] Sună clopotul. (Zaharia Stancu, *Descult*); – *Pu-pu-pup* [!] *pu-pu-pup* [!] *pu-pu-pup* [!] (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*) etc.

h) *după substantive în cazul vocativ* (uneori repetate cu aceeași intensitate a tonului): Cațavencu: *Nenorocitul* [!] ți-ai aruncat norocul în gârlă: te făceam om! (I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*); Tipătescu: Zoe [!] Zoe [!] fii bărbată... (ibidem); Cațavencu: *Domnilor* [!]... *Onorabili concetățeni* [!]... *Fraților* [!]... (ibidem); De la o vreme, mama, crezând că s prin livadă undeva, iese afară și începe a striga, de da duhul dintr-însa: „*Ioane* [!] *Ioane* [!] *Ioane* [!]” și Ion, pace! (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*) etc.

Pentru marcarea creșterii gradate a intensității vocii, uneori, apar după vocative mai multe semne de exclamare: Efimița... – *Leonido* [!] (Zgomotul se repetă) *Leonido* [!!] (Pauză; zgomotul se repetă cu putere. Cocoana se repede peste un scaun cu exasperare, se împiedică și cade peste patul lui Leonida.) *Leonido* [!!!] (I.L. Caragiale, *Leonida față cu reacțiunea*); – *Ionel* [!] *Ionel* [!!] *Ionel* [!!!] Du-te dincolo, mamă, spargi urechile dumnealui! (idem, *Vizită*)

i) *după unele titluri de opere literare*: *La Vulturi* [!] (de Gala Galaction); *Sărăcuțul* [!]... (de Emil Gârleanu); *Cinste* [!] de (B.Șt. Delavrancea); *Afară* [!] (idem); *Sus, națiune* [!] (de Elena Văcărescu); *Mortua est* [!] (de Mihai Eminescu); *O, rămâi* [!] (idem) etc.

j) *în locul replicilor nerostite, redată prin mimică și gesturi*, exprimând surpriza, admirația, nedumerirea etc.: –... Dar pentru altul, ridicase Rodica genele, zâmbind. – ... [!] – Mă crezi? – Nu te cred. (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*); – Unde a plecat? – La Iași, conită. –... [!] N-are decât să rămâie acolo! (ibidem) etc.

Când replica de acest fel presupune un caracter exclamativ și interogativ, se folosesc ambele semne de punctuație: – Nu-i sunt tată, domnule, strigă omul răgușit... – [!?] –... Suntem camarazi... (I.L. Caragiale, *Momente și schițe*)

Când intensitatea unei asemenea replici sau caracterul emotiv al comunicării crește gradat, numărul semnelor de exclamare crește și el odată cu acestea: –

...Mi se-ntâmplă câteodată să am sume mari cu mine...
bunăoară ca acum... – [!]. – Glumă e să mă arză o dată
cu o avere de om. ... [!!] – patruzeci de mii de franci! –...
[!!!] (I.L. Caragiale, *Momente și schițe*)

k) în interiorul propozițiilor, închis în paranteză, când
autorul își exprimă îndoiala sau ironia față de cele afirmate
anterior (echivalent cu *sic* „chiar așa”): Am scris lui Barbu
în franțuzește [!], ca să-l felicit pentru discursul tău. (I.L.
Caragiale, *Correspondența*).

4. VIRGULA [,] marchează grafic o pauză scurtă
făcută în cursul vorbirii, redând grafic ritmul vorbirii și
intonația în propoziție și în frază. Ea grupează la un loc
cuvintele sau grupurile de cuvinte care formează unități de
înțeles, părțile de propoziție, despărțindu-le de restul
propoziției și atrăgând atenția asupra lor, sau delimitează
grafic anumite propoziții în cadrul frazei.

În propoziție

Se pune virgulă:

a) între părțile de propoziție de același fel (nelegate
prin conjuncțiile *și*, *sau*):

– subiecte: *Tiță Uie* [,] *Ududui* [,] *Picică* [,] *moș David Floroiu* [,] *Ovedenie* îndeamnă rumânii. (Zaharia Stancu, *Descult*);

– nume predicative (de același fel): *Și ochii ei îi păreau mari* [,] *adânci* [,] *învăpăiați*. (B.Șt. Delavrancea, *Sentino*)

– attribute (de același fel): În versul lui urlă crivățul
iernelor grozave care înghețau marea, pe lira lui suspină
dorul *de soție* [,] *de prieteni* [,] *de patria* lui pururea
frumoasă și surâzătoare. (A. Vlahuță, *România pitorească*);

– complemente (de același fel): Mi-a mângâiat *capul*
[,] *gâtul* [,] *obraji*, cu mâini reci. (Zaharia Stancu, *Descult*);

l-au sunat clopotul scurt [,] *zvâcnit* [,] *repezit* [,] *a ceartă*, așa cum vorbea de pe gard. (ibidem);

– elemente predicative suplimentare (de același fel): Îl văd *muncind* [,] *luptând* [,] *căzând* și ridicându-se iar... (A. Vlahuță, *România pitorească*);

b) *între părțile de propoziție de același fel* (precedate de adverbul de mod de subliniere și): În adâncu-i se pătrunde/ Și de lună [,] și de soare [,]/ Și de paseri călătoare [,]/ Și de lună [,] și de stele [,]/ Și de zbor de rândurele [,]/ Și de chipul dragei mele. (Mihai Eminescu, *La mijloc de codru des...*) (*aici între complemente de agent*);

c) *în locul unui verb (predicativ sau copulativ) omis prin elipsă*: Printre bărbați [,] printre femei [,] noi, copiii. (Zaharia Stancu, *Descult*); nenea Mihalache s-a întors cu carul acasă încărcat cu porumb până la loitre... Ceilalți [,] cu cinci-șase banițe pe fund. (ibidem); Ferestrele școlii sunt fumurii. Pereții [,] coșcoviți, gălbui. (ibidem);

d) *între apozitia explicativă și substantivul explicat sau înainte și după apozitie*: ...acei trei fruntași ofițeri sunt hatmanii Iablonovski și Pototki, și cel din mijlocul lor însuși Ion Sobieski [,] *regele Poloniei*. (Costache Negruzzi, *Sobieski și românii*); Încă Victorița [,] *nevasta căpitanului* [,] luase un condei să însemne cu vorbe toate felurile de sunete pe care le scotea. (Ioan Al. Brătescu-Voinești, *Privighetoarea*);

e) *după participii pasive* (singure sau urmate de complemente de agent) cu funcție de attribute circumstanțiale): *Speriată* [,] (Sultânica) privea în toate părțile (B.Șt. Delavrancea, *Sultânica*); *Obosită* de gânduri [,] se întorcea spre casă cu căutătura-n jos. (ibidem);

f) *după construcțiile gerunziale și participiale nominale, fără sau cu determinări, așezate la începutul propoziției*: *Fiind neatent* [,] n-a reținut esențialul; *Ajuns medic* [,] s-a dedicat binelui public;

g) după sau înainte și după unele complemente circumstanțiale (urmate sau nu de determinări): Odată [,] într-o zi de sărbătoare [,] Niță se plimba singur prin curte cu o carte în mână. (I.L. Caragiale, *Păcat*); Împărăteasa [,] de colo până colo [,] bombănea. (B.Șt. Delavrancea, *Stăpânea odată*); Lângă cal [,] tolănit în iarbă, picotă de somn pândarul. (Zaharia Stancu, *Desculț*);

h) după elementele predicative suplimentare așezate înaintea subiectului și a predicatului: Cu fața umflată [,] cu buzele mânjite de sânge [,] cu mâinile zgâriate [,] mă întorc în băătură. (Zaharia Stancu, *Desculț*);

i) înainte și după cuvintele sau propozițiile incidente: ...și-i ca o ușurare întârzierea zilelor crunte. Căci [,] în adevăr [,] crunte se arată să fie, în strășnicia poruncilor de sus. (Victor Ion Popa, *Floare de oțel*); Căci într-o zi [,] știu bine [,] sufletul tău de azi va fi în inima ta, asemeni întocmai cu înspăimântătoarea icoană în care te-am zugrăvit. (ibidem);

j) după adverbele de afirmație și de negație, care au valoare de propoziție neanalizabilă coordonată cu o propoziție analizabilă: –Da [,] a învățat ingineria! răspunse furios Irinel. (B. Șt. Delavrancea, *Irinel*); – Ce-ai făcut cu ele? Le-ai fript? – Nu [,] le-am îngropat. (Zaharia Stancu, *Desculț*);

k) după, înainte și după sau numai înaintea substantivelor în cazul vocativ: – Tată [,] tu ai trecut Dunărea? (Zaharia Stancu, *Desculț*); – Încotro te zdruncini [,] unchieșule? (Victor Ion Popa, *Velerim și Veler Doamne*); – Ține-te zdravăn [,] stăpâne [,] că iar am să zbor. (Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*);

l) după interjecții (inclusiv când acestea sunt urmate de un substantiv în vocativ): – Nu mi-ai pus apă de băut. – Ei [,] nu Ț-am pus! Ț-am pus. (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*); – Așa-i surâdeai și înainte? – O [,] înainte de tot..., la început. (Gib Mihăescu, *La „Grandiflora”*); – Mă [,] spune drept... dacă-l știi pe ăsta, să-ți spui altul. (I.L. Caragiale, *Calul dracului...*); Iacă [,] mi-e... (B.Șt. Delavrancea, *Stăpânea*);

odată...); – *Uite* [,] îndată, cât ai bate din palme. (Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*); *Hai* [,] Ilinco, nu te mai uita, așterne o pătură pe prispă. (Marin Preda, *Moromeții*);

Când interjecția de adresare se află după verb, ea se pune între virgule: – Taci [,] *mă* [,] din gură! zise și Nilă... (Marin Preda, *Moromeții*); – Pui [,] *fa* [,] mâncarea aia o dată?! zise Moromete liniștit. (ibidem).

m) *numai înainte sau înainte și după conjuncția coordonatoare conclusivă așadar și locuțiunea conjuncțională cu aceeași valoare prin urmare*: Era într-adevăr spațioasă [,] *așadar* (*prin urmare*) potrivită pentru noi.; Peste trei zile [,] *așadar* [,] poposiră în lunca Argeșului.; Să recapitulăm [,] *prin urmare* [,] toate evenimentele..

Excepții:

Nu se pune virgulă:

– *după interjecțiile de adresare urmate de un substantiv în vocativ* (cu care acesta formează o unitate de rostire): – De ce, *măi domnișoară?* (Ionel Teodoreanu, *Prăvale Baba*); – *Ei Cătălin*, acu-i acu / Ca să-ți încerci norocul. (M. Eminescu, *Luceafărul*); – *Măi Dudulică*, n-am nimic cu Chira. (Zaharia Stancu, *Desculț*); – *Măi băietu tatii*, mă! ...*Mă derbedeule... Mă ticălosule...* (Victor Ion Popa, *Velerim și Veler Doamne*); *Ei, efendi, bre efendi*, la parfum nu-ți trebuie ochi și urechi. (B. Șt. Delavrancea, *Nu e „geaba” cafea*) etc.;

– *după interjecțiile hai, iată, na, păi, poftim și uite* (când nu sunt urmate de substantive în vocativ): – *Hai* înainte, căluțele. (Dumitru Stăncescu, *Sora soarelui*); *Iată* cincizeci de agale, / *Iată* cincizeci de pașale. (*Antologie I*); *Na* ici! bea tu întâi... (I.L. Caragiale, *Teatru*); *Păi* învață! răspunse femeia moale. (Marin Preda, *Moromeții*); *Poftim* cartea împrumutată!; *Uite* cocostârcii... zise el deodată. (Mihail Sadoveanu, *Un om năcăjit*). După interjecția *ia*, urmată de verb, nu se pune virgulă: *Ia* mai lasă, zise Ilinca... (Marin Preda, *Moromeții*); *Ia* să-mi dai tu mie samă, / *Ia* să-mi dai pe murgul vămă. (*Toma Alimoș*);

– *între părțile de propoziție de același fel, când acestea sunt legate prin conjuncțiile și, sau*:

• *subiecte*: *Soarele și un vântuleț* zbiceau văile. (B. Șt. Delavrancea, *Sultânica*); Floarea acestei plante este *albă sau roșie*;

• *nume predicative*: Trupul îi era *moale și cald* încă. (B.Șt. Delavrancea, *Răzmirița*); Floarea acestei plante este *albă sau roșie*;

• *attribute*: Aburii, *groși și dulcegi*, se încolăceau din tavă până la grinzii. (B. Șt. Delavrancea, *Sultănica*); Se anunțase sosirea *directorului sau a contabilului*;

• *complemente*: Iar unii din copii... au dat *peste Miu și Cobia* lungiți unul lângă altul. (B. Șt. Delavrancea, *Răzmirița*);... și vioara s-auzea *limpede și puternic*. (idem, *Milogul*); Tratatul ce el încheie cu Baiazet la 1393 asigură românilor... dreptul d-a face *război sau pace*. (Nicolae Bălcescu, *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul. Introducere*).

• *elemente predicative suplimentare*: "...A alergat veselă *și mângâitoare* înaintea bărbatului său. (B.Șt. Delavrancea, *Liniște*); Se urcase la volan *treaz sau băut?*;

– *între subiect și predicat* (indiferent de poziția lor în propoziție sau de determinările acestora): *Olguța intră* în casă, cu capul sus, strănutând. (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*); *Moș Nichifor era harabagiu* (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); Numai *Dunărea*, neostenită, *curge* mereu *șușotind*. (Zaharia Stancu, *Desculț*); Pe o masă *ardea o lumânare*. (B. Șt. Delavrancea, *Liniște*); În aceste clipe însă se *înghesui* pe neașteptate *un glas* neprietenos și străin. (Marin Preda, *Moromeții*) etc.;

– *între verbele, expresiile verbale impersonale, locuțiunile adverbiale sau adverbele predicative și subordonatele lor subiective*: – *Bine ar fi!* dacă ai face dumneata altceva... ^{2/} (Zaharia Stancu, *Desculț*); – *Darie, ție-ți place!* ^{1/} să înveți? ^{2/} (ibidem); *Îmi venea!* ^{1/} să râd cu hohot. ^{2/} (Gib Mihăescu, *La „Grandiflora”*); *Bineînțeles!* ^{1/} că e adevărat. ^{2/}; *De bună seamă!* ^{1/} că nu-l putem opri. ^{2/} etc.;

– *între predicat și complementele directe, indirecte și circumstanțiale* (când acestea sunt așezate după predicat): Fata *a îndeplinit* porunca. (I.L. Caragiale, *Abu-Hasan*); Locuitorii *râdeau* de dânsul. (Petre Ispirescu, *Ileana Simziana*); Roatele *se învârtiră* brusc. (Gib Mihăescu, *La „Grandiflora”*); El *intră* în cabinetul doctorului. (Marin Preda, *Moromeții*); *leșea* seara în sat. (Zaharia Stancu, *Desculț*) etc.;

– *înainte și după conjuncțiile coordonatoare însă, deci și adverbul totuși* (așezate în interiorul unei propoziții): Deodată *însă* el își dădu seama că, dacă mama lui se duce, nu mai e nimic de făcut cu coroana. (Marin Preda,

Moromeții); S-au sculat **deci** împăratul și împărăteasa și s-au dus la unchiuș acasă. (Petre Ispirescu, *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*); ...răspunse mormăind, dar glasul i se auzi **totuși**. (Marin Preda, *Moromeții*); Unele hore se leagănă mândre..., altele repezi, bătute **totuși** vijelios pe loc. (Zaharia Stancu, *Descult*) etc.

În frază

Se pune virgulă:

a) *între toate tipurile de propoziții principale coordonate* (juxtapuse sau joncționale): Ziua umbla ¹/ [,] / noaptea se odihnea.²/ I.L. Caragiale, *Kir lanulea*); Nu caut vorbe pe ales¹/ [,] / Nici / știu²/ cum aș începe.³/ (Mihai Eminescu, *Luceafărul*); O să facem casă ¹/ [,] /dar/ n-o să se vândă nici un fel de jumătate de pogon.²/ (Marin Preda, *Moromeții*); Nu-mi trebuie flamuri¹ [,] Nu voi sicriu bogat.²/ [,] /Ci-/mi împlețiți un pat/ Din tinere ramuri.³/ (Mihai Eminescu, *Mai am un singur dor*); Sau rămâi acasă¹/ [,] /sau/ mergi cu noi?²/; O luptă-i viața¹/ [,] / **deci** te luptă/ Cu dragoste de ea cu dor.²/ (George Coșbuc, *Lupta vieții*) etc.

Excepție:

Nu se pune virgulă între propozițiile coordonate prin conjuncția **și** (copulativă) ori **sau** (disjunctivă): V-am văzut¹/ **și** / v-am însemnat.²/ (Zaharia Stancu, *Descult*); – Moș Gheorghe, ¹/ dac-aș fi eu fata matală²/ **și**/ dac-aș face obrăznicii,³/ m-ai bate?¹/ (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*); Vii cu noi¹/ **sau**/ rămâi acasă?²/; Ne-a comunicat¹/ că va pleca²/ **sau**/ că va mai rămâne o zi.³/

b) *între toate tipurile de propoziții subordonate* (coordonate juxtapuse):

AT.: Gândul¹/ că ne-am putea rătăci ²/ [,] /c-am putea rămânea fără pic de lumină, în boștura („văgăuna”) aceasta umedă și fioroasă³/, ne taie pofta de a merge mai departe.¹/ (A. Vlahuță, *România pitorească*);

SB.: Până la douăzeci de ani va trebui¹/ să fi ocolit cel puțin o dată pământul²/ [,] / să fi văzut mii și mii de chipuri omenești diferite.³/; (Zaharia Stancu, *Descult*);

- PR.: Hotărârea a fost¹/ să mai așteptăm²/ [,]/ să nu ne grăbim cu acuzațiile.³/;
- C.D.: Și mă întreabă¹/ dacă plâng²/ [,]/ dacă o să mai vie tata³/ [,]/ dacă mi-e dor de el⁴/ și/ dacă-l visez noaptea...⁵/ [,]/ (B.Șt. Delavrancea, Zobie);
- C.I.: Mă gândesc¹/ că n-are timp²/ [,]/ că o să întârzie.³/;
- C.AG.: Toate sunt lucrate¹/ de cine nici nu gândești²/ [,]/ de cel ce va constitui o surpriză pentru voi toți.³/;
- C.L.: Unde nu este apă¹/ [,]/ unde arșița este prea mare²/, acolo plantele se ofilesc.³/;
- C.T.: Când nu vom mai putea răbda¹/ [,]/ Când foamea ne va răscula²/, Hristoși să fiți,³/ Nu veți scăpa/ Nici în mormânt!⁴/ (George Coșbuc, Noi vrem pământ);
- C.M.: Se mișca ca o vârtelniță¹/ fără să știe²/ [,]/ fără să vrea.³/ (B.Șt. Delavrancea, Sultănica);
- C.CZ.: Acum,¹/ că ne-am deșteptat²/ [,]/ că ne simțim puternici³/, vrem⁴/ să intrăm în drepturile și pământurile noastre.⁵/ (Nicolae Bălcescu, Istoria românilor supt Mihai-Voievod Viteazul);
- C.S.: Ca să-și muncească și mai bine moșia¹/ [,]/să aibă recolte mai bogate²/ [,]/ să câștige mai mult³/, boierul a cerut și nemților vite de jug.⁴/ (Zaharia Stancu, Descult);
- C.CDT.: Dacă ai veni mai devreme¹/ [,]/ dacă timpul ne-ar fi favorabil²/, am face treabă bună.³/;
- C.CSV.: Orice-ai zice¹/ [,]/ orice-ai face²/, rezultatul este același³/;
- C.CNT.: Făt Frumos era atât de strălucitor¹/, încât la soare te puteai uita²/ [,]/ dar/ la el ba.³/ (Petre Ispirescu, Făt-Frumos cu părul de aur);
- C.INSTR.: Și/ cu câtă carte știu¹/ [,]/ cu câtă nu știu²/, peste câțiva ani pot³/ s-ajung dichiu la vreun mitoc.⁴/ (Ion Creangă, Amintiri din copilărie);
- C.SOC.: A plecat¹/ cu cine venise²/ [,]/ cu cei ce-l chemaseră³/ și/ cu cel ce anunțase sosirea⁴/;

C.OP.: Aşa^{1/} În loc să critici greşalele străine^{2/} [,]/ În loc să râzi de alţii^{3/}, mai bine râzi de tine.^{1/} (Gr. Alexandrescu, *Satră. Duhului meu*);

C.CUMUL.: Pe lângă că fumează^{1/} [,]/ în afară că bea,^{2/} mai joacă şi cărţi.^{3/};

C.REL.: Mergem cu toţi acolo^{1/} să verificăm barajul^{2/} dacă are vreo spărtură^{3/} [,]/ dacă mai rezistă până la primăvară.^{4/};

C.EXC.: N-a făcut nimic altceva^{1/} decât să mă enerveze^{2/} [,]/ să-mi pună răbdarea la încercare.^{3/};

PR.S.: Îl simt^{1/} cum se ridică noaptea din pat^{2/} [,]/ cum iese pe uşă în vârful picioarelor^{4/} [,]/ cum coboară scările.^{4/} (Zaharia Stancu, *Descult*);

c) între propoziţiile apozitive coordonate juxtapuse: Avea două dorinţe^{1/}:/ să ia concursul ^{2/} [,]/ să realizeze manualul.^{3/};

d) între unele propoziţii subordonate şi regentele lor.

A.T.: De ce să fiţi voi sclavii milioanei nefaste,/ Voi^{1/} [,]/ ce din munca voastră abia puteţi trăi?^{2/} (Mihai Eminescu, *Împărat şi proletar*);

C.D.: Ce-a câştigat într-o vară ^{1/} [,]/ a băut într-o seară.^{2/} (Folclor);

C.I.: Cui e obişnuit cu mersul trenurilor^{1/} [,]/ o oprire în afară de cele prevăzute în itinerar îi dă de gândit.^{2/} (I.L. Caragiale, *Nuvele şi schiţe*);

C.L.: Unde auzi vorbă multă^{1/} [,]/ acolo-i spor puţin.^{2/} (Folclor);

C.T.: Când doi se ceartă^{1/} [,]/ al treilea câştigă.^{2/} (Folclor);

C.M.: Cum îţi vei aşterne^{1/} [,]/ aşa vei dormi.^{2/} (Folclor);

C.CZ.: Şi la toată lumea plăcea^{1/} [,]/ fiindcă era om deştept şi blând.^{2/} (I.L. Caragiale, *Nuvele şi schiţe*);

C.S.: Adună la tinerete^{1/} [,]/ ca să ai la bătrâneţe.^{2/} (Folclor);

C.CDT.: Dacă vrei^{1/} [,]/ eu îţi arăt un drum mai scurt.^{2/} (Ion Agârbiceanu, *În întuneric*);

C.CSV.: *Oricare-ar fi sfârșitul luptei!* [,] / *Să stai luptând?*,
căci ești dator.³ / (George Coșbuc, *Lupta vieții*);

C.CNT.: ...începu! / să cânte un cântec de dor? [,] *de plângeau
lemnele și pietrele?* (Petre Ispirescu, *Omul de piatră*);

C.OP.: *Moțoc îi sărută mâna, asemenea cânelui!* / *care?*, *în
loc să muște?* [,] / *linge mâna care-l bate?* (Costache
Negruzzi, *Alexandru Lăpușneanu*);

C.CUMUL.: *Și!* *în afară că era micuță!* [,] / *mai era și
supraîncărcată de mobilă?* (Zaharia Stancu, *Rădăcinile
sunt amare*);

e) *între apozitive și propozițiile care includ termenul
explicat*: *Nu-și mai bătea capul decât cu copiii oamenilor
din sat!* [,] / *ceea ce era și meseria lui de învățător?* (Ioan
Slavici, *Nuvele*); *Dezmierd un chip de copilă în felul meu!*
[,] / *adică umplu un album cu diferite expresii ale unui
singur cap?* (Mihail Eminescu, *Nuvele*);

f) *înainte și după propozițiile intercalate în propozițiile
regente*: *De aceea!* [,] *când Polina îl chemă din urmă pe
Birică?* [,] / *chemarea nu miră pe nimeni!* (Marin Preda,
Moromeții); *Și spune-i!* / *că l-a(u) ajuns zilele?*, *că?* [,] *dacă
stema îl apasă așa de greu!* [,] / *nici nu se mărește?*, *nici nu
se micșorează?* (B.Șt. Delavrancea, *Palatul de cleștar*);

g) *înainte sau înainte și după propozițiile incidente*: – *Am
pus-o de mămăligă!* [,] / *zice moș Vasile, scărpinându-se în
cap?*; – *Bag seamă!* [,] / *zice muncitorul!* [,] *d-ta ori ești lovit
cu leuca?*, *ori altă treabă n-ai?* / *decât să râzi de mine?* (I.L.
Caragiale, *Partea poetului*);

Excepții:

Nu se pune virgulă:

- *între subordonatele subiective sau predicative și
regentele acestora*: *Cine se scoală de dimineață!*
departe ajunge? (Folclor); *Dar!* *de-acum trebuie!* / *să ne
mai punem și câte pe-oleacă de carte?* (Ion Creangă,
Amintiri din copilărie); *Dar!* / *dacă a tăcut!*, *asta nu
înseamnă?* / *că n-a gândit?* (I.L. Caragiale, *Nuvele și*

schite); Datoria lor este^{1/} să alerge prin cetate.^{2/} (Alexandru Odobescu, *Scieri literare și istorice*);

- între subordonatele atributive neizolate (determinative) și regentele lor. Câinele^{1/} care latră^{2/} nu mușcă.^{1/} (Folclor); Mi-a dat un sfat^{1/} căruia i-am ghicit resortul interior.^{2/} (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*); Rogojinaru scoase o foaie galbenă^{1/} pe care o arătă conductorului cu mândrie ostentativă.^{2/} (Liviu Rebreanu, *Răscoala*);
- între subordonatele completive directe sau indirecte și regentele lor (când urmează după acestea): N-am spus nimănui^{1/} încotro plec.^{2/} (Zaharia Stancu, *Descult*); – Fii încredințat^{1/} că nu eu, ci puterea milosteniei și inima ta cea bună te ajută, Harap Alb^{2/} (Ion Creangă, *Povestea lui Harap Alb*);
- între completivele de agent și regentele acestora: Corturile au fost ridicate^{1/} de cine le instalase acolo.^{2/}; Au fost văzuți^{1/} de cei ce trecuseră pe drum.^{2/};
- între subordonatele circumstanțiale și regentele lor (când subordonatele sunt așezate după predicatele regentelor):

C.L.: S-au dus^{1/} unde au vrut ei.^{2/};

C.T.: La noi au ajuns^{1/} când a răsărit luna.^{2/};

C.M.: Băiete, procedezi^{1/} cum crezi de cuviință.^{2/};

C.CZ.: Păi n-a trimis^{1/} că n-a putut.^{2/};

C.S.: Du-te^{1/} să le ajuți la vie.^{2/}; Mergi^{1/} de-i dă afară.^{2/};

C.CDT: Vino^{1/} dacă ai timp.^{2/}; Anunță-l^{1/} de-l vezi.^{2/};

C.CSV.: Plânge^{1/} deși n-a bătut-o nimeni.^{2/};

C.CNT.: Țipau^{1/} de ne asurzeau.^{2/}; Minte^{1/} de-ngheață apele.^{2/};

C.SOC.: A plecat^{1/} cu cine venise.^{2/}; Vii^{1/} cu cine vrei.^{2/};

C.INSTR.: A lovit^{1/} cu ce avea la îndemână.^{2/};

C.EXC.: Altceva n-a făcut^{1/} decât să-l supere.^{2/};

- între predicativa suplimentară și regentă: Îl văd' / că șchiopătează.^{2/}

5. PUNCTUL ȘI VIRGULA [;] marchează grafic o pauză mai mare decât cea redată prin virgulă și mai mică decât cea redată prin punct. Este mai mult *un mijloc stilistic* decât unul gramatical, folosirea lui fiind dictată de preferințele celui care scrie textul.

El este folosit:

a) *pentru a despărți (a fragmenta) grupuri de propoziții care formează unități relativ independente în cadrul unor fraze mai lungi* (și care sunt în raport de coordonare sau de subordonare): Hai de mânăncă, dar să știi că mi te-ai lehametit de la inimă [;] doar să te porți de-acum tare bine, să mai fiu ceea ce-am fost pentru tine [;] dar nu știu, zău!... (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); Dar la unul nu se dă și la altul se dă [;] matale nu vi se dă, că sunteți târgoveț, cum s-ar zice, și nu știți daraverile pământului. (Victor Ion Popa, *Floare de oțel*); Într-atâta figura-i era descompusă, că nici nu-l recunoscurea la început [;] iar când apucă în lumină, se speriară de înfățișarea-i sălbatecă. (Gib Mihăescu, *La „Grandiflora”*); – Eram curioasă să știu... dacă, lăsând pe Baldovin, culoarea din ochii lui putea deveni mai groaznică [;] dacă asprul acela metalic putea să se facă și mai aspru, și mai metalic. (ibidem);

b) *pentru a despărți propoziții în cadrul unor fraze* (coordonate sau subordonate): Țugurlan spusese aceste cuvinte cu un glas al lui cunoscut numai de nevastă-sa [;] ea pufnise în râs, aducându-și parcă aminte de cine știe ce lucru vesel, spus de el cu acest glas. (Marin Preda, *Moromeții*); Mesteca mereu, cu un aer nemulțumit [;] vărsase din greșeală prea multă apă de dinți în paharul cu apă [;] îl usturau gingiile. (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*); Pe lângă aceasta, mai avea strânse și părăluțe albe pentru zile negre [;] căci lega paraua cu zece noduri și tremura după ban. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*);

c) *pentru a despărți propoziția incidentă de continuarea vorbirii directe*: – Înțeleg, a zis băiatul căscând [;] da' vorba mea e, noaptea asta nu ne odihnim

deloc?... e cam târzior... (I.L. Caragiale, *Calul dracului*); – Nu face nimica, a răspuns duhul foarte încet [:] eu plec de aici. (idem, *Kir lanulea*); – Îți cer o mie de iertări, îmi zise el, apropiindu-se [:] este o mulțime de vreme de când n-am venit la d-ta. (Costachi Negruzzi, *O alergare de cal*).

6. DOUĂ PUNCTE [:] marchează grafic o pauză mai mică decât cea redată prin punct. Ele anunță vorbirea directă, o enumerare, o explicație sau o concluzie, apărând după o propoziție, între două propoziții și între două grupuri de propoziții, în interiorul frazei sau la sfârșitul ei: Atunci baba zice [:] – Să vedem; întrebarea n-are greș. (Ion Creangă, *Povestea lui Stan Pățitul*); Ajunge atâta [:] răsfățul e gata. (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*); Dar ce se întâmplă mai la urmă puse capăt la toate [:] prea târziu se hotărî să descopere pe Monaru printre cei prezenți. (Gib Mihăescu, *La „Grandiflora”*); În continuarea șoselei, de la centru spre răsărit, veneau rând pe rând [:] o fântână de piatră, școala primară, o uliță..., primăria comunei..., casa notarului... (Marin Preda, *Morometzii*); Am venit să-mi văd neamurile [:] pe unchiu-meu Tone, pe mătușă-mea Finica, pe ceilalți. (Zaharia Stancu, *Desculț*); Dar odată, la Blagoveștenie, a făcut ce-a făcut și din toată sărăcia a cumpărat un crap mare și borțos, ceva rar [:] patru chile și plin de icre. (I.L. Caragiale, *Cănuță om sucit*); Și cum începu să soarbă, să înecă, tuși, vărsă jumătate cafeaua pe el, apoi puse ceașca pe masă și zise încet băiatului care îi adusese cafeaua [:] – Du-mă la cine m-a cinstit!... (B. Șt. Delavrancea, *Nu e „geaba” cafea*); Dar nu e vreme de discuții filologice [:] sosește trenul și nu stă mult. (I.L. Caragiale, *D-I Goe*).

Două puncte se pun:

a) după un verb de declarație (exprimat sau subînțeles): Scot capul și-l întreb [:] – De ce numaidecât ofițer? (Zaharia Stancu, *Desculț*); Dar el tot cu bunătate [:] – De unde nu-i, de-acolo nu se varsă, fiilor... (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); ...un copil de uriaș, purtându-se pe meleagurile astea, a găsit într-o vale un sat de-ale noastre

ș-a dat fuga la mă-sa bucuros [:] „Uite, mamă, ce-am găsit eu.“ (A. Vlahuță, *România pitorească*);

b) după un verb care anunță reproducerea unor zgomote sau sunete: Și pornind eu cu demâncarea, numai ce și aud pupăza cântând: [:] – *Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup!* (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); Atunci Stan aleargă la poartă, zicând [:] *Țibă, Hormuz, na, Balan, nea! Zurzan, dați-vă-n lături, cotarle!* (idem, *Povestea lui Stan Pățitul*); Domnu își lovește ușor diapazonul de colțul catedrei [:] *laaa!* (Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*); ...pițigoiul răspunse de două ori [:] „*Cirip, cirip*“ (Tudor Arghezi, *Piatra Pițigoiului*);

c) după un substantiv care anunță vorbirea directă: În această pace adâncă, ...pocni răcnetul deznădăjduit [:] „*Fugiți! fugiți! vin turcii!...*“ (Gala Galaction, *La Vulturi!*); Unii, luați mai repede, se întorceau, râzând, la declarații mai exacte [:] – *Păi, am cam vreooo... hai să zic așa... să tot fie trei fălci...* (Victor Ion Popa, *Floare de oțel*);

d) înaintea citării unui text, a unui proverb, a unei zicale: Odihnească-se în pace gloriosul Ștefan, că n-au fost spuse-n deșert cuvintele mândre și-nțelepte, pe care ni le-a lăsat cu limbă de moarte [:] „*Dacă dușmanul vostru ar cere legăminte rușinoase de la voi, atunci mai bine să muriți prin sabia lui decât să fiți privitori împilării și ticăloșiei țării voastre.*“ (A. Vlahuță, *România pitorească*); Vorba aceea [:] „*Decât codaș la oraș, / Mai bine-n satul tău fruntaș*“ (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); Vorba aia [:] „*uită-te la față și mă-ntreabă de viață.*“ (I.L. Caragiale, *Calul dracului*); Și vorba ceea [:] „*Lucrul rău nu pierе cu una, cu două*“ (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); Vorba ceea [:] „*Se ține ca râia de om.*“ (ibidem); Ș-apoi nu știi că este-o vorbă [:] „*Dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă și dacă-i popă, să citească...*“ (ibidem);

e) înaintea unei enumerări (în narațiuni și descrieri): Și de atunci, fiecare din cei șapte frați, înapoindu-se pe plaiurile Vrancei, s-au așezat la poalele munților,

întemeindu-și fiecare sate, după *numele* lor [:] *Bodești, Spinești, Negrilești, Bârsești, Spulber, Păulești, Nistorești*. (*Povestea Vrancei*); În pântecul acestor munți zac comorile minerale cele mai bogate și mai felurite din Europa [:] *sarea, ferul, argintul, arama, plumbul, mercuriul, zincul, antimoniul, arsenicul, cobaltul, tuteaua, telurul și... aurul...* (Nicolae Bălcescu, *Ardealul*); Cu toată graba mea și tâcâiala inimii, îl vedeam lămurit în minte [:] *galben, cărunț, tăcut, desprețuitor, singur...* (B.Șt. Delavrancea, *Liniște*);

Uneori, cele două puncte apar după enumerare, cuvintele care anunță punându-se la sfârșitul ei (rar, în descrieri): *Un mintean* negru cu găitane de fir, *cioareci* la fel, cu pajeri pe genunchi, *o mantie* scurtă pe umeri, *cizme-nalte* în picioare cu piteni de argint; la coapsă, *un paloș* scurt și drept și-n mână *o țurcă* de samur cu surguci [:] *iată îmbrăcămintea* sa. (Alexandru Odobescu, *Doamna Chiajna*); Mii și mii de *primejdii, nenorociri* peste nenorociri, *zbuciumări* peste *zbuciumări*, o viață plină de *nevoi* și de *dureri* [:] le presimțea, le știa parcă pe *toate* cum vin. (Ioan Slavici, *Mara*);

f) *înaintea unor explicații* (care, frecvent, au valoare de propoziții apozitive): Duc-o *viață* pe care nu o explici decât ca și viața unui câine [:] *nu mai e nici urât, nici frumos, nici cinstit, nici bine, nici rău*. (B. Șt. Delavrancea, *Liniște*); Știa *un lucru* [:] *că așa, numai din senin, n-a plecat Persida de la călugărițe*. (Ioan Slavici, *Mara*);

g) *după cuvintele (de) exemplu, astfel, anume și iată, care anunță explicări, precizări, exemplificări făcute de vorbitor la cele spuse mai înainte*: „Adjectivul pronominal posesiv se adaugă direct la substantiv, fără articol, în cazul unor nume de persoane cu relații strânse între ele (mai ales de rudenie). **De exemplu** [:] *frate-meu, soacră-mea, tată-meu, unchiu-meu, stăpână-mea, bunică-mea*.” (*Gramatica limbii române*, vol. I); Fiecare a procedat în consecință. **Astfel** [:] Nicușor a rămas pe loc, iar Mioara a plecat cu

primul tren.; Mai rămânea o singură posibilitate. **Anume** [:] să încercăm al doilea drum.; Veniseră și colegi de-ai lui. **Iată-i** [:] Ionică, Vasile și Ciprian.;

h) *înaintea unei propoziții care exprimă o concluzie, o consecință*: În fața lui a apărut un podeț [:] *a trecut peste el.*; A văzut că drumul se înfunda [:] *s-a întors la punctul de plecare.*;

i) *înaintea unor propoziții care exprimă deliberarea*: Și așa, trezindu-se el în multe rânduri vorbind singur, ca nebunii, sta în cumpene [:] *să se însoare... să nu se însoare?* (Ion Creangă, *Povestea lui Stan Pățitul*);

j) *în locul unui verb predicativ sau copulativ*: A intrat în bucătărie [:] *nimeni* ! (nu era); Prea v-ați bătut joc de limbă, de străbuni și obicei/ Ca să nu s-arate-odată ce sunteți [:] *niște mișei!* (sunteți) (Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*); Dumnezeuul nostru [:] *umbră*; patria noastră [:] *o frază*. (este) (idem, *Epigonii*);

k) *între propoziții principale (uneori)*: Răsufierea-i era slabă¹/ [:]/ abia aburea pe o mică oglindă²/ (B. Șt. Delavrancea, *Liniște*); Dar ziua e și ea binecuvântată¹/ [:]/ ea ziua și-a agonisit puținică avere.²/ (Ion Slavici, *Mara*); – Am scăpat împărăția¹/ [:]/ rugați-vă pentru iertarea mea²/ (I.L. Caragiale, *Poveste*).

7. SEMNELE CITĂRII (GHILIMELELE) [„.....”] sau [«.....»] sunt semne grafice folosite pentru *reproducerea* întocmai a unor cuvinte, grupuri de cuvinte sau texte spuse sau scrise de cineva. Ele se folosesc:

a) *la începutul și la sfârșitul unei citări, închizând vorbirea directă*:

- citare așezată după cuvintele care o anunță, începând cu majusculă și precedată de două puncte: ...și-mi zice răsând urât: [„Ce? *nu-ți mai aduci aminte? Ori ești mândră și nu mai vrei să cunoști pe frățiorul tău iubit, pe Verde-mpărat?*”] (I.L. Caragiale, *Poveste*);

Uneori, această citare este despărțită prin virgulă de restul comunicării: Starițul, nemaiputându-i sta împotriva, zicea de la o vreme: [„]Hai pacam, părinte Isaia,[“] cinstindu-l cu rachiu îndulcit cu miere, pahar după pahar. (Ion Creangă, *Popa Duhu*).

- citare așezată înaintea cuvintelor care o anunță: [„]M-am fript!["] s-a gândit Negoită. (I.L. Caragiale, *Kir Ianulea*);
- citare după o propoziție interogativă din vorbirea directă: – Păi nu ți-am mai spus? [„]Tu, Moromete, nu te speria că n-ai cărți și că n-ai venit astă-toamnă, eu te trec clasa numai să vii la examen. Să înveți pentru examen, că nu ți-am pus note["]... (Marin Preda, *Moromeții*);
- citare terminată cu punct (semnele citării se pun înaintea acestuia, când vorbirea directă intervine în cursul propoziției sau frazei, sau după acesta, când vorbirea directă reprezintă o propoziție sau o frază independentă): ...și decât să încerci numai așa lucrurile, mai bine să șezi departe, cum zici, căci, mila Domnului: [„]Lac de-ar fi, broaște sunt destule["]; Și l-a bătut vodă cu mâna pe umăr, zicându-i: [„]Moșule, să știi că de azi înainte ești omul meu, și la domnie ți-i deschisă ușa oricând.["] (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*);
- citare terminată cu semnul întrebării sau semnul exclamării (semnele citării se pun după acestea): [„]Ce să fie acolo?["] ziceau oamenii, alergând care de care din toate părțile. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); După aceea ridică un pahar, zicând: [„]Mă închin, băieți, la fața voastră cu sănătate, ca la un codru verde! Când ne-a fi mai rău, tot așa să ne fie!["] (ibidem);
- citare separată de restul comunicării, prin virgulă sau prin linie de pauză (mai rar): [„]– Bine zici, bădiță["][„] îi răspunsei. (Al. Odobescu, *Pseudokinighetikos*);

[„]Bădiță, ce livede e asta?["] [–] îl întrebam, trecând pe niște guși de văi. (ibidem);

- referirea la autorul vorbirii directe din mijlocul citării este separată prin virgulă sau prin linie de pauză: [„]Puțin îmi pasă de numărul odăii[,] își zise el[,] numai să-mi fie destul de mari, potrivite cu grosimea gâtului meu.["] (Ioan Slavici, *Comoara*); [„]Ce nu e femeia aceasta în stare să facă [–] zise el în gândul lui [–] ca să mă bage-n slăbiciune și să-mi stoarcă banii!?["] (ibidem);

b) la încadrarea cuvintelor, a grupurilor de cuvinte (inclusiv denumiri) sau a unui proverb citat: ...căci auzise ea spuind la biserică, în [„]Parimeî["], că omul învățat înțelept va fi. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*); ...apoi a pus nume scaunului [„]Calul Balan["] și l-a lăsat în școală. (ibidem); Cale de-un ceas, până la [„]Fântâna Măcrișului["], urcușul e trăgănat. (A. Vlahuță, *România pitorească*); ...prin satele Olteniei auzi vorbindu-se de [„]Domnu Tudor["], ca și cum ieri ar fi trecut pe acolo [„]viteazul răzbunător["] al poporului. (ibidem); Vorba românului: [„]nu e pentru cine se gătește, ci pentru cine nimerește.["] (Al. Odobescu, *Pseudokinighetikos*);

Uneori, cuvântul sau grupul de cuvinte reprodus și încadrat în ghilimele exprimă *ironia*: Prietenii țin să afle pentru care afacere [„]foarte serioasă["] a venit în capitală munteanul lor. (I.L. Caragiale, *Nuvele și schițe*). Alteori, el exprimă *interesul* deosebit, insistența, importanța pe care i-o acordă vorbitorul: Brânzovenescu: Nu pricepi, neică Zaharia, vorba noastră? Adică [„]noi["], partidul nostru, pentru cine votăm noi, pentru cine lucrăm noi? (I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*): Dar de unde să știe ascultătorii aceia din lumea de rând ce însemnează [„]Carnavalul de Venezia["] și [„]Variațiuni["]! (idem, *Ion*);

c) înainte și după reproducerea unui text: Scrisoarea se isprăvea cu următorul post-scriptum: [„]Și eu am mâncat dulceață din gavanoasele de la Olguța. Bună mai era,

mamă dragă! Numai la noi acasă se face așa bună dulceată!["] (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*);

d) înainte și după titlurile operelor literare, artistice sau științifice și ale publicațiilor citate într-o propoziție sau frază: Dealtfel, asemenea producții, cu intenții didactice, întâlnim și la Creangă: [„]Fata babei și fata moșneagului["], [„]Cinci pâni["], [„]Povestea unui om leneș["] ș.a. (Iorgu Iordan, *Precuvântare* la volumul I. *Basmele românilor*, de Petre Ispirescu); Am admirat îndelung tabloul [„]Cosași odihnindu-se["] de pictorul Camil Ressu.; Pentru aceasta a consultat [„]Gramatica limbii române["], editată de Academia Română; Leonida: ...pui mâna întâi și-ntâi pe [„]Aurora democratică["], ca să văz cum mai merge țara. (I.L. Caragiale, *Conu Leonida față cu reacțiunea*); Jupân Dumitrache: Apoi, nu-i zice degeaba [„]Vocea Patriotului Național["]! (Idem, *O noapte furtunoasă*);

e) pentru încadrarea sensului cuvintelor (în lucrările de lingvistică): Ca și termenul grecesc (*padám*), lat. *verbum* însemna [„]cuvânt, vorbă["]; sens pe care îl are uneori acest neologism și în limbajul poetic românesc. (Ivan Evseev, *Semantica verbului*, Editura Facla, Timișoara, 1974, p. 27).

Semnele citării în unghi [«.....»] se folosesc în interiorul celorlalte („...“): [„]Spiritul i-a rămas limpede până la urmă. [«]M-au uitat prietenii!["] spunea cu amărăciune celor puțini care-și petreceau câteodată timpul lângă suferința lui. [«]Sunt ocupați: ce să-și piardă vremea cu un bolnav!["] adăuga apoi singur, cu tristețe.["] (M. Sevastos, *Amintiri de la „Viața românească”*, București, 1956, p. 312); [„]Dacă ar fi răspuns: [«]Nu mai citesc nimic peste Victor Hugo["], ni s-ar fi părut sublim, asta ar fi fost o filozofie a ignoranței.["] (G. Călinescu, *Bietul Ioanide*).

8. LINIA DE DIALOG [—] este un semn grafic mai lung decât cratima, care arată începutul vorbirii fiecărei persoane care participă la o convorbire: Niculae, de astădată, strigă: [—] N-auzi, mamă? [—] Aud, mă, aud!

Spunel răspunse femeia mai apropiat. [–] Păi nu ți-am mai spus? (Marin Preda, *Moromeții*).

Observație: Nu trebuie folosită linia de dialog simultan cu semnele citării.

9. LINIA DE PAUZĂ [–] este un semn grafic tot atât de lung ca și linia de dialog: ea marchează o pauză între diferite părți ale propoziției, între propozițiile din frază sau între fraze. Astfel:

a) *pentru delimitarea cuvintelor și construcțiilor intercalate*, cum sunt apozitiile explicative (care, de obicei, sunt delimitate prin virgule): Pe ramurile unui copac nevăzut [–] *copacul nopții* [–] atârnă, fructe coapte, stelele. (Zaharia Stancu, *Desculț*); Moșneagul nostru [–] *Ilie Aldea a lui Ion* [–] era om vechi. (Mihail Sadoveanu, *Opere*, III);

b) *pentru delimitarea propozițiilor sau a frazelor incidente*: Într-o zi [–] *venisem cam devreme pentru masă* [–] îmi întinse mâna. (B. Șt. Delavrancea, *Liniște*); – Ei, feții mei [–] *le zise Mihnea* [–] să trăiți! (Al. Odobescu, *Mihnea-Vodă cel Rău*); Când peste câteva zile Moromete se întoarse de la Câmpulung [–] *Niculae era de-a dreptul fericit, reușise la examenul de admitere printre primii din câteva sute de candidați* [–] mama nu socoti că mai trebuie să-i mai spună și bărbatului ei de răfuirea lui Paraschiv. (Marin Preda, *Moromeții*);

c) *pentru izolarea propozițiilor principale*: Noi eram trei [–] *el singur*. Plesnesc din palme [–] *răsună cântecul*.; Drumul e lung și țărâna nu e țărână [–] *e spuză*.; Afumau, băteau, storceau, jupuiau [–] *plecau*. (Zaharia Stancu, *Desculț*);

d) *pentru izolarea propozițiilor subordonate*:

SB.: Cine moare mititel [–] are noroc. (Z. Stancu, *Desculț*);

C.S.: O poartă Dudu pe Didina la coșarul vitelor, la cotețul păsărilor [–] *să alunge bolile*. (ibidem);

C.CDT.: Or să plătească o vară, la toamnă, când or să vândă bucatele [–] *dacă s-or face bucatele*. (ibidem);

e) *pentru izolarea părților de propoziție:*

subiect: În casa din fund și ea mărunță, asemenea caselor din ulița cojocarilor, [-] veselie. (Z. Stancu, *Descult*);

atribut: Uie către nevastă-sa [-] Floarea: (ibidem);

apozitie: ...fetița [-] Dina [-] seamănă cu prietenul fratelui meu Ion. (ibidem); Se copsese grâul pe câmpuri [-] grâul altora. (ibidem);

complement (circ. de mod): La nașteri se mulțumește cu un clondir de rachiu tare, cu un colac [-] ca și Dioaica... (ibidem); Sprâncenele soră-mi sunt lungi [-] ca ale mamei (ibidem);

f) *pentru marcarea elipsei predicatului verbal sau a verbului copulativ din predicatul nominal:* Lângă ușă, pe scaun, cocârjată de spate, cu picioarele crăpate și negre [-] maică-sa (sta)... (Z. Stancu, *Descult*); Capul, greu, atârână. Sudoarea [-] șiroaie. (curge) (ibidem); Și urechile [-] ferfeniță pe margini. (erau) (ibidem); A pus tata mâna pe resteu. Resteu [-] de fier. (era) (ibidem); Postul Paștelui [-] post lung. (este) (ibidem);

g) *pentru izolarea subiectului (simplu sau multiplu) de interjecția iată (cu funcție de copulă, cu numele predicativ și alte determinări):* Haine ponosite, ghetе scâlciate, căciula roasă pe margini [-] iată tot ce are domnul Inocențiu Cocuz. (Z. Stancu, *Descult*).

10. **PARANTEZELE (), [], < >** sunt semne grafice folosite pentru a arăta *un adaos* în interiorul unei propoziții sau al unei fraze. Ele sunt de trei feluri: *rotunde ()*, *drepte []* și *ascuțite < >*

Parantezele rotunde cuprind:

- o *explicație*, o *precizare* sau un *amănunt*, care îmbogățește înțelesul unei propoziții, al unui grup de propoziții sau al unei fraze de care este legat (explicația are forma unui cuvânt, unui grup de cuvinte, unei propoziții sau a unei fraze): – Așa lucrând, continuă dânsul,... se poate face ceva frumos... (*Și după o scurtă meditație*) Eu,

drept să-ți spun, n-aș da circumscripția asta pe alta. (Gib Mihăescu, *La „Grandiflora”*); Tot în piața orașului, în dosul cafeului „Gustav”, se află și berăria-varieteu, cu titulatura curioasă „Hotel București” (are camere numai pentru „artiste”), localul de iarnă al domnului Cocoșel. (ibidem); Totuși, (pentru că din vorbele ei își văzu imaginea reflectată în dorințele tuturor, ca într-o încăpere tapetată peste tot cu oglinzi), se prefăcu că n-a auzit nimic. (ibidem); – Cum-o du-uci... așa?... (Lungea vocalele după obiceiul ei când vrea să-și îndulcească vorba.) (ibidem);

- *subtitlul sau titlul unei lucrări* (format de autor sau de editor): Scrisoarea II (*Rețetă*) – Scrisoarea IX (*Fiziologia provincialului*) de Costache Negruzzi; Piatra Corbului (*Legendă culeasă la Bicz de A. Russo*) de Alecu Russo; Călin (*File din poveste*) de Mihai Eminescu; Odă (în metru antic) – idem; Andrei Mureșanu (*tablou dramatic într-un act*) – idem; Memento mori (*Panorama deșertăciunilor*) – idem; Șarla și ciobanii (*Poveste*), Unei copile (*Madrigal*) – de I.L. Caragiale; Ce asemănare! (*Lirism în proză*), Bătrânii lui Pake (*Năravuri politice*) – de B. Ștefănescu-Delavrancea; Romanță (*după un cântec grecesc*), Raport (*Luarea Griviței la 30 august 1877*) – de George Coșbuc; Sic transit (*Legendă arabă*) – de Cincinat Pavelescu etc.;

- *atitudinea vorbitorului față de cele spuse mai înainte*: ...și, așa pârilit de soare, semăna cu Henri Owen, californianul din filmele din Los Angeles. (Nu zâmbi: provincia, cu singura distracție, cinematograful, mă silește să-mi culeg rezervele de impresii de la Pathé, Gaumont etc...) (Cezar Petrescu, *Întunecare*);

- *indicațiile scenice referitoare la gesturile și mișcările personajelor dintr-o piesă de teatru* (sau chiar dintr-o altă operă literară): Spiridon (*singur, intră din dreapta făcându-și o țigară*): Măă! al dracului rumân și jupânul nostru! (I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*); Efimița (*se deșteaptă și se ridică-n pat, privind cu nedumerire către ușa și*

întrebând cu neastâmpăr): Cine e? (idem, *Conu Leonida față cu reacțiunea*).

Parantezele drepte (colțuroase, croșete) cuprind:

- *un adaos făcut de noi într-un text citat*: (situație în care el separă spusele noastre de ale autorului): „...așa cum zac în șuvoiul Oltului, cât sunt de lungi, [brazii] au înfățișarea dureroasă a oamenilor înecați”. (Geo Bogza, *Cartea Oltului*); Și [bunicul] zâmbi pe sub mustăți. (B. Șt. Delavrancea, *Bunicul*);

- *cuvintele sau semnele de punctuație asupra cărora vrem să atragem atenția cititorului*: Huțu ședea la masă [cu o carte] înaintea sa. (Ioan Slavici, *Budulea Taichii*); Manolache l-a întrebat cu teamă: [–] Ce-i, părinte? (Victor Ion Popa, *Velerim și Veler Doamne*);

- *titlul unei lucrări dat de editor sau subtitlul dat de autor*: [Filosoful și teologul absolut] – de I. Heliade Rădulescu; [La curtea cuconului Vasile Creangă] – de Mihai Eminescu; [Lăsați mâhnirea] – de Cincinat Pavelescu; „Bată-te Dumnezeu!” [Coconița Drăgana] – de I. Heliade Rădulescu.

Parantezele ascuțite (unghiulare) sunt folosite de obicei în lucrările științifice și tehnice. Ele marchează:

- *elementele care apar în plus și care trebuie înlăturate pentru realizarea formei literare în pronunțare*: pigmentii noștri [*<i>*], experții voștri [*<i>*], o [*<i>*]chi, a [*<d>*]miral etc.

- *inserțiile scrise greșit în raport cu formele corecte, literare ale acestora*: tri[*<me>*]te(-mi-), ver[*<za>*]lă (-zea-), gre[*<ș>*]lă (-șea-) etc.

11. PUNCTELE DE SUSPENSIE [.....] sunt semne grafice care arată o pauză mai mare în cursul vorbirii, indicând, în general, o întrerupere în șirul formulării propozițiilor și al frazelor. Întreruperea are loc:

- *după o conjuncție coordonatoare*: Dar....., aci s-au fost îngărmădit astfel de necazuri. (Ioan Slavici, *Crucile roșii*);

• *după o conjuncție sau o locuțiune conjuncțională subordonatoare*: Dădu buzna în odaie. – Am venit să.... (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*);și ai făcut bine că i-ai tăiat; **pentru că.... fiindcă... era să....** (Costache Negruzzi, *Alexandru Lăpușneanu*);

• *după o propoziție independentă* (singură sau într-un șir coordonator): La sosirea ei, Dunărea se tulbură, ajunsă ca de-un dor adânc... (A. Vlahuță, *România pitorească*); Sultănica ajunsese în vârful muscelului... Privi lung la turla bisericii din sat... Și pieri la vale înecată în fâneață. (B. Șt. Delavrancea, *Sultănica*);

• *după un șir de propoziții*: cu un fior de neliniște simțim golul crescând sub noi, tot mai departe și mai înfundat auzim zăngănitul topoarelor... (A. Vlahuță, *România pitorească*);

• *după o propoziție interogativă sau exclamativă*: Dar ce însemnează ele?.... Ce sunt aceste?!.... (Ioan Slavici, *Crucile roșii*); O, pământ binecuvântat!... (A. Vlahuță, *România pitorească*); Prin câte-a mai trecut, doamne, și colțișorul acesta de lume!.... (ibidem)

• *după cuvintele sau propozițiile explicative*: Ici o casă, colo o casă.... tot una câte una.... (A. Vlahuță, *România pitorească*); – De ce nu m-ați întrebat? – ...Știu eu! ...Așa-s părinții, Olguța: n-au încredere în copii. (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*); – La noi acasă nu-i bine? – Îi bine, Olguța... Dar pentru un băiat e mai bine să crească între băieți... strunit cum trebuie. (ibidem); I-e drag și lui.... că toată ziua stă singur pe izlaz și i-o fi urât... (Marin Preda, *Moromeții*);

• *după o frază*: El se ridică în pat și ascultă oamenii vorbind, dar nu putea înțelege ce vorbeau.... (Ioan Slavici, *Crucile roșii*);

• *între două fraze*: Moș Mărian privește, îi ies lacrămile din ochi, i se sloiesc pe gene... De mult s-a întunecat și el mereu privește, ca și când ar voi să-și tălmăcească taina

vieții din jocul acestei flăcări. (Ioan Slavici, *O viață pierdută*);

- *când intervine pe neașteptate un interlocutor*. – Dar noi suntem numai năusprezece și asta-i o oaste întreagă, observă unul; cum se... – Taci, mucosule! îl curmă bătrânul. (C. Negruzzi, *Sobiețki și românii*); – N-ai avut grijă, Gânță, de sacul boierului... – Am avut grijă, dom'le administrator. S-a-ntâmplat... – Să nu se fi întâmplat... (Zaharia Stancu, *Descult*);

- *în povestire* (pentru a marca pauzele lungi sau ritmul lent al vorbirii povestitorului): ...Dar chiar în ziua aceea, silit de dușmani să-și lase casa, pe o groaznică vreme de furtună, el apucă drumul pribegiei și muri pe țărmuri depărtate... Din toate averile noastre, ei ne lăsară numai această icoană, ce, în nelegiuirea lor credință, n-avea nici un preț... (Al. Odobescu, *Doamna Chiajna*); – Era odată.... începu bătrânul; era odată, măi băieți,... o zână. Ce vă spun eu e o poveste ca toate poveștile... Era o fată frumoasă coz. (M. Sadoveanu, *Opere*, vol. III);

- *în descrierile din operele literare*: Cu o fustă scurtă, cu corsetul pus, cu mâinile goale până la umeri, cu ghetele descheiate, cu o talie rotundă și mlădioasă, cu pieptul plin... femeie bine zidită... tânără încă... frumoasă... mai mult plăcută decât frumoasă. (B. Șt. Delavrancea, *Iancu Moroii*);

- *în dialog*:

- *însoțită de semnul întrebării*: Rămasă singură pe câmpul de luptă, doamna Deleanu își mușcă buzele strângându-și batista în mână. – ...? o privi Herr Direktor prin monoculul din nou pus. (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*);

- *înaintea completării frazei vorbitorului de către interlocutor*. – Bine că mai văd și eu colb autentic pe o sticlă de vin. – ...de Cotnar, rectifică domnul Deleanu cu un ton heraldic. (ibidem);

- *după interjecții*: – Hă, Hă!... zâmbiră dimpreună, cu glas de soprană și de bariton, Anica și baba. (Ionel

Teodoreanu, *La Medeleni*); – Uăăăi...Pfiuu... Urlă mașina în gol! (Marin Preda, *Moromeții*);

– pentru a indica întârzierea răspunsului unui interlocutor (înainte și după intervenția unui vorbitor): – Credeam că vei fi având... Credeam eu... așa... vorbeam și eu... Dar lasă că voi trimite pe Costan... El merge bucuros... (Ioan Slavici, *O viață pierdută*); – Ce-i, Monica? – ...Te rog, ia-o! o rugă fetița, cu obrajii încinși, scoțându-și lăntucul... (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*);

– după propozițiile imperative dintr-un șir. – Măi... soldat... pune mantaua în cuier... Dă-o afară... Du-o acasă numaidecât și adu-mi pe cea nouă... (B. Șt. Delavrancea, *Iancu Moro*); – Ieși! ...ieși!... să nu te văză lumea... (ibidem); – Fătul meu!... fă inima vitează... nu te lăsa!... (Al. Odobescu, *Mihnea Vodă cel Rău*);

• într-o vorbire incoerentă: Râdea prea dezământat Monaru! Și ochii-i prea erau nesiguri! – Parcă ale lor... și toată lumea... și parcă eu... n-am, n-aș avea... trecutul meu... (Gib Mihăescu, *La „Grandiflora”*); Farfuridi (emoționat și asudând): ...adică vreau să zic, da, ca să fie moderați... adică nu exagerațiuni!... într-o chestiune politică... și care de la care atârnă viitorul, prezentul și trecutul țării... să fie ori prea-prea, ori foarte-foarte... (I.L. Caragiale, *O scrisoarea pierdută*);

• în citate (pentru a marca lipsa unor versuri, a unor propoziții sau a unor fraze): A fost odată ca-n povești... (Mihai Eminescu, *Luceafărul*); Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești... parcă-mi saltă și acum inima de bucurie! (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*);

• după titlurile unor poezii (când sunt formate din primul vers sau din primele cuvinte ale acestuia): De câte ori, iubito...; Pe lângă plopul fără soț...; La steaua...; Dintre sute de catarge... (toate de Mihai Eminescu); Ce te uiți cu ochii galeși?... În amurg..., Din prag..., Par basme..., Ce dor..., Slăvit e versul..., Nu căta..., Cum

curge vremea..., Unde ni sunt visătorii?... (toate de A. Vlahuță);

- *când este exprimată o surpriză*: – A... Morometel strigă el ridicându-se de după birou. (Marin Preda, *Moromeții*);

- *în locul unei date nesigure*: În epistola ta din... 1883 îmi vorbești de regretatul nostru amic, căpitanul Laurent. (Ion Ghica, *Scrisori către V. Alecsandri*);

- *după mirarea sau surprinderea unui interlocutor, într-un dialog*: (sugerând atitudinea acestuia față de afirmația sau întrebarea locutorului; uneori, aici, punctele de suspensie sunt însoțite de semnul întrebării sau al mirării): – De ce râzi, Profiro? întrebă doamna Deleanu. – ...Spune, Profiro. (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*); – Știu eu!... Fă și tu așa... – ... – Monica, ce facem? (ibidem); – Ce? Procesul s-a terminat... – !?... – Nu știi? Sentința era de două luni definitivă... Mai rămăsese transcrierea... (Gib Mihăescu, *La „Grandiflora”*); Dar stai! unde rămăseseși?... (Al. Odobescu, *Pseudokinighetikos*); ...iar la noi se cheamă... cum se va fi chemând? ... (ibidem);

- *în construcțiile eliptice* (punctele de suspensie iau locul predicatului sau al verbului copulativ): – Ei, flăcăule, de pe unde? ...Ce vânturi?... (B. Șt. Delavrancea, *Hagi-Tudose*); Când venea apoi iarna... vai și amar! (Ioan Slavici, *Popa Tanda*);

- *în indicații*: – Mai la dreapta... La stânga... Mai sus... Hop! ...Mai jos... (Victor Ion Popa, *Floare de oțel*);

Întreruperea vorbirii poate fi:

- a) *momentană* (pentru a mări efectul urmărit de vorbitor): Tu râzi de unii... alții râd de tine... și Manlache râde de noi toți!... (Victor Ion Popa, *Velerim și Veler Doamne*);

- b) *definitivă* (pentru ca interlocutorul să subînțeleagă gândirea locutorului din mimica și gesturile acestuia, comunicarea devenind astfel mai expresivă): – Dar văd că

e liniște pe front... – Ei da – iarnă... Îs amorțiți ca urșii în bârlog... –Dar lasă, că au vreme să se dezmoștească... (idem, *Floare de ofel*); – Dai cartea asta, căpitane Cozmuță. Dacă este vreo pricină de împotrivire... – Nu poate fi o împotrivire, Măria ta. (M. Sadoveanu, *Nicoară Potcoavă*)

12. CRATIMA (LINIUȚA DE UNIRE ȘI DE DESPĂRȚIRE [-]) este semn de punctuație nespecific, mai mic decât linia de pauză și asemănător cu linia de dialog. El se folosește:

- în repetiții (când cuvântul repetat formează o unitate și când s-ar putea pune și virgulă în loc de cratimă): *Gânduri-gânduri* – nori și corbi – treceau prin cugetul lui Dănilă. (Ion Agârbiceanu, *La Vulturii*; Flori de tei deasupra noastră/ Or să cadă *rânduri-rânduri*. (Mihai Eminescu, *Dorința*); Ne întovărășim cu dâșii, de frica lăieșilor din Ruginoasa și *hai-hai, hai-hai*, până-n ziuă, iacătă-ne în Târgul-Frumos. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*);

- în interiorul unor locuțiuni (formate din două substantive, dintr-un substantiv și un adverb, din două adverbe sau din două interjecții): *calea-valea, câine-câinește, nitam-nisam, talmeș-balmeș, târâș-grăpiș, hodoronc-tronc!* etc.

- între două numerale. (pentru a exprima ideea de aproximație, unde se pot folosi și virgula): *doi-trei, cinci-șase, nouă-zece, douăzeci-treizeci* etc.

- între cuvinte care arată limitele unei distanțe sau ale unui interval de timp: Linia *București-Timișoara* este electrificată.; Perioada *1 noiembrie-30 aprilie* este favorabilă studiului etc.

13. BARA OBLICĂ [/] este un semn de punctuație nespecific. Ea:

- substituie prepozițiile *pe, spre și până la* precum și locuțiunea prepozițională *față de*:

- în formule administrative: *legea 64[/]1998 (pe);*

- în notarea unor dimensiuni: *este de 4[/]6 m (pe);*

– în notarea unei indicații bibliografice: revista nr. 6[/]1999 (pe);

– în notarea cifrică a datelor de tranziție: în noaptea de 16[/]17 martie (spre);

– în notarea duratei: în anii 1927[/]1929 (până la);

– în notarea unor opoziții, în lucrările științifice (aici este substituibilă cu linia de pauză): alternanțele vocalice a[/] e și ea[/] e și cele consonantice t[/] ț și d[/] z (față de).

• *substituie conjuncțiile și, sau:*

– între doi termeni cu un antecedent substantiv (care exprimă ideea de opoziție, de antiteză): *literatură cultă* [/] *literatură populară*, *literar* [/] *neliterar*, *bun* [/] *rău*, *superior* [/] *inferior* etc. (înlocuiește linia de pauză) – (și);

– între doi termeni cu un antecedent substantiv (care exprimă relația, raportul, comparația, cuplarea): *scris* [/] *oral*, *cult* [/] *incult*, *vechi* [/] *nou*, *tradiție* [/] *inovație*, *conservator* [/] *revoluționar* etc. (înlocuiește linia de pauză) – (și);

– în notarea datei calendaristice după stilul vechi și cel nou: în ziua de 13[/]23 *iunie* (sau);

– în notarea unei alternative temporale: *erau* [/] *sunt folosite* (sau)

– în notarea unei variante opționale de pronunțare ierarhizată (în care prima este cea recomandabilă): *cred* [/] *crez*, *să fiu* [/] *să hiu*, *eteroclit* [/] *heteroclit*, *altminter* [/] *altminterea*, *almintrelea* etc.

• *rezumă formulări dezvoltate* (ca alternative și variante opționale): *toți* [/] *amândoi prietenii mei*; *principiul binelui sau* [/] *și principiul răului* etc.

• *substituie elementul a al formei de feminin a numeralului ordinal, în notarea cifrică a datei (în limbajul administrativ):* Sosesc joi 1[/]VII[/]1999; Pleacă pe 21[/]V[/]2020 etc.

• *evită situațiile de echivoc ale liniei de pauză: tipul clasic* [/] *romantic* (față de: tipul *clasic-romantic*).

VIII. ORTOGRAFIA

Este reprezentată prin trei semne specifice (cratima, pauza albă și apostroful) și trei nespecifice (punctul, linia de pauză și bara oblică).

1. CRATIMA [-]:

a) marchează rostirea împreună a două sau a mai multor cuvinte (cu sau fără absența unor sunete): gândindu-se, i-am spus, într-o oră, m-a anunțat, nu-l văd, n-o cunosc, să-l anunț, s-a oprit, se-nvoiesc, petrecutu-s-a, ajutatu-l-ai etc.

b) se folosește la scrierea unor cuvinte compuse:

- câine-lup, copil-minune, zi-muncă etc.
- argint-viu, bun-simț, bună-cuviință, prim-ministru etc.
- floarea-soarelui, gura-leului, iarba-fiarelor, traista-ciobanului etc.
- buhai-de-baltă, drum-de-fier, floare-de-colt etc.
- fluieră-vânt, gură-cască, încurcă-lume, pierde-vară etc.
- Cluj-Napoca, Drobeta-Turnu Severin, Negrești-Oaș, Piatra-Neamț, Piatra-Olt, Sângeorz-Băi etc.
- româno-francez, roșu-închis, nord-american, literar-muzical, tehnico-științific etc.
- balanga-langa! cioc-boc!, hei-rup! trosc-pleosc! etc.

c) se folosește la scrierea unor locuțiuni (adverbiale și interjecționale):

- de-a bușilea, de-a curmezișul, de-a lungul; într-una, într-adevăr, dup-amiază, într-un rând, astă-noapte, astă-vară etc.
- na-ți-o bună! ți-ai găsit! vai și-amar! etc.

d) se folosește la despărțirea cuvintelor în silabe: ma-mă, ce-re-a-le, ac-ți-u-ne, co-dru, punc-tu-a-ți-e, jert-fă, drept-unghi, ne-ra-ți-o-nal etc.

e) marchează absența sunetului *î* în derivatele: *ne-nfricat* (<neînfricat), *se re-ntoarce* (<reîntoarce) etc.

2. **PAUZA ALBĂ (GRAFICĂ)** [] este un semn ortografic negativ: spațiul liber (lipsa de semne grafice) într-un șir scris este un semnal că în acel loc s-a terminat un cuvânt și urmează altul.

Ea este semnul cu ajutorul căruia scrierea reproduce formele cuvintelor fără modificări fonetice, la contactul dintre ele, ca și cum fiecare cuvânt ar fi rostit de sine stătător, cu pauză reală înainte și după el: [pauză] *să* [pauză] *vină* [pauză] *repede* [pauză]. În realitate, aceste cuvinte alăturate se rostesc fără pauză între ele, silabă după silabă, ca și cum ar fi un singur cuvânt: /săvinărepede/. Din această cauză, sunetele finale și cele inițiale se influențează reciproc, ca în exemplul: [pauză] *săpat* [pauză] *în* [pauză] *piatră* [pauză], unde *n* final se pronunță *m* înaintea unui *p* inițial: /săpatîmpiatră/.

Pauza albă poate stabili diferențe care în vorbire rezultă doar din context sau din situația în care are loc comunicarea; să se compare: *e* [] *dereglat* („e defect”) și *e* [] *de* [] *reglat* („trebuie reglat”), comunicări rostite identic / *iedereglat*/; *a* [] *venit* [] *odată* („cândva”) și *a* [] *venit* [] *o* [] *dată* („o singură dată”), pronunțate la fel: /avenitodată/.

3. **APOSTROFUL** ['] marchează absența accidentală în rostire a unor sunete: *Cin' te-a trimis?* (Cine); *Da' cu ce pleci?* (Dar); *Ce faci dom'le?* (domnule); *Las' să ningă.* (Lasă); *Odat'* se repede spre el. (Odată); *Vine pân' la voi.* (până); *Un' te așezi?* (Unde) etc.

4. **PUNCTUL** [.] se folosește ca semn ortografic nespecific în unele abrevieri, înlocuind literele care nu se scriu:

- O.N.U., S.U.A., C.F.R., I.T.B., M.Ap.N. etc.
- arh. (arhitect), art. (articol), cap. (capitol), id. (idem), ing. (inginer), op.cit. (opera citată), pag. (pagina), prof. (profesor), vol. (volum) etc.

5. **LINIA DE PAUZĂ** [-] este un semn ortografic nespecific, tot atât de lung ca și linia de dialog. Cu rol de semn ortografic *linia de pauză se folosește facultativ, în locul cratimei*, la scrierea unor tipuri de cuvinte compuse cu structură complexă, formate dintr-un termen simplu și un termen compus, scris cu cratimă, sau din doi termeni compuși, care se scriu, fiecare cu cratimă: *nord – nord-est* (nord-nord-est) *nord-vest – sud-vest* (nord-vest-sud-vest) etc.

6. **BARA OBLICĂ** [/] este un semn ortografic nespecific, pe care îl găsim și ca semn de punctuație (vezi). Ea este folosită:

– în *abrevieri* (când separă cuvinte prescurtate sau un prefix prescurtat pe baza derivatului, tot abreviată): *km/h* (= kilometri pe oră), *c/val.* (= contravaloare) etc.

– în *anumite delimitări* (cerute de descrierea lingvistică): *tem/e*, *vrem/i*; *alb/i*, *bun/e*; *prest/ează*, *cit/ește*; *dolj/ean*, *noroc/os* etc.

– în *despărțirea unor cuvinte* (la sfârșit de rând); *alt-/undevă*, *într-/adevăr*, *s-a-n/tunecat*, *s-o-n/trebe* etc.

7. LISTĂ DE ORTOGRAME

(pop.) *ado / ad-o*; *ai / a-i*; *al / a-l*; *ale / a le*; *altă dată / altădată*; *alt fel / altfel*; *ași / a-și*; *ați / a-ți*; *azil / azi-l*; *azimi / azi-mi*; *bai / ba-i*; *bal / ba-l*; *bas / ba-s*; *bași / ba-și*; *bați / ba-ți*; *ca / c-a*; *cai / c-ai*; *cal / c-al*; *cale / c-ale*; *cam / c-am*; *car / c-ar*; *care / c-are*; *casă / ca să*; *caș / c-aș*; *căi / că-i*; *cea / ce-a*; *ceai / ce-ai*; *cei / ce-i*; *cel / ce-l*; *cele / ce le*; *cor / c-or*; *cream, creați, creând, creează, creezi*; *dai / d-ai*; *dale / d-ale / da'le*; *dați / d-ați*; *dăți / dă-ți*; (să) *dea / de-a*; *deal / de-al / de-a-l*; *de mult / demult*; *des / de-s*; *deși / de-și*; *de vreme / devreme*; *dune / du-ne*; *duo / du-o*; *du-te / du te*; *ea / e-a*; *ia / i-a / ea*; *ia-i / i-ai / ea-i*; *yale / ia-le*; *iar / i-ar*; *iarăși / iară-și*; *ia-ți / i-ați*; *iau / i-au*; *ii / i-i*; *însămi / însă-mi*; *însăși / însă-și*; *însăți / însă-ți*; *întruna / într-una*; *la / l-a*; *lai / l-ai*; *laș / l-aș*; *lați / l-ați*;

lau / l-au; lor / l-or; mai / m-ai; miau / mi-au; mii /
mi-i; moi / m-oi; mor / m-or; na / n-a; nai / n-ai; nare /
n-are; naș / n-aș; na-ți / n-a-ți; nea / ne-a; neam / ne-am;
nicicând / nici când; nor / n-or; nul / nu-l; odată / o
dată; sa / s-a; sar / s-ar; sau / s-au; săi / să-i; șo! / ș-o;
tei / te-i; ții / ț-i-i; va / v-a; var / v-ar; vii / vi-i; vis / vi-s;
vise / vi se; voi / v-oi; vom / v-om; vor / v-or; zile /
zi-le.

PARTEA A II-A

INDEX DE CUVINTE

A

aalenían s.n. fără pl. (a-a-; -ni-an)

abá s.f., nom.-ac. sg. art. *abaua* (-ua, nu: -oa), gen.-dat. sg. neart. (al) acestei *abale* și art. *abalei*; nom.-ac. pl. neart. *abale* și art. *abalele*; gen.dat. pl. neart. (al) acestor *abale* și art. *abalelor*

abagerie s.f. (-ri-e), nom.-ac. sg. art. *abageria* (-ri-a), gen.-dat. sg. neart. (al) acestei *abagerii* (-rii) și art. *abageriei* (-ri-ei); nom.-ac. pl. neart. *abagerii* (-rii) și art. *abageriile* (-ri-i-), gen.dat. pl. neart. (al) acestor *abagerii* (-rii) și art. *abageriilor* (-ri-i-)

abagiú s.m. (-giu), nom.-ac. sg. art. *abagiul* (-gi-ul), gen.dat. sg. neart. (al) acestui *abagiu* (-giu) și art. *abagiului* (-gi-u-); nom.-ac. pl. neart. *abagii* (-gii) și art. *abagiii* (-gi-il), gen.dat. pl. neart. (al) acestor *abagii* (-gii), și art. *abagiilor* (-gi-i-)

abație s.f. (-ți-e), nom.-ac. sg. art. *abația* (-ți-a), gen.dat. sg. neart. (al) acestei *abați* (-ții) și art. *abației* (-ți-ei); nom.-ac. pl. neart. *abați* (-ții) și art. *abațiile* (-ți-i-), gen.dat. pl. neart. (al) acestor *abați* (-ții) și art. *abațiilor* (-ți-i-)

abazie s.f. fără pl. (-zi-e), nom.-ac. sg. art. *abazia* (-zi-a), gen.-dat. sg. neart. (al) acestei *abazii* (-zii) și art. *abaziei* (-zi-ei)

abducție s.f. (-ți-a), nom.-ac. sg. art. *abducția* (-ți-a), gen.dat. sg. neart. (al) acestei *abducții* (-ții) și art. *abducției* (-ți-ei); nom.-ac. pl. neart. *abducții* (-ții) și art. *abducțiile* (-ți-i-), gen.dat. pl. neart. (al) acestor *abducții* (-ții) și art. *abducțiilor* (-ți-i-)

aberație s.f. (-ți-e), nom.-ac. sg. art. *aberația* (-ți-a), gen.dat. sg. neart. (al) acestei *aberații* (-ții) și art. *aberației* (-ți-ei); nom.-ac. pl. neart. *aberații* (-ții) și art. *aberațiile* (-ți-i-), gen.dat. pl. neart. (al) acestor *aberații* (-ții) și art. *aberațiilor* (-ți-i-)

abiá adv. (-biá, nu: -bía; nu: ábia)

abietacée s.f. pl. (-bi-e-; -ce-e; e nu: -ie); nom.-ac. pl. art. *abietaceele* (-ce-e-) gen.dat. pl. neart. (al) acestor *abietacee* (-ce-e) și art. *abietaceelor* (-ce-e-)

abietinée s.f. pl. (-bi-e-; -ne-e; -e, nu: -ie); nom.-ac. pl. art. *abietineele* (-ne-e-), gen.dat. pl. neart. (al) acestor *abietinee* (-ne-e) și art. *abietineelor* (-ne-e-)

abiogenéză s.f. fără pl. (-bi-o-)

abiologie s.f. fără pl. (-bi-o-; -gi-e), nom.-ac. sg. art. *abiologia* (-gi-a), gen.dat. sg. neart. (al) acestei *abiologii* (-gii) și art. *abiologiei* (-gi-ei)

abiótic, -ă adj. (-bi-o-)